МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Студентські наукові читання:2020

матеріали конференції
першого туру Всеукраїнського конкурсу
студентських наукових робіт
Поліського національного університету

30 листопада 2020 року

Житомир – 2020

Редакційна колегія:

Мороз Ю.Ю. **– зав. кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, д. е. н., професор;**

Дема Д. І. **– зав. кафедри фінансів і кредиту, к. е. н., професор;**

Недільська Л.В. **– доцент кафедри фінансів і кредиту, к. е. н.;**

Сус Л. В. **– доцент кафедри фінансів і кредиту, к. е. н. (відповідальний секретар).**

Рецензенти:
Гнидюк Інна Вікторівна – завідувач кафедри фінансів Вінницького торгівельно-економічного інституту Київського національного торгівельно-економічного університету;

Паламарчук Тетяна Миколаївна – доцент кафедри аналізу і статистики ім. І. В. Поповича Поліського національного університету.

Рекомендовано до друку
Вченою радою Поліського національного університету
протокол № 6 від 29 грудня 2020 року.

Студентські наукові читання: 2020. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету, 30 листопада 2020 р. Житомир : Поліський національний університет. 2020. 122 с.

Матеріали друкуються в авторській редакції.
Відповідальність за науковий рівень публікацій, обґрунтованість висновків, достовірність результатів, наявність плагіату несуть автори.

ЗМІСТ

Блажко Н., Савицька А.
ДИНАМІКА РІВНЯ БЕЗРОБІТТЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ *6*

Борович В
АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗ ОСНОВНИХ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ
ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АХА-СТРАХУВАННЯ» 9

Василюк В., Цицилюк А.
СТРУКТУРА БЮДЖЕТУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ 12

Величко К.
АНАЛІЗ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ 14

Верещак О.
ПЕРЕШКОДИ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ 17

Волощук М.
ПРОГНОЗУВАННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ФАКТОРИНГОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ 19

Головач Т.
ПОНЯТТЯ КОРПОРАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ БАНКАМИ 22

Денисевич В.
СТАН ТА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ 25

Добжанська А.
АНАЛІЗ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА ОСВІТУ 27

Дурова Н.
ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА РЕЄСТРАЦІЇ
ЗАМОВЛЕНЬ СЕРВІСІВ ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ 30

Журавель С., Старовойт А.
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ 31

Залуцька В.
РОЗВИТОК НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ ЯК ФОРМИ
КАПІТАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН 34

Залюбовська В.
ТРАНСФОРМАЦІЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ 36

Іванченко М.
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДОВГОСТРОКОВИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ
В УКРАЇНІ *39*

Ільющенко Ю.
УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ
ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ 41

Іонне К., Кузнєцова В.
БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 44

Кондратюк С.
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПДФО
ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЙОГО ОБСЯГІВ 46

Корзун К.
РИНОК СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ 48

Костенко А.
КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ
ЗА ДОХОДАМИ 50

Лисак Н.
УШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВА 53

Літвінов М., Стретович О.
СКЛАД ТА СТРУКТУРА НАДХОДЖЕНЬ ДО ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ
ВІД ПОДАТКУ І ЗБОРУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ 56

Мельничук В., Підгурська В.
ДІАГНОСТИКА РИНКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ 59

Морнєв М.
УДОСКОНАЛЕННЯ РУХУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ 62

Мороз Я., Шокал Я.
СТРУКТУРА ДОХОДІВ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ 63

Музика Д.
ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ:
ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 66

Невмержицька В.
БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ 69

Носальська Л.
АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ 71

Павлушко О.
СУЧАСНИЙ СТАН ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ 74

Панченко Д.
ОЦІНКА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТОВ “Торговий дім “Крігер” 77

Петрук Ю.
АНАЛІЗ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ
НА ОХОРОНУ ЗДОРОВЯ 80

Пляс І.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК 83

Поліщук Л.
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ
В УКРАЇНІ 85

Река А.
РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ 89

Сидоренко С.В.
СТРАХОВІ ПРЕМІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ВИД ДОХОДІВ ВІД СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 92

Сичевська Я.
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
В СТАРТАП-КОМПАНІЯХ 95

Сікалюк Ю.
ПОРЯДОК КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ЗА ВИДАТКАМИ 98

Сімашко А.
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ 101

Сліпковська В.
ЕТАПИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИМ БАНКОМ 103

Толочко В.
КАПІТАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА ДИНАМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ 106

Шевкопляс О.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСНОВНІ ПІДХОДИ ЩОДО ЙОГО ФОРМУВАННЯ..... 108

Шмакова К.
СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПП АГРОФІРМА «ГІЗІВЩИНА» ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУІМПЛЕМЕНТАЦІЇСТРАТЕГІЇ..... 110

Штик Ю.
ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 113

Шудра Л.
ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ 115

Шуневич А.
ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ КОРОЛІВСТВА ІСПАНІЯ 117

Ященко М.
СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ 120

ДИНАМІКА РІВНЯ БЕЗРОБІТТЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Блажко Н., Савицька А.

студенти

Науковий керівник - к. е. н. доцент О. П. Русак

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Нові виклики сьогодення вносять значні корективи в економіку країни і на ринок праці зокрема. Період пандемії COVID-19 зумовив не прості умови для функціонування підприємницький структур, прийняття управлінських рішень щодо працевлаштування і зайнятості працівників. Зважаючи на це, актуалізується питання рівня безробіття, як основного індикатора формування сучасного ринку праці, яке за сучасних умов є достатньо поширеним, однак не достатньо вивченим.

Питання динаміки формування рівня безробіття значною мірою висвітлені у працях багатьох науковців-дослідників: Григоренка Ю. [1], Кулицького С. [3], Марченко І. С. [4], Маршавіна Я. Ю. [5], Тарасової К. І. [7], Федоришина Л. М. [9]. Однак, зважаючи на мінливий та не визначений характер протікання проблеми пандемії, виникає потреба додаткового вивчення рівня її впливу на сучасний ринок праці, який потерпає від спричинених ризиків.

Основний матеріал. Ключовим фактором, що змусив світ переосмислити своє буття, стала саме пандемія гострої респіраторної хвороби COVID-19. Після оголошення ВООЗ про початок пандемії, уряд України впровадив режим надзвичайної ситуації в усіх областях задля максимальної мобілізації ресурсів та запобігання розповсюдження хвороби серед населення. Також оперативно було введено обмежувальні заходи: зупинка авіаційного і залізничного сполучення, часткове призупинення або повне припинення міжміських, обласних та закордонних автобусних перевезень [1].

Зважаючи на це, головні відомства країни, такі як Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України і Представництво ЮНІСЕФ, вдалися до невтішних прогнозів, за якими була передбачена складна ситуація до кінця 2020 року. Без сумніву це позначилося на рівні зайнятості населення і безробітті, який, з огляду на теперішню ситуацію, має тривалий характер. Зменшення ВВП, падіння економіки, зменшення купівельної спроможності населення, суттєві структурні зміни в бюджетних установах спричинили хаос та невизначеність на ринку праці. Крім цього, сповільнився попит мігрантів та повернення їх до робочих місць за кордоном, оскільки ризик зараження був та залишається достатньо високим. Світові економічні проблеми, спричинені пандемією, також негативно позначилися на буденному житті людей. У контексті зазначено, впродовж березня-вересня місяців 2020 р. прослідковується значний рівень безробіття.

Дані рисунка 1 підтверджують зазначене, оскільки найнижча кількість безробітних була зафіксована у березні-місяці - 349 тисяч осіб, коли карантинні заходи лише набирали обороти. Та, починаючи з квітня, коли було введено повний «локдаун», цей показник сягнув 457 тисяч осіб, далі – 511 тисяч осіб, максимальне його значення спостерігалося у червні – 517 тисяч осіб, після чого прослідковувалося часткове його падіння.

У Державному центрі зайнятості з'ясували, що з початку карантину станом на кінець серпня, в Україні з'явилося тисячі вимушено-безробітних осіб, статус яких офіційно підтверджено, що на 67% більше, ніж за аналогічний період торік, . Роботу втратили сотні тисяч громадян: як представники інтелектуальної праці, малого та середнього бізнесу так і найпростіших професій.

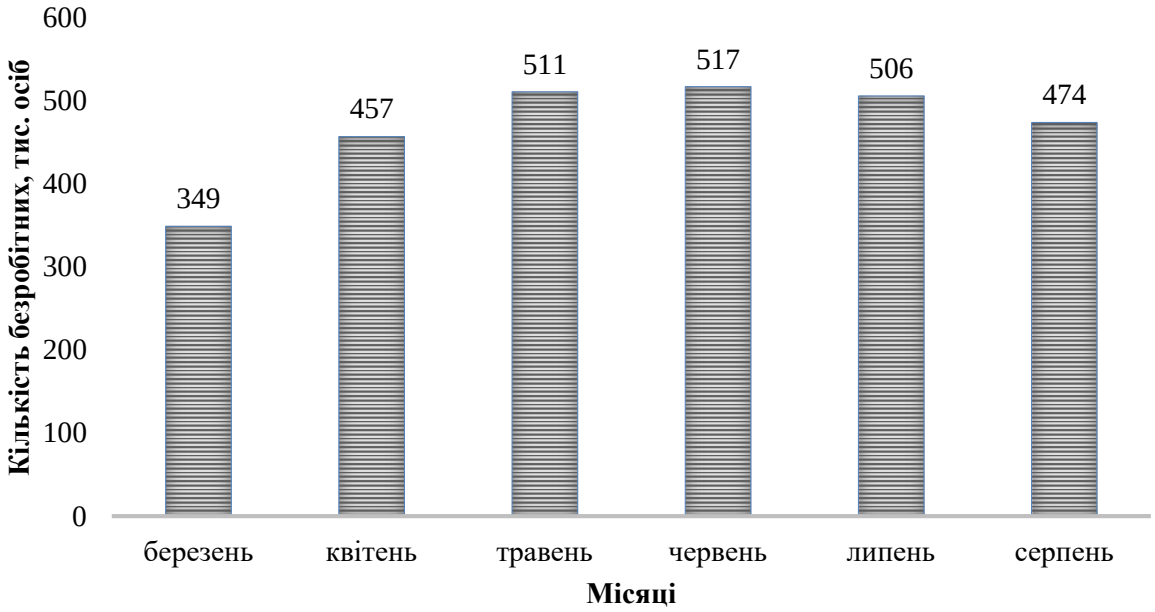

Рис.1. Динаміка кількості зареєстрованих безробітних під час пандемії в країні

Джерело: побудовано за даними [6]

За даними Державної служби статистики України, рівень безробіття протягом останніх років був значно вищим періоду до 2009 року (рис. 2). Світова фінансова криза спричинила різке зростання даного показника, однак у 2010-2013 роках спостерігалася тенденція до зменшення. Найскладнішим для ринку праці був період 2014-2017 рр., проте впродовж останніх двох років прослідковувалося його помітне зменшення. Зауважимо, що рівень безробіття становить відношення чисельності безробітного населення до економічно активного працездатного населення.

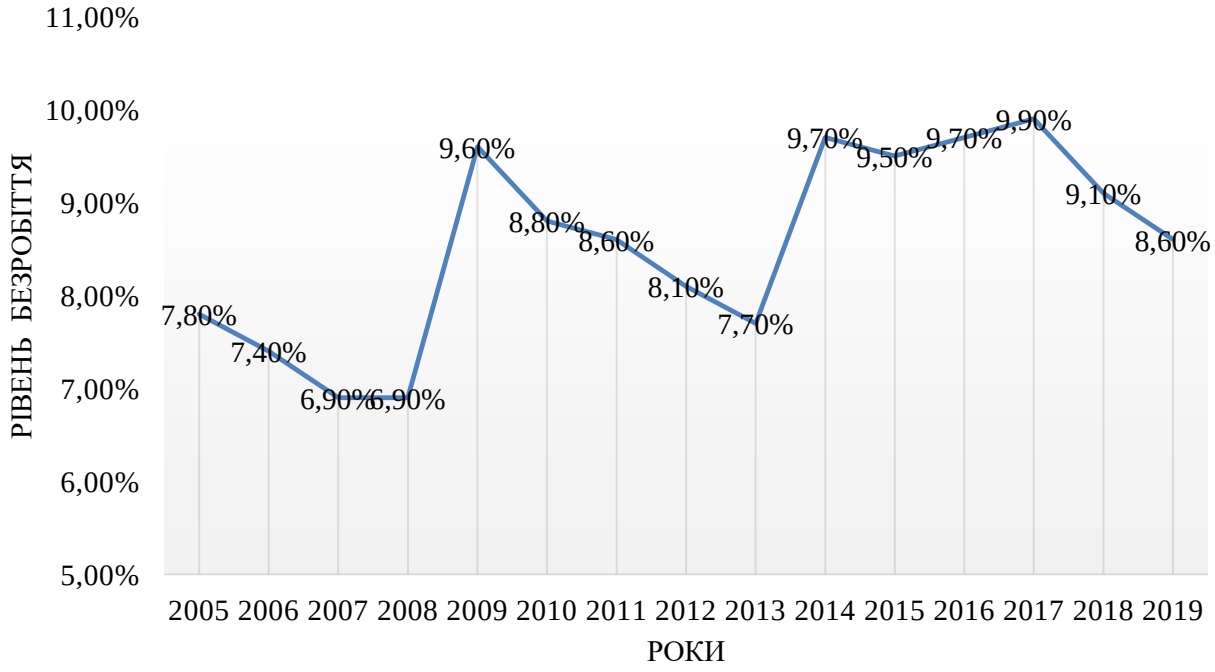

Рис. 2. Динаміка рівня безробіття в Україні

Джерело: побудовано за даними [2]

За хронологією подій, на початку вересня 2020 р. у Мінекономіки повідомили обнадійливе число кількості зареєстрованих безробітних у центрах зайнятості, яке перестало стрімко зростати. Паралельно із призупиненням росту безробіття в уряді проінформували про відновлення економіки у третьому кварталі поточного року. За даними Державної служби статистики, це позитивно відобразилося на відновленні рівня середньої заробітної плати в Україні, яка у березні-місяці становила 11 446 грн, у квітні - обвалилася до 10 430 грн, однак у липні - перевищила передкарантинний показник, склавши 11 804 грн. На жаль обнадійливу статистику дестабілізує ситуація з пандемією коронавірусу, внаслідок якої рівень безробіття у І кварталі становив 8,9 %, ІІ кварталі – 9,6 %, ІІІ кварталі – 9,2 %.

Висновки та пропозиції. Під впливом пандемії коронавірусу COVID-19 постраждала не лише демографічна ситуація в країні, а й український ринок праці: він зазнав значних змін, до яких повинен пристосуватися. Карантинні обмеження та нездатність економіки діяти в таких умовах спричинили стрімке зростання безробіття. На тлі глибокої кризи відбулося масове скорочення кваліфікованих працівників. Однак не слід втрачати оптимізм по відношенню до покращення ситуації та нарощення макроекономічних показників. Варто проявляти стійкість до неминучих ризиків проявленої у всьому світі пандемії і керуватися лише оптимістичними прогнозами щодо вирішення та подолання даної проблеми.

Список використаних джерел:

1. Григоренко Ю. Коронний удар: як карантин трансформував ринок праці [Електронний ресурс] / Ю. Григоренко. 2020. URL: https://gmk.center/ua/posts/koronnij-udar-yak-karantin-transformuvav-rinok-praci/.

2. Зайнятість та безробіття населення в ІІ кварталі 2020 року. Державна служба статистики України. 2020. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/.

3. Кулицький С. Ситуація на вітчизняному ринку праці в умовах пандемії. 2020. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4942:situatsiya-na-vitchiznyanomu-rinku-pratsi-v-umovakh-pandemiji-2&catid=64&Itemid=376.

4. Марченко І. С. Довготривале безробіття в Україні. Демографія та соціальна економіка : зб. наук. праць. Київ, Альтерпрес. 2013. № 2. С. 224-233.

5. Маршавін Я. Ю. Ренулювання ринку праці України: теорія і практика системного підходу: монографія. Київ, 2011. 396 с.

6. Рівень безробіття в Україні. 2020. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/.

7. Тарасова К. І. Статистичне дослідження проблем безробіття в Україні в регіональному розрізі. Економіка та суспільство: 2018. № 14. С. 745-752.

8. Україна у 2020-2021 роках: Наслідки пандемії / С.Ніколайчук, Н. Горшкова, В. Войтенко, Л. Хмелюк. Київ. 2020. С. 31.

9. Федоришина Л. М. Безробіття в Україні: актуальні проблеми і шляхи вирішення. Сталий розвиток економіки: журнал. 2015. № 4. С. 103-108.

10. Як пандемія COVID-19 змінила ринок праці в Україні. 2020. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3104312-ak-pandemia-covid19-zminila-rinok-praci-v-ukraini.html.

АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗ ОСНОВНИХ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АХА-СТРАХУВАННЯ»

Борович В.

магістрант

Науковий керівник – к. е. н. доцент І. А. Шубенко

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Страхова діяльність є однією із найбільш вагомих складових створення додаткових джерел для запобігання і подолання наслідків різноманітних ризиків. Тому створення умов розвитку та ефективної діяльності страхових компаній потребує від вчених-економістів розробки актуальних питань фінансового аналізу страхових компаній, що дає змогу побачити проблеми страховика та спрогнозувати результати його діяльності.

Нині досить мало публікацій у наукових колах за цією проблемою. Є значна кількість наукових праць, які присвячені фінансовому аналізу: Литвина Б. М., Лучко М.Р., Жукевича С. М., Фаріон А.І., Школьника І. О., Ткаченка І. П., але галузевих питань ці публікації не зачіпають. Окремі аспекти фінансового аналізу діяльності страхових компаній у своїх наукових працях розглядають такі вчені-економісти: Алескерова Ю.В., Воронкова О. М., Єрмошенко А.М., Косова Г.Д., Нечипоренко В.І. У даній роботі буде коротко показано результати проведеного фінансового аналізу діяльності конкретної страхової компанії за методикою запропонованою у дослідженні.

Основний матеріал. В алгоритмі проведення фінансового аналізу важливим етапом є проведення вертикального і горизонтального аналізу балансу (звіту про фінансовий стан) страхової компанії «АХА-СТРАХУВАННЯ». За ним можна прослідкувати позитивну динаміку збільшення валюти балансу майже на 26 %, або 499 814 тис. грн., що вказує на те, що страхова компанія розширює власну діяльність на страховому ринку.

У структурі активів страхової компанії найбільшу частку становлять оборотні активи, що випливає із особливостей діяльності страхової компанії, причому їх частка за період, що досліджувався скоротилася несуттєво, і у 2018 році вони склали 82%, проти 96 % у 2016 р. Необоротні активи у 2016 році мали частку 4 % та зросли до 18 % у 2018 р. Крім того, вони суттєво зросли і у динаміці на 280 012 тис. грн. Проаналізувавши власний капітал страхової компанії, слід відмітити тенденцію до його скорочення майже на 20%, суттєво вплинуло на це зменшення у структурі та у динаміці частка нерозподіленого прибутку. Якщо у 2016 р. частка нерозподіленого прибутку становила 56,2%, то у 2018 р. нерозподілений прибуток скоротився до 22,2% у структурі.

Позитивною динамікою у структурі власного капіталу відзначився лише резервний капітал, який свідчить, що страхова компанія сформувала додаткові фінансові ресурси для виконання власних зобов'язань, які вільні від страхових зобов'язань [1, с.303]. Аналіз пасивів страхової компанії засвідчує, що власний капітал у структурі має тенденцію до зниження частки та скоротився у динаміці на 119 378 тис. грн. Разом з тим довгострокові зобов'язання та забезпечення мають тенденцію до зростання, якщо у 2016 р. вони складали 53%, то вже у 2018 р. їх частка становила 70%. Сталими у структурі залишаються поточні зобов'язання та забезпечення - 4%, але у динаміці зросли на 25024 тис. грн.

Аналіз залученого капіталу показав, що найбільшу частку мають резерв незароблених премій у структурі залученого капіталу. Це найдешевший залучений капітал, частка якого зросла у 2017 р. майже до 60% і у 2018 р. зменшилася до 58,4%. Резерв збитків це кошти страхових резервів, які традиційно мають значну частку у структурі залученого капіталу. Традиційно до залученого капіталу належить і довгострокове забезпеченням що спільно із поточною кредиторською заборгованістю складає четверту частину залученого капіталу.

Наступним кроком проведення фінансового аналізу діяльності страхової компанії є відслідковування основних тенденцій з оцінки діяльності страховика. Аналіз чистих зароблених премій страхової компанії «АХА-СТРАХУВАННЯ» засвідчив, що вони зросли у 2018 р. на 38%. Аналогічну тенденцію можна відслідкувати і за чистими понесеними збитками. Якщо у 2016 р. вони становили 596 456 тис. грн., то вже у 2018 р. становили 882 068 тис. грн., що на 48 % вище 2016 р. [4]. Наведена динаміка чистих страхових премій та виплат свідчить, що страхова компанія здійснює страхову діяльність таким чином, що чисті страхові премії суттєво перевищують чисті виплати. Дані показники надають змогу прослідкувати рівень виплат, який розраховується як співвідношення чистих понесених збитків до чистих зароблених премій.

Рівень виплат у 2018 році становив 51%, найвище значення даного показника склало у 2017 р. 64 %, найнижче у 2016 р. - 48 %. Середнє значення показника виплат за останні три роки склало 54% [4]. Така тенденція наближує дану страхову компанію до зарубіжних страховиків, і це і не дивно, адже це компаній з іноземним капіталом.

Проаналізуємо показники чистого фінансового результату за 2016-2018 рр. та визначимо прогнозні значення на 2020 рр. по чистому фінансовому результату діяльності ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ» (рис. 1).

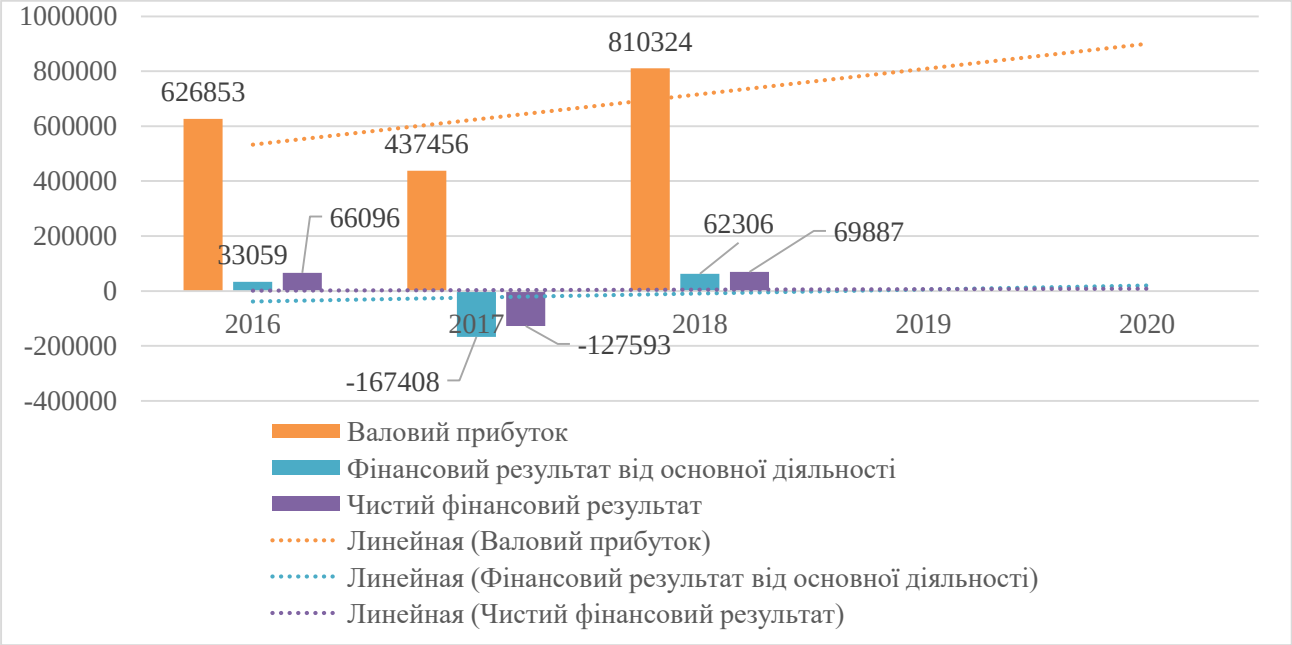

Рис. 1. Динаміка та прогноз показників чистого фінансового результату у ПАТ «Страхова компанія «АХА -СТРАХУВАННЯ» у 2016-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено і спрогнозовано за Звітом про фінансові результати [4].

Дані засвідчують, що страхова компанія у 2017 р. одержала збитки від основної діяльності, які не перекрилися і доходами від інвестиційної діяльності. Прогнозні значення показників засвідчують, що і надалі страхова компанія може здійснювати діяльність таким чином, що в окремі періоди буде одержувати збитки, які будуть перекриватися одержаними прибутками у наступних періодах. Вважаємо, що для покращення управління фінансовими ресурсами варто для даної страхової компанії розширити інвестиційну складову одержаних доходів, які з часом стануть надійним джерелом доходів звільнених від страхових зобов'язань.

Проналізуємо окремі фінансові показники даної страхової компанії (табл.1.). Наведені значення показників у 2016-2018 рр. підтверджують гіпотезу, що страхова компанія нормально функціонує має високі показники загальної ліквідності та достатні за показником можливості виконання зобов'язань.

За результатами проведеного аналізу маємо покращення показника прибутковості страховика у 2018 р. Позитивним сталим значенням характеризується показник коефіцієнт витрат страхової компанії він не перевищує за період, що аналізується 0,56. Страхова компанія на перестрахування віддає досить невелику частку власних ризиків, тому коефіцієнт перестрахування є невисоким.

Таблиця 1.

Основні показники ліквідності та прибутковості ПАТ «Страхова компанія «АХА -СТРАХУВАННЯ» у 2016-2020 рр.

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Рекомендоване значення
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,4	1,6	18	Не менше одиниці
Коефіцієнт можливості виконання зобов'язань	0,82	0,76	0,74	Не перевищує одиницю
Коефіцієнт прибутковості страховика (%)	10,8	-	14,2	Збільшення у динаміці
Коефіцієнт витрат	0,56	0,55	0,54	Стале значення
Коефіцієнт перестрахування	0,02	0,008	0,009	Не більше 0,5

Джерело: розраховано за Звітом про фінансовий стан (баланс) та Звітом про фінансові результати [4; 3, с.117-132].

Висновки та пропозиції. ПАТ «Страхова кампанія «АХА-СТРАХУВАННЯ» це сьогодні велика страхова компанія з іноземним капіталом, яка надає послуги на вітчизняному ринку страхування за ризиковими видами страхування, послуги по перестрахуванню, оцінюванню ризиків. У 2019 р. дана компанія входила у топ 10 страхових компаній за зібраними страховими преміями. Горизонтальний та вертикальний аналіз звіту про фінансовий стан показав, що остання має позитивну тенденцію до збільшення валюти балансу, що свідчить про зростання показників по основній діяльності страхової компанії. Негативним явищем, яке показав проведений аналіз стало зменшення частки власного капіталу у структурі пасивів страховика. Але поряд з цим, страховик нарощує резервний капітал, що засвідчує формування додаткових фінансових ресурсів вільних від страхових зобов'язань. У динаміці це підвищує фінансову стійкість страхової компанії. Основі показники ліквідності страховика та прибутковості лежать у межах основних тенденцій діяльності страхової компанії на 2016-2018 рр. Для даної страхової компанії можна рекомендувати переглянути політику перестрахування у частині збільшення частки ризиків, які можливо передати у перестрахування та у разі одержання стійкого чистого прибутку сформувати додаткові можливості для інвестування коштів, вільних від зобов'язань.

Список використаних джерел

1. Алескерова Ю.В., Сідак О.М. Управління капіталом страхової компанії. Інфраструктура ринку. Випуск 18. 2018. С.300-308.

2. Воронкова О. М. Аналіз діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України: комплексний підхід. 2017. Вип. 33(1). С. 284-293.

3. Приходько В.С. Бухгалтерський облік страхової діяльності: Навч. пос. 2-ге видання , доповнене і перероблене. К.: Лібра, 2002. 216 с.

4. Фінансова звітність 2017-2018 рр URL: https://arx.com.ua/uploads//5_AXA-Ukraine-financial-report-2018.pdf; (Дата звернення 20 жовтня 2020 р.).

5. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.

СТРУКТУРА БЮДЖЕТУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Василюк В., Цицилюк А.

студенти

Науковий керівник - к. е. н. Л. В. Сус

Постановка проблеми. Невід'ємним елементом кожної країни є бюджет. Адже саме через нього реалізується соціальна та економічна політика держави. Завжди залишається важливою проблемою побудова досконалої, а головне, ефективної системи формування видатків та доходів бюджетну держави. Не менше важливою проблемою є прозорість бюджету, та всіх процесів які пов'язані з ним.

Аналіз останніх публікацій. Вивчаючи теоретичні засади бюджетування, зміст бюджету в економічному зростанні та його функції І. Валуйським «удосконалено методичний підхід до оцінки спрямованості бюджетної політики на основі принципів системності, цілісності, єдності, інформативної значущості» [1]. Проблеми дохідної та видаткової частин державного бюджету досліджували вітчизняні вчені-економісти К. Аврамченко, О. Барановський, Л. Гордєєва, В. Сьомченко [5]. Структуру доходів та видатків досліджували Т. Городецька, А. Поровай [2], Т. Коляда [4]. Нестабільний рівень розвитку економіки супроводжується інфляційними процесами, підвищує ймовірність виникнення бюджетного дефіциту, тому питання щодо ефективності функціонування бюджетної системи завжди залишається актуальним.

Постановка завдання. Метою наукової роботи є аналіз доходів та видатків бюджету та дослідження їх структури.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Бюджетного кодексу України державний бюджет являє собою сукупність двох фондів: загального та спеціального. Спеціальним фондом є кошти, що мають конкретне призначення, також і позабюджетні кошти бюджетних установ та організацій. А до загального фонду – кошти, метою яких є реалізація загальних функцій.

Бюджет є ключовим елементом фінансової системи. Однак через різні фактори (економічні, політичні, природні) виникає дефіцит. «Формування бюджетного дефіциту та державного боргу, визначення їх розміру і пошук джерел погашення займає вагоме місце при розробці стратегії розвитку держави на наступні періоди» [2].

Порівняння та аналіз структури бюджетів України за останні три роки представлено в таблиці1.

Таблиця 1

Доходи та витрати бюджетів України 2017-2019 (млдр. грн)

Рік	Державний бюджет		Місцеві бюджети		Зведений бюджет	
	Загальний фонд	Спец. Фонд	Загальний фонд	Спец. Фонд	Загальний фонд	Спец. Фонд
Доходи (в млдр. грн)						
2017	698,41	95,04	453,94	48,15	887,20	129,78
2018	833,62	94,50	519,14	43,28	1 062,31	121,97
2019	879,83	118,51	519,53	41,00	1 148,18	141,66
Витрати (в млдр. грн)						
2017	757,52	81,93	397,67	98,41	888,94	168,03
2018	884,16	101,68	450,98	119,59	1 043,53	206,65
2019	952,96	122,15	442,58	123,67	1 143,08	229,26

Джерело: побудовано за даними [3].

За даними таблиці 1 бачимо що у статті доходів загального фонду державного бюджету показник за останні 3 роки збільшилося з 698,41 до 879,83 млрд. грн (тобто зріс на 0,11 %), в той же час доходи спеціального фонду державного бюджету зросли з 95,04 до 118,51 млрд. грн, але при цьому їх частка в структурі доходів державного бюджету в 2019 р. порівняно з 2017 знизилась на 0,11% . Доходи в статті загального фонду місцевого бюджету за останні 3 роки зросли з 453,94 до 519,53 млрд. грн. (зросли на 2,27 %) ,в той час як доходи спеціальних фондів місцевого бюджету зменшились з на цих же 2,27%.Також, частка доходів загального фонду зведеного бюджету за визначений період зросли на 260,98 млрд. грн (1,78 %), в той час як в структурі зведеного бюджету частка спеціального фонду зменшились на цих же 1,78 %.

У статті витрат загального фонду державного бюджету, як і в статі доходів, за досліджуванні роки спостерігається зростання з 757,51 млрд до 952,96 млрд , при цьому витрати спеціального фонду державного бюджету також зросли за цей же період з 81,93 млрд. грн до 122,16 млрд. грн. Схожа ситуація спостерігається і з місцевим бюджетом у статті витрат загального фонду показник за досліджуванні 3 роки зріс на 44,9 млрд. грн, також в той же час витрати спеціального фонду зросли з 98,41 млрд. . В зведеному бюджеті в структурі (%) за загальним фондом також спостерігається зниження, а за спеціальним фондом збільшення витрат.

Структура бюджету України за 2019 рік представлено на рис.1.

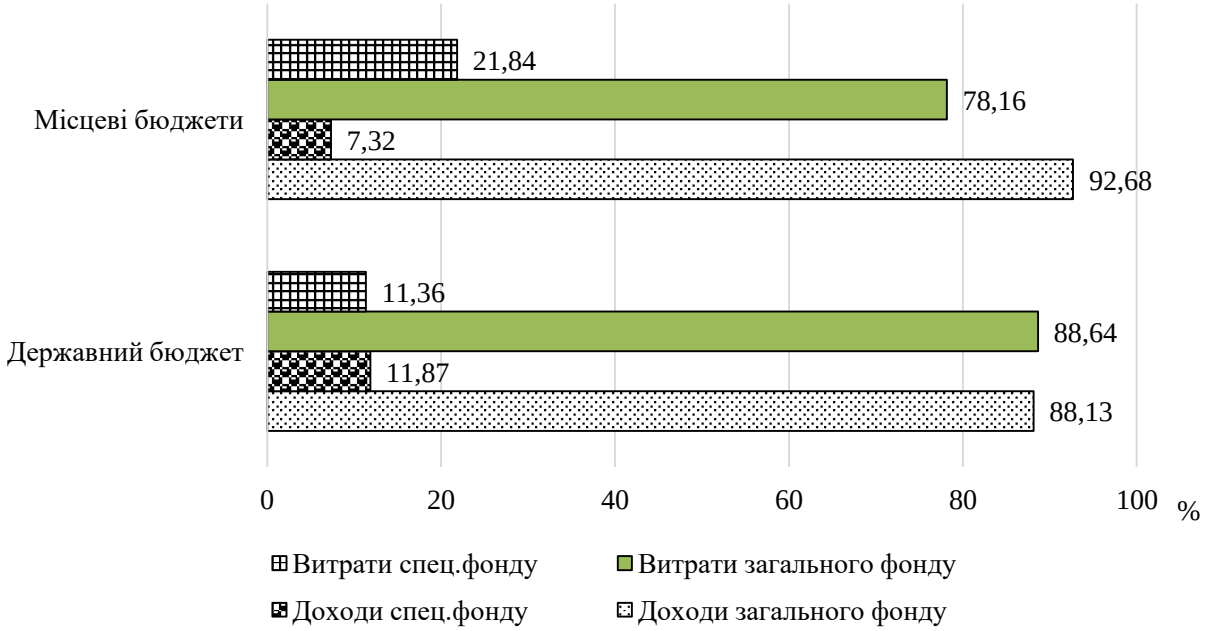

Рис.1 **Структура місцевого та державного бюджету за 2019 рік, %.**

Джерело: побудовано за даними [3].

Станом за 2019 рік в структурі місцевих бюджетів частка видатки спеціального фонду є майже вдвічі більшими ніж в державному бюджеті (21,84 % та 11,36% відповідно), а частка доходів навпаки менша (7,32% та 11,87 % відповідно).

Висновок. Задля покращення функціонування Державного бюджету України, пропоную наступні кроки для вирішення низки проблемних питань:

- варто посилити контроль за рухом та цільовим використанням коштів бюджетними установами;
- збільшити вплив громадства на формування та прояв бюджетної політики держави;
- визначити кінцевий перелік обов'язків, відповідальності та прав посадових осіб, або ж органів, які мають бюджетні повноваження;
- відновлення та дотримання принципу відповідальності учасників бюджетного процесу;
- використання бюджетних коштів з цільовим характером.

Список використаної літератури:

1. Валуйський І. А. Трансформація бюджетної політики України у кризовий період [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Валуйський Іван Анатолійович ; Дніпров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. - Дніпро, 2018. - 20 с.
2. Городецька Т.Е., Поровай А.С. Аналіз податкових надходжень в системі доходів бюджету. Молодий вчений. 2017. № 2(42). URL : http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/2/59.pdf.
3. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
4. https://www.treasury.gov.ua/.
5. Коляда Т.А. Вплив бюджетних видатків на темпи соціально-економічного розвитку України. Економіка і суспільство. 2017. № 9. С. 997–1004.
6. Сьомченко В.В., Денисенко А.А. Доходи та видатки бюджету в системі соціально-економічного розвитку України. Приазовський економічний вісник. 2019. Вип. 4(15). с. 61-66.

АНАЛІЗ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Величко К.

студентка

Науковий керівник – к.е.н. доцент Т. М. Паламарчук

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Головною продуктивною силою розвитку національної економіки, виробником та споживачем як матеріальних, так і нематеріальних цінностей є населення країни. В останні роки спостерігається ситуація щодо скорочення чисельності населення України, що надзвичайно посилює питання формування та подальшого розвитку людського капіталу, а саме рівня освіти. Внаслідок стрімкого розвитку інформаційних технологій спостерігається зниження енерго- та матеріалоємкості виробничих процесів, однак при цьому й збільшується важливість інтелектуальної та розумової діяльності. Роль освіти з кожним роком буде посилюватиметься, оскільки саме висококваліфіковані працівники здатні створювати високотехнологічну продукцію, спроможні забезпечити стабільний розвиток вітчизняної економіки [6, с. 85].

Сучасні проблеми у сфері освіти та ринку освітніх послуг в Україні досліджують багато науковців, зокрема: Ахновська І.О. [1], Бідюк А. [2], Ковтунець В.В., Сьомкін М.В. [4], Шевчук П.Є., Швидка Г.Ю. [6], Ящук Т.А. [7] та ін., що підтверджує важливість і необхідність подальших досліджень зазначеного напряму.

Основний матеріал. Система вищої освіти в нашій країні перебуває у стані постійних змін. З набуттям Україною незалежності розвиток сфери вищої освіти відбувався в умовах ліберального ставлення держави до відповідного процесу, з точки зору регламентування, що обумовлено збільшенням попиту на послуги з вищої освіти [2, с. 156]. Так, у відповідності до статистичних даних, кількість закладів вищої освіти з 1990/91н.р. збільшилася в цілому по Україні майже удвічі. На рис. 1 наведена динаміка, яка свідчить про зростання кількості закладів вищої освіти III - IV рівнів акредитації (університети, академії, інститути) з 149 од. до 281 од. та значне зменшення кількості закладів вищої освіти I-II рівнів акредитації (коледжі, технікуми, училища) з 742 од. до 338 од.

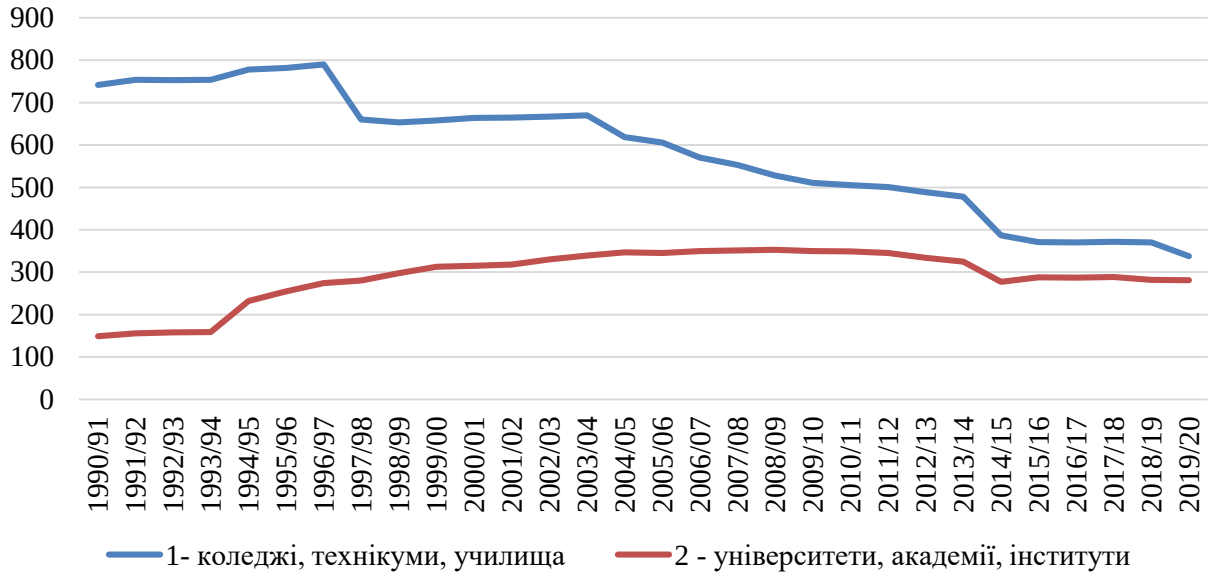

Рис. 1 Динаміка кількості закладів вищої освіти, од.

Джерело: побудовано автором за даними [3].

В цей же час збільшилась кількість недержавних закладів вищої освіти. На початок 2017/18 н.р. в країні існувало 77 недержавних закладів вищої освіти, при цьому кількість студентів, які навчалися в них становила 105,4 тис. осіб, тобто 8 % від загальної чисельності студентів ЗВО [2, с. 156]. Також, на початку відповідного періоду серед приватних, так і окремих державних ЗВО створювались філії, як по всій країні, так і за її межами.

Аналіз кількості студентів які були прийняті на навчання до закладів вищої освіти свідчить, що тенденція не є стійкою: збільшення чисельності спостерігається до 2005/06 н.р., однак з наступного року відбулося зниження кількості студентів (рис. 2).

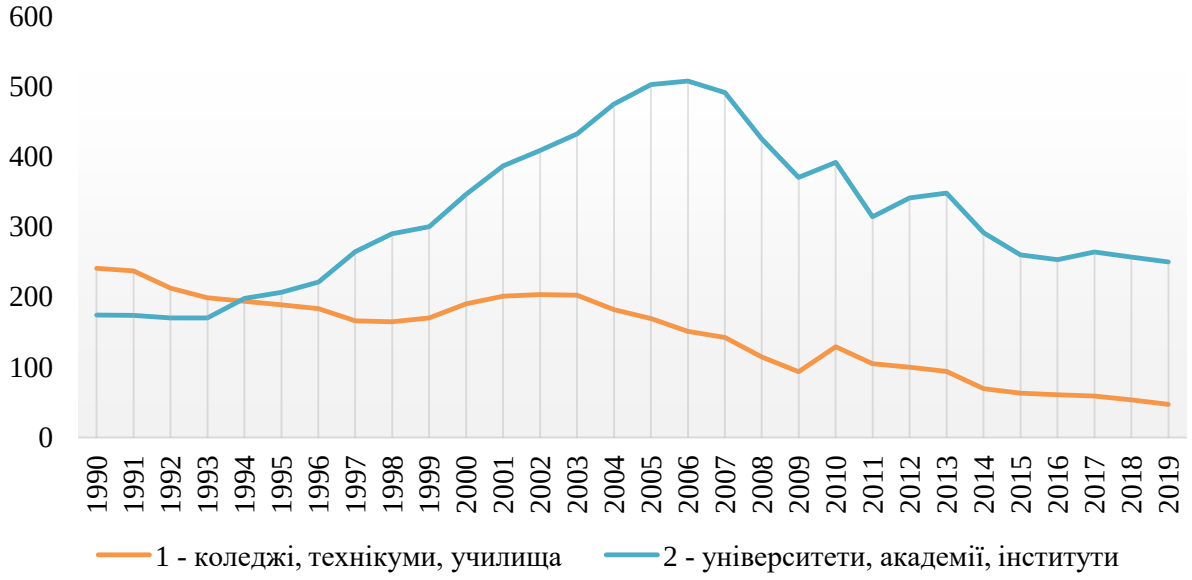

Рис. 2 **Динаміка кількості осіб, прийнятих на навчання до закладів вищої освіти, тис. осіб**

Джерело: побудовано автором за даними [3]

Зміни чисельності студентів ЗВО обумовлені рядом певних чинників, серед яких слід відзначити демографічну ситуацію, зокрема збільшення кількості новонароджених в країні у 80-х рр. минулого століття та відповідне суттєве зниження рівня народжуваності на початку

1990-х рр. Згідно статистичних даних у 1990 р. кількість новонароджених в Україні становило 657 тис. дітей, у 1993 р. – 557 тис. дітей. З кожним роком відбувалося падіння рівня народжуваності, у 2001 р. спостерігався мінімальний рівень, який становив 376 тис. дітей [2, с. 157]. Відчутно вплинули на кількісні показники у сфері вищої освіти й кризові явища в економіці країни, також позначилася окупація частини української території. Більшість провідних закладів вищої освіти з цих областей змогли відновити освітню та наукову діяльність, зберегти науково-педагогічний склад у інших регіонах країни, а для вступників з окупованих територій були створені особливі умови вступу та навчання. На зменшення чисельності студентів, які навчаються у закладах вищої освіти країни також вплинуло й те, що частина випускників шкіл навчаються у навчальних закладах за межами країни.

Головними викликами, які визначають перспективи розвитку національної системи вищої освіти є наступні: динамічні вимоги ринку праці та необхідність функціонування інституційних зв'язків між системою вищої освіти та ринком праці; необхідність зміцнення зв'язків ВНЗ з науковими інститутами, підприємствами та бізнесом; диверсифікація освітніх програм; забезпечення більш ефективного контролю якості вищої освіти; розробка комплексної стратегії інтернаціоналізації системи вищої освіти; необхідність підвищення ефективності механізмів фінансування та забезпечення доступності якісної вищої освіти для різних верств населення та ін. [4, с. 16].

Висновки та пропозиції. Таким чином, подальший розвиток освітньої сфери в Україні пов'язаний з певними характерними тенденціями, які визначаються : демографічною ситуацією в країні; міжнародною міграцією населення, а саме молоді; оптимізацією освітніх закладів; їх спрямованістю на удосконалення системи управління, яка ґрунтується на принципах академічної свободи та певної автономії закладу; активною співпрацею з роботодавцями; інтернаціоналізацією вищої освіти та ін. Позитивною тенденцією також є те, що заклади вищої освіти в умовах зростаючої конкуренції почали враховувати запити, потреби споживачів освітніх послуг: вступників, студентів, роботодавців, державних органів освіти, а також суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Ахновська І. О. Тенденції розвитку освітніх послуг в Україні. *Економіка і організація управління.* 2017. № 2 (26). С. 39-49.

2. Бідюк А. Вища освіта в Україні: тенденції розвитку. *Вісник КНТЕУ*. 2019. № 2. С. 153-166.

3. Державна служба статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення 28.11.2020).

4. Жиляєв І. Б., Ковтунець В. В., Сьомкін М. В. Вища освіта України: стан та проблеми. Київ : Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, 2015. 96 с.

5. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2019 рік / за заг. ред. проф. С. Квіта. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2020. 244 с.

6. Шевчук П. Є., Швидка Г. Ю. Прогноз рівня освіти населення України до 2050 р. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/38340978.pdf (дата звернення 25.11.2020 р.).

7. Ящук Т. А. Особливості функціонування ринку освітніх послуг вищої освіти в Україні в сучасних умовах. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 4 (1). С. 26-29.

ПЕРЕШКОДИ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ

Верещак О.

магістрантка

Науковий керівник - к. е. н. доцент Л. В. Недільська

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. На даному щаблі розвитку підприємництва важливу роль виділено розвитку українських стартапів. Однак держава мало зацікавлена у стартаповських інноваційних проектах. Це спонукає молоді компанії заключати договора з іноземними інвесторами, які допомагають втілити проекти в життя та стати конкурентоспроможними. Саме тому, необхідно сприяти ефективному функціонуванню стартапів в Україні, створювати механізми для підвищення результативності їхньої діяльності на вітчизняному ринку та визнання значущості інноваційних технологій для успішного розвитку українських підприємств.[2]

Серед вітчизняних науковців дану проблему розглядали: Баб'ячок Р.І., Приймак О., Жалдак Г.П. та ін. Проте проблема фінансування не втрачає своєї актуальності і потребує додаткових досліджень.

Основний матеріал. Основним бар'єром розвитку стартапів в Україні є – відсутність замовників, які б хотіли купувати кінцевий продукт.[1] Тому в Україні стартапи створюються з орієнтацією на клієнтів з ринків Європи, Азії, США та ін., оскільки на цих ринках легше знайти інвестора та залучити інвестиції і впровадити свою бізнес-ідею.

У ході дослідження було проведено авторське анкетування щодо встановлення проблем просування та фінансування стартапів в Україні. Під час анкетування було опитано 17 осіб із різних сфер діяльності (рис. 1).

Рис. 1. Проблеми, що постають перед вітчизняними стартаперами

Джерело: результати авторського анкетування.

В ході анкетування були встановлено, що переважна більшість опитаних (70,6 %) вважає стан фінансування стартапів в Україні низьким, а 29,4% - достатнім. Варто погодитися з більшістю респондентів в тому, що стан фінансування стартапів в Україні справді є низьким, оскільки існує низка перешкод, які стримують цей процес.

Найбільш успішним джерелом фінансування стартапів респонденти вважають особисті заощадження стартаперів, з чим варто погодитись, оскільки не завжди можна знайти інвестора, який готовий вкладати капітал у не прогнозований проект. А провальним джерелом вважають державне фінансування, так як нині не існує вагомої підтримки з її боку, відповідно, відсутня зацікавленість та відповідальність з її боку.

Серед нагальних проблем, що постають перед вітчизняними стартаперами респонденти надали перевагу низькій зацікавленості з боку внутрішніх інвесторів (37,5 %) та відсутності державних програм підтримки (31,3 %).

Низький рівень зацікавленості з боку внутрішніх інвесторів пояснюється складним політичним та економічним становищем, враховуючи нестабільність національної валюти. Ці та інші фактори несприятливо впливають на доцільність довгострокових інвестицій, що посилюється відсутністю програм підтримки від держави, які могли б дещо врівноважити існуючі ризики.

Таким чином, варто наголосити на головних проблемах, які наразі постають в Україні:

1. Обмежені комунікаційні можливості стартаперів України через їх низький рівень володіння іноземними мовами. Це обмежує можливості в налагоджені ділових стосунків з іноземними інвесторами

2. Відсутність культури ведення підприємництва, що стримує ініціативу стартаперів. Не правильне оформлення документації проекту та не належним чином сформована стратегія просування стартапу не сприяють зміцненню бізнесу. В Україні стартапери традиційно оформляють свій бізнес як ФОП, що значно стримує розвиток і обмежує обсяги діяльності.

3. Обмеження щодо отримання коштів з-за кордону. В Україні складно через зарегульованість банківської системи отримувати кошти від іноземних інвесторів та клієнтів. Все це потребує додаткових затрат часу та коштів, пов'язаних з обробкою платежів.

4. Низький рівень інвестиційної привабливості, поганий інвестиційний клімат, відсутність гарантій та заохочень для іноземних інвесторів, а також несприятлива політична та економічна ситуація в середині країни.

Поряд з цим, важливими залишаються питання розвитку стартапів, передусім, підвищення їх конкурентоспроможності. Зокрема, ключовими напрямами підвищення конкурентоспроможності має бути:

- спрямованість стартапів на конкретні ринки збуту;
- врахування кількості прямих конкурентів;
- обсяги переглядів на сайті конкурентів;
- стан фінансування проектів-конкурентів;
- кількість співробітників у конкурентів.

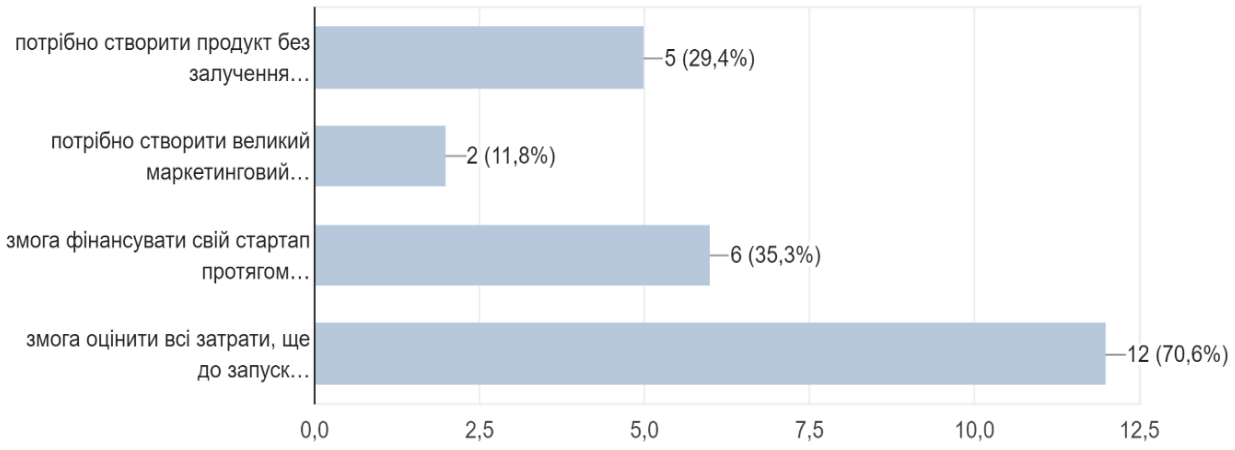

Рис. 2. Пріоритети забезпечення ефективності просування стартапу

Джерело: результати авторського анкетування (респонденти обирали декілька варіантів).

Окрім того, респонденти стверджують, що успіх просування стартапу полягає у наступних аспектах (рис. 2): 1) можливості об'єктивно оцінити всі затрати, ще до запуску

продукту в розробку (70,6% респондентів); 2) можливості залучення достатнього обсягу фінансування на найближчі 12 місяців (35,3 %); 3) можливості створити продукт без залучення першочергових зовнішніх інвестицій (29,4 %); 4) формуванні великого маркетингового бюджету, який забезпечить активне поширення інформації про стартап (11,8 %).

Висновки. Отже, Україна безумовно має потенціал до розвитку ринку стартапів, але низький рівень його розвитку, відсутність навиків формування проектів, обмеженість заоохочень з боку держави та неготовність населення до такого виду бізнесу суттєво гальмує цей розвиток.

Список використаних джерел

1. Баб'ячок Р.І., Кульчицький І.І. Основні тенденції розвитку стартапів в Україні - проблеми, перешкоди і можливості. 2018. URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Osnovni-tendentsiyi-rozvytku-startapiv-v-Ukrayini-1-1.pdf (дата звернення 26.05.2020 р.).

2. Жилдак Г.П. Проблеми та перспективи розвитку стартапів в Україні. 2019. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/32_2019_ukr/18.pdf (дата звернення 10.11.2020 р.).

3. Приймак В.М., Муравська В.О. Особливості створення та розвитку стартапів сфери послуг: догляд за дитиною. *Східна європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Випуск 2 (25). С.267-275.

ПРОГНОЗУВАННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ФАКТОРИНГОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Волощук М.

магістрантка,

Науковий керівник – к.е.н., доцент Недільська Л. В.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Наразі факторинг розглядають як перспективний сегмент вітчизняного фінансового ринку, який здатний ефективно сприяти поповненню обігових коштів суб'єктів господарювання завдяки прискоренню оборотності їхньої дебіторської заборгованості. Факторингові операції виступають дієвим фінансовим інструментом, що враховує інтереси безпосередніх учасників комерційної угоди: вирішення питань реалізації продукції, прискорення розрахунків з дебіторами, вироблення гнучких механізмів управління дебіторською заборгованістю, розширення можливостей кредитування тощо.

Вагомий внесок у дослідження особливостей розвитку ринку факторингових послуг в Україні зробили Н. М. Внукова, В. В. Голомб, С. В. Науменкова, М. А. Руснак, Є.В. Склєповий, І. В. Фурман, Г. Є. Шпаргало. Механізм вдосконалення регулювання факторингових послуг в Україні став предметом дослідження І.П. Лопушинського. Однак, прогнозування рівня розвитку факторингових компаній в Україні залишається актуальним і потребує додаткових досліджень.

Основний матеріал. Факторинг справедливо вважають перспективною альтернативою короткострокового кредитування з метою прискорення оборотності обігових коштів. На користь факторингу виступають аргументи щодо зручності та термінів оформлення, а також можливості посилення дисципліни розрахунків з дебіторами. «Для вітчизняної практики надання факторингових послуг характерним є те, що потенційні клієнти виконують обмежену

кількість вимог (компанія працює або хоче працювати зі своїми споживачами на умовах відстрочення платежу та має кілька постійних покупців) [1, с.37].

Впродовж останніх 10 років факторинг в Україні поступово, але впевнено нарощує темпи розвитку. На початок 2020 р. на ринку факторингу пропонували свої послуги 641 фінансова компанія, які за 2019 р. уклали 31 тис. договорів вартістю 56 469,4 млн грн.

Однак, у структурі послуг фінансових компаній операції факторингу займають незначну частку (0,96 % - 1,6 млрд грн). Предметом угод факторингу у 2019 р. були: сфера послуг (84 %), сільське господарство (5 %), транспорт та машинобудування (4 %), будівництво (3 %), харчова промисловість (2 %), металургія та добувна промисловість (1 %) та інші (1 %). Впродовж 2019 р. вартість операцій факторингу сягнула 56,5 млрд грн, що забезпечено 31 тисячею договорів.

Загалом ринок класичного факторингу в Україні характеризується незначними обсягами, низьким рівнем довіри населення до банків, високою вартістю капіталу, а також високими ризиками невиконання боржниками своїх зобов'язань. Не зважаючи на популярність факторингу на міжнародному кредитному ринку, в Україні послуги факторингу на 80 % фінансуються за рахунок власних ресурсів факторів, які є обмеженими та нестабільними через періодичний відтік депозитів населення. Висока вартість послуг факторингу спричинена високою вартістю позикового капіталу загалом через високу облікову ставку НБУ.

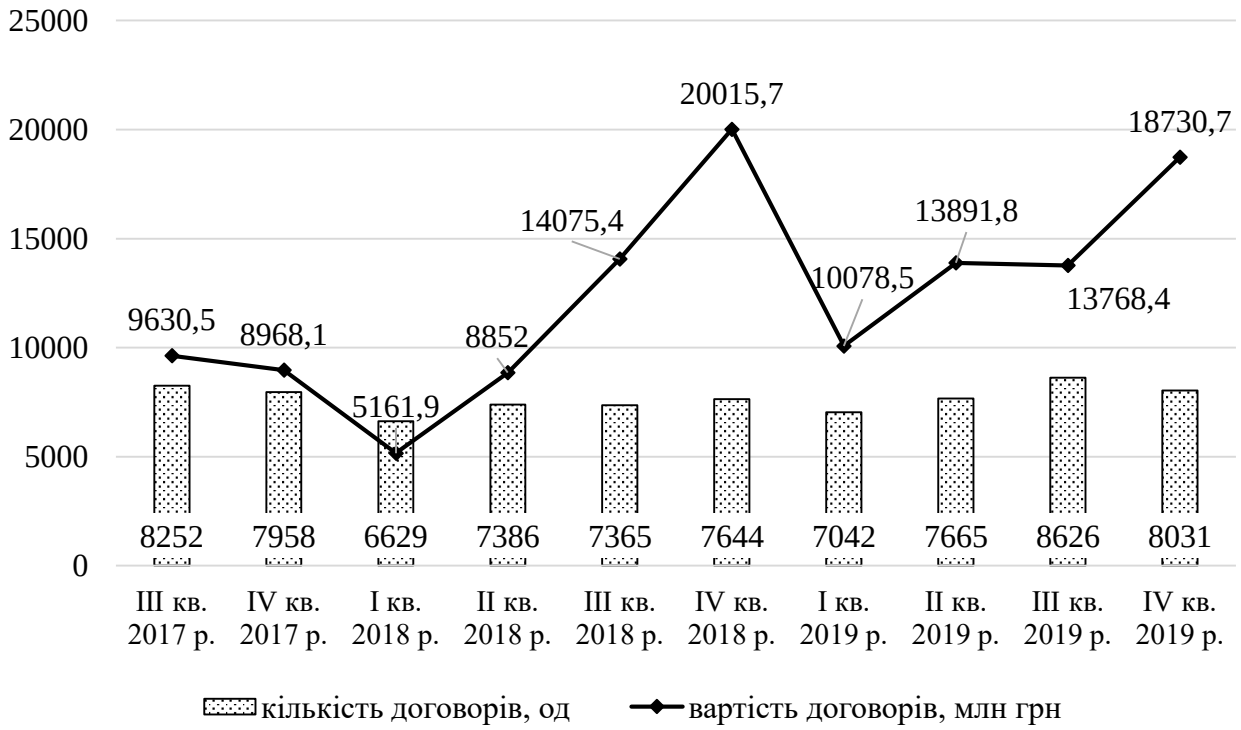

Рис. 1. Динаміка надання фінансовими компаніями послуг факторингу у 2017-2019 рр.

Тенденції, що характеризують темпи розвитку ринку факторингу в Україні впродовж 2010-2019 рр., свідчать, що обсяги факторингу щороку зростали в середньому на 5,57 млрд грн. На підставі цього можна спрогнозувати межі нарощення обсягів операцій факторингу на найближчі 2 роки (2020-2021 рр.) (рис. 2).

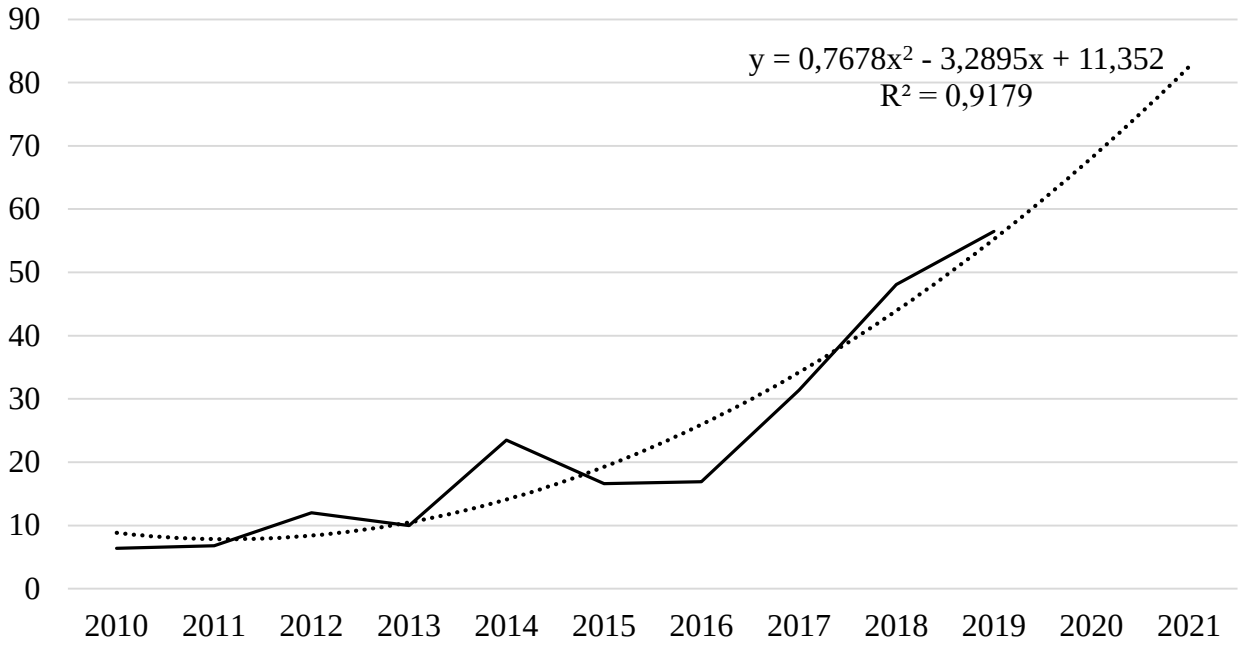

Рис. 2. Тенденції та прогноз обсягів наданих факторингових послуг фінансовими компаніями в Україні, млн грн, 2010-2021 рр.

Таким чином, з імовірністю 91,79 % обсяги факторингових операцій небанківських фінансових установ будуть зростати за поліноміальною функцією: $y = 0{,}7678x^2 - 3{,}2895x + 11{,}352$. В результаті, у 2020 р. можна очікувати досягнення обсягів у розмірі близько 70 млрд грн. а у 2021 – близько 80 млрд грн.

При цьому, науковці виділяють низку проблем, які стримують розвиток фінансового ринку загалом та окремих його сегментів зокрема. Так, Жигало І. [2, с.153] зазначає, що до таких проблем слід віднести: недосконале законодавче забезпечення та відсутність нормативно-правових актів, які б регулювали діяльність фінансових установ; недосконале державне регулювання та відсутність належної фінансової підтримки з боку як держави, так і найбільших інвесторів; низький рівень захисту прав споживачів фінансових послуг та, як наслідок, низький рівень довіри до фінансових компаній; низька платоспроможність населення, високі відсоткові ставки, нестабільність валютного курсу, наявність значних ризиків фінансування будівництва житла, економічна та політична нестабільність тощо». У такій ситуації необхідним є посилення ролі державного регулятора на ринку фінансових послуг і дотримання вибудованої Національним банком України чіткої стратегії розвитку [3] цього сегмента фінансового ринку.

Висновки та пропозиції. Розвиток ринку факторингу в Україні залежить від характерних кредитному ринку чинників. Тенденції розвитку ринку за останні 10 років дають підстави очікувати нарощення обсягів факторингового кредитування до 80 млрд грн до кінця 2021 р.

Список використаної літератури

1. Дерев'янко С.І. Факторинг в Україні: стан та перспективи розвитку. *ΛΟΓΟΣ Мистецтво наукової думки*. 2020. №10. С. 34-40.

2. Жигало І. І. Статистичне оцінювання розвитку фінансових компаній в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень.* 2019. № 2-3 (70-71). С. 145–156.

3. Майбутнє регулювання ринку факторингу. *НБУ* : веб-сайт : URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_factoring_2020.pdf?v=4.

ПОНЯТТЯ КОРПОРАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ БАНКАМИ

Головач Т.

магістрантка

Науковий керівник - к. е. н. доцент Л.В. Недільська

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. В умовах сьогодення спостерігається трансформація держави в усіх сферах громадського життя. Прискореними темпами розвиваються механізми державного управління, а також підходи, щодо публічного управління в державному секторі. Підходи публічного управління набувають особливого значення в тих сферах, де вплив держави повинен бути дуже раціональним і виваженим. Зокрема, проблема управління державними банками повинна вирішуватися у подвійному контексті: ефективного управління державним майном і мінімізації впливу влади на банківський сектор. За таких умов, рушієм стратегії розвитку державних банків, націленим на підвищення їх конкурентоспроможності та фінансової стійкості може стати корпоратизація управління. Важливість підвищення рівня корпоративного управління державними банками відповідно до кращої міжнародної практики зумовлює актуальність даного наукового дослідження.

Провідні вітчизняні та зарубіжні вчені розробили загальнотеоретичні підходи до поняття корпоратизації управління, зокрема: Я. Головіна [3]., І. Ігнатьєва та О. Гарафонова [5], А. Берле та С. Гардінер [1] і багато інших. Однак, дослідження корпоратизації управління державними банками досі залишається актуальним.

Основний матеріал. Економічна політика України розвивається за різними напрямами, один з основних - політика інституційних перетворень. Одним з найкращих способів реалізації цього напряму є корпоратизація.

Теоретично, термін корпоратизація вживається для характеристики процесів, в результаті яких банки стають до певної міри незалежними від державних органів. Указом президента України «Про корпоратизацію підприємств» визначено, що «корпоратизацією є перетворення державних підприємств, закритих акціонерних товариств, більш як 75 відсотків статутного фонду яких перебуває у державній власності, а також виробничих і науково-виробничих об'єднань, правовий статус яких раніше не був приведений у відповідність з чинним законодавством, у відкриті акціонерні товариства» [9]. Отже, сутність корпоратизації полягає в реорганізації державного підприємства або їх об'єднання шляхом перетворення [8].

Корпоративне управління в банках має свої особливості, які полягають у вирішенні трьох основних типів конфліктів інтересів: акціонери - менеджери, контролюючі акціонери – інші стейкхолдери, акціонери – кредитори. Згідно з законодавством України, корпоративна структура державних банків має 3 рівні (рис. 1): вищий орган управління, наглядова рада та правління. Ключова особливість корпоратизації управління державними банками полягає у створенні наглядової ради, яка згідно зі статутами державних банків формує стратегічні орієнтири розвитку та є перехідною ланкою між Кабінетом міністрів України і правлінням банку.

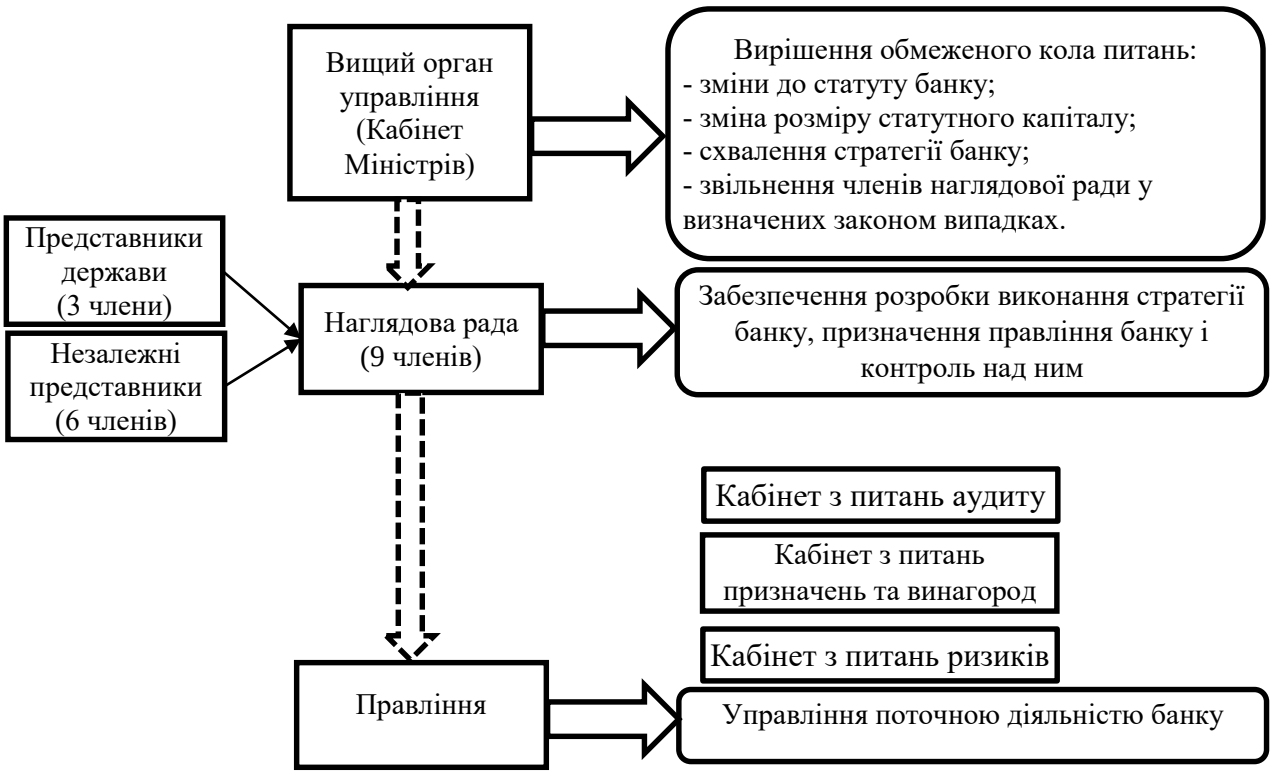

Рис. 1 Корпоративна структура державних банків

Джерело: адаптовано за даними [7].

Для ефективної роботи наглядових рад державних банків до їх складу підбирають висококваліфікованих професійних менеджерів з бездоганною діловою репутацією. Наглядовою радою створюються комітети з питань аудиту, ризиків та призначень і винагород працівникам та інші. Наприклад, відповідно до статуту АТ КБ «ПРИВАТБАНК» наглядовою радою банку створено: комітет з питань аудиту; комітет з питань корпоративного управління, винагород і призначень; комітет з питань технологій, даних та інновацій; комітет з питань стратегії та трансформації; комітет з питань ризиків.

Нині в банківському секторі фінансового ринку України функціонують 5 банків (АТ КБ "ПриватБанк"; АТ "Ощадбанк"; АТ "Укрексімбанк"; АБ "Укргазбанк"; ПАТ "Розрахунковий центр"), частка держави у статутному капіталі яких становить близько 100 %. Питома вага активів цих банків становить 57,96% від активів усього банківського сектора. Таким чином, державні банки справляють визначальний вплив на банківську систему України і потребують особливої стратегії розвитку.

В останні роки державний сектор банківської сфери України потерпав від тих самих проблем, які були притаманні усім банківським установам. Експерти до них віднесли: «відсутність бачення акціонерів та керівників банку стратегічних цілей банку та шляхів їх досягнення; органи корпоративного управління банку (наглядова рада та правління банку) іноді спрямовують свою діяльність на обслуговування пов'язаних осіб; незадовільний склад органів управління в частині професійної якості персоналу та «незалежності» незалежних членів ради; організація роботи та розподіл повноважень між членами правління не забезпечує попередження ризику конфлікту інтересів; неадекватна система оцінки ризиків та внутрішнього контролю не забезпечують реальну оцінку стану банку» [10]. Окрім того, найбільшою проблемою в банківській сфері залишається частка непрацюючих кредитів. В 2019 р. вони займали майже половину обсягу кредитного портфеля банків – «48%, або 531 млрд грн, з яких 75% або 397 млрд грн акумульовано у банках державного сектору» [4].

Однак, Засади стратегічного реформування державного банківського сектору, які були затверджені урядом України у лютому 2018 р., формують стійку основу для якісного оновлення банківського сектору в частині державної власності. Запровадження засад стратегічного реформування державного банківського сектору забезпечить:

1. удосконалення принципів та механізмів корпоративного управління;
2. підвищення конкурентоспроможності та ефективності діяльності державних банків;
3. перетворення державних банків із збиткових у прибуткові. Тим самим зекономить кошти на щорічну докапіталізацію банків із бюджету, та натомість створить додаткове джерело надходжень до бюджету від прибутків держбанків [2].

Висновки та пропозиції. В умовах сьогодення перехід на корпоративне управління державних банків є важливим етапом для розвитку економіки країни, оскільки державне регулювання повинно бути раціональним і мінімальним. Перехід на таку політику управління сприятиме підвищенню ефективності діяльності державних банків, а саме: управління їх діяльністю буде самостійним та незалежним від політичного впливу. В результаті, зростатиме прибутковість державних банків з наступним помітним нарощенням додаткових надходжень до бюджету. Окрім того, через залучення ресурсів від іноземних інвесторів до капіталу державних банків відбуватиметься прискорення економічного зростання країни.

Список використаної літератури

1. Berle A. and Gardiner C. Means. The Modern Corporation and Private Property. – 1932, Transaction Publishers. – 380 p.

2. Банки державного сектору. *Міністерство фінансів України*. URL: https://mof.gov.ua/uk/banki-derzhavnogo-sektoru.

3. Головіна Я.С. Корпоративне управління в банках України. URL: https://cutt.ly/ngHWZ7y.

4. Звіт про стан роботи з непрацюючими кредитами за 2019 рік. *Міністерство фінансів України*. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/NPL_01_01_2020.pdf.

5. Ігнатьєва І.А., Гарафонова О.І. Корпоративне управління. URL: https://www.nung.edu.ua/files/attachments/corp_upr_ignatieva_1.pdf.

6. Карпенко В. Процеси корпоратизації у сучасних умовах та її генезис. URL: https://cutt.ly/fgHTqyK.

7. Корпоративне управління в банках. *Міністерство фінансів України*. URL https://minfin.com.ua/ua/2017/09/28/30178383/.

8. Про Державну програму приватизації закон України від 12.02.2012 № 4335–VI. *Фонд державного майна України.* URL : http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/872.html.

9. Про корпоратизацію підприємств : указ президента №210/93, поточна редакція від 28.08.2001, підстава №739/2001. Верховна рада : Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/210/93#Text.

10. Юрків Н.Я. Шляхи та напрями запровадження ефективного корпоративного управління в державних банках. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-10/Analit_Yurkiv.-%281%29-25dc6.pdf.

СТАН ТА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Денисевич В.

магістрантка

Науковий керівник – к.е.н., доцент І.В. Абрамова

Постановка проблеми. Валютний ринок в Україні розвивається надзвичайно динамічно. Головним свідченням цього є значна амплітуда коливань курсу національної грошової одиниці по відношенню до долара США або Євро. Традиційними причинами девальвації гривні є нестабільна економічна ситуація, значна частка боргових зобов'язань перед іноземними кредиторами, від'ємне сальдо платіжного балансу, політичні баталії тощо. Цього річ до традиційних причин доєдналися проблеми пов'язані з карантинними умовами функціонування не лише економіки України, а й переважної більшості країн світу.

Результати дослідження. COVID 19 вніс свої корективи та змусив на певний час призупинити функціонування економічної, соціальної та інших сфер життя в Україні. Як наслідок – девальвація національної грошової одиниці, недофінансування дохідної частини бюджету, необхідність перегляду видаткової складової бюджетного фонду країни, падіння доходів підприємств, зниження платоспроможності громадян та інші негативні прояви. Фактично Україна в черговий раз опинилася на межі фінансової кризи і лише завдяки фінансовій підтримці міжнародних партнерів ситуацію в країні вдалося певною мірою стабілізувати.

Валютний курс цього річ об'єктивно проілюстрував реакцію економіки країни на карантинні обмеження. Динаміку валютного курсу зображено на рис. 2.1.

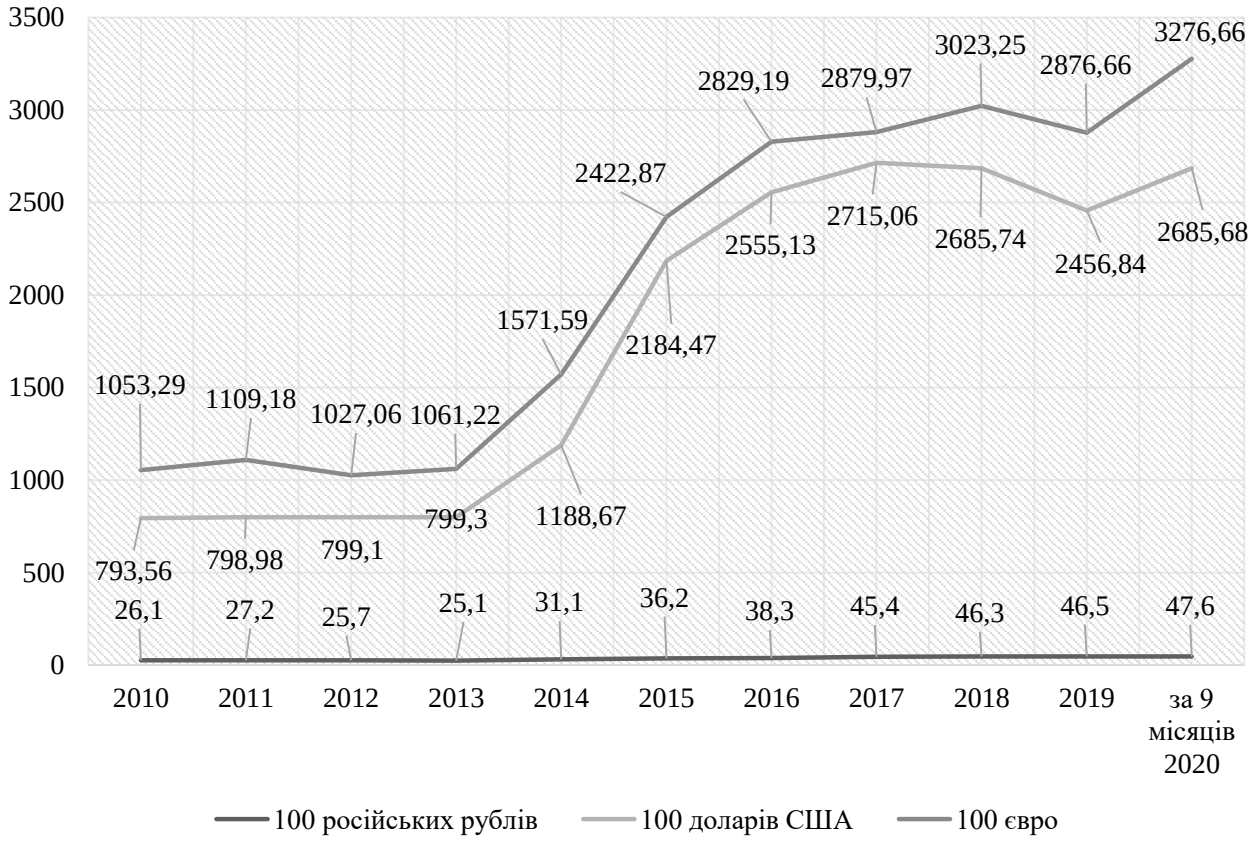

Рис. 1. Динаміка курсу гривні по відношенню до іноземних валют, в середньому за рік

Джерело: побудовано на основі [2].

Починаючи з 2010 р. курс гривні до долара США зріс майже у 3 рази. Приблизно такими ж темпами зростав і курс Євро. Національний банк України до 2015 р. вживав заходів щодо регулювання процесів ціноутворення на валютному ринку. До 2014 р. – це були заходи пов'язані з встановленням так званих «валютних коридорів», в межах яких коливався курс валют.

Кризові явища в економічній системі держави, пов'язані з військовими та політичними подіями 2014 р., обумовили необхідність запровадження жорстких антикризових заходів на валютному ринку. Переважно вони стосувалися обмежень щодо продажу валютної виручки, необхідності резервування гривні для купівлі іноземної валюти, обмежень щодо купівлі валюти фізичними особами тощо.

З лютого 2019 р. Національний банк України розпочав запровадження нових підходів до регулювання валютних операцій і розпочав поступове зняття валютних обмежень. Крім того, з 2015 р. центробанк відпустив гривню у «вільне плавання». Тобто, фактично банк перейшов від валютного регулювання до інфляційного таргетування. Іншими словами банк більше не впливає на процеси ціноутворення на валютному ринку, натомість вживає заходів щодо стримування інфляції в країні.

Однією із функцій центрального банку є формування золотовалютних резервів країни. З цією метою він здійснює валютні інтервенції: купівлю та продаж валюти. Динаміку валютних інтервенцій Національного банку представлено в таблиці 2.1.

Таким чином, на початок вересня 2020 р. НБУ вдалося сформувати міжнародні резерви на рівні 29048,7 млн дол. США (в еквіваленті) [2]. Центробанк розцінює ситуацію, яка склалася на валютному ринку України у вересні 2020 р. як сприятливу, оскільки у попередньому місяці пропозиція валюти переважала над попитом, завдяки продажу облігацій державної позики та переоцінки фінансових інструментів.

Таблиця 2.1

Валютні інтервенції Національного Банку України, млн грн

Рік	Купівля валюти	Сукупний обсяг купівлі	Продаж валюти	Сукупний обсяг продажу	Сальдо інтервенцій
1 квартал 2017	75,63	326,96	1212,47	3382,03	-1163,83
2 квартал 2017	70,53		262,13		-191,60
3 квартал 2017	177,70		381,10		-203,40
4 квартал 2017	3,10		1526,33		-1523,23
1 квартал 2018	242,03	682,23	514,00	734,70	-271,97
2 квартал 2018	188,67		123,20		65,47
3 квартал 2018	108,20		24,77		83,43
4 квартал 2018	143,33		72,73		70,60
1 квартал 2019	64,93	819,43	143,33	302,03	-78,40
2 квартал 2019	479,37		0,00		497,37
3 квартал 2019	107,43		69,37		38,07
4 квартал 2019	167,70		89,33		78,37
1 квартал 2020	139,90	666,27	96,17	181,90	43,73
2 квартал 2020	409,70		1,80		407,90
3 квартал 2020	116,67		83,93		32,73

Джерело: побудовано на основі звітних даних Національного банку України [1].

Висновки. Отже, валютний ринок в Україні розвивається досить динамічно. Ключовими гравцями цього ринку є НБУ та комерційні банки. Впродовж останнього року гривня значно девальвувала. Така ситуація пов'язана з об'єктивними причинами, такими як запровадження карантинних обмежень, які значно погіршили стан економіки в країні, знизи купівельну спроможність населення, звузили дохідну базу бюджету тощо.

Список використаних джерел

1. Міжнародні резерви України. Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-rezervi-ukrayini-u-serpni-perevischili-29-mlrd-dol-ssha (дата звернення: 04.11.2020).

2. Валютний ринок. Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/markets/currency-market (дата звернення: 24.10.2020).

АНАЛІЗ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА ОСВІТУ

Добжанська А.

Студентка

Науковий керівник – ст. викладач І. В. Дем`янюк

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Освіта є одним із суспільних явищ, що впливає на всі без винятку сфери економічного життя населення і являє собою вагомий чинник економічного зростання та покращення добробуту суспільства. Покращення у всіх сферах життя та економічний ріст країни можна досягнути завдяки підготовці кваліфікованих кадрів, які після навчання залишаються на території держави. Проте в сучасних умовах, спостерігається ситуація, коли ще студентами громадяни нашої країни покидають її, обираючи навчання закордоном як вагомий вклад у своє майбутнє. Тому питання модернізації освіти на всіх рівнях – починаючи зі школи, до університету, залишається відкритим.

Питанням фінансування закладів вищої освіти досліджували різні вчені серед яких: Ш. Грей, Т. Боголіб, Б. Данилишин, Н. Колісніченко, Н. Волкова та інші. Але у зв'язку з постійними реформами та модернізацією освітніх процесів дане питання підлягає постійному науковому аналізу.

Викладення основного матеріалу. Наука та освіта за нинішніх часів залишається стратегічним ресурсом держави, головним аспектом підвищення рівня життя населення, запорукою побудови інноваційної та конкурентоспроможної економіки. Необхідність бюджетного фінансування зумовлена тим, що діяльність галузі освіти потребує стабільного фінансового забезпечення, що уже закріплено чинним законодавством України. Пріорітетність освіти чітко в Законі України «Про освіту»: «Україна визнає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства» [1, ст. 4, ч. 1].

Незалежно від форми власності вищі навчальні заклади (далі – ВНЗ) діють на підставі державних акредитаційних документів. Згідно Закону України "Про освіту" ВНЗ державної форми власності здійснюється за рахунок коштів державного, місцевого бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством [1], а фінансове забезпечення навчальних закладів приватної форми власності відбувається за рахунок їх власників. Проте у даній статті,

поговоримо саме про державні ВНЗ, які фінансуються, за рахунок коштів державного бюджету та коштів фізичних/юридичних осіб.

Згідно з даними державної служби статистики України станом на 2019-2020 навчальний рік в Україні налічується 281 заклад III-IV рівнів кваліфікації (університети, академії, інститути) та які здійснюють підготовку 1266100 студентів. Слід відмітити, що останні роки спостерігається тенденція до зменшення кількості студентів, які навчаються у вітчизняних ВНЗ. До прикладу, у 2005-2006 навчальному році кількістю здобувачів освіти становила 2 203 800 осіб, а у 2015-2016 н.р. показник становив вже 1 375 200 осіб. Разом з цим спостерігається і тенденція до зменшення самої кількості навчальних закладів даного рівня акредитації (345 одиниць у 2005-2006 н.р. і скорочення до 281 у 2019-2020 н.р.). Але, на мою думку, дані зміни навпаки забезпечують поліпшення якості наданих освітніх послуг та оптимізації наявних фінансових ресурсів.

Проте в умовах нестачі бюджетних коштів на належне функціонування вищої освіти призводить до дотримання принципу багатоканального фінансування із залученням позабюджетних джерел. Серед таких джерел може бути: плата за начання, надходження від науково-дослідної діяльності вузу, орендні платежі та інші. Питання максимально ефективного використання бюджетних коштів закладами вищої освіти залишається і нині актуальним.

Щодо обсягів конкретно фінансування освіти, в тому числі ВНЗ, то їх представлено у табл. 1. Відповідно до наведених даних, назвати задовільним рівень фінансування освіти досить важко.

Таблиця 1

Аналіз державного бюджету України за видатками на освіту за 2017-2019 роки

Показники	Роки			Відхилення 2019р. до 2017р., + / -
	2017	2018	2019	
Загальні видатки зведеного бюджету, млрд. грн	1056,97	1250,18	1372,35	315,38
Видатки на освіту всього, млрд. грн	177,92	210,03	238,76	60,84
Видатки на вищу освіту, млрд. грн	38,84	44,24	51,36	12,52
Валовий внутрішній продукт, млрд. грн	2445,59	3083,41	3675,73	1230,14
Видатки на освіту у % до ВВП	7,27	6,81	6,50	-0,77
Видатки на вищу освіту у % до ВВП	1,59	1,43	1,40	-0,19
Видатки на вищу освіту у % до загальних видатків зведеного бюджету	3,67	3,54	3,74	0,07
Видатки на вищу освіту у % до видатків на галузь	21,83	21,07	21,51	-0,33

Джерело: побудовано автором на основі даних сайту МФУ [2].

Протягом досліджуваного періоду сума видатків на фінансування ВНЗ збільшилася на 32,2 %, тобто з 38,84 млрд. грн у 2017 році до 51,36 млрд. грн у 2019 році. Проте слід зазначити, що рівень фінансування освіти в цілому протягом 2018-2019 років не відповідав законним вимогам. У статті 78 Закону України "Про освіту" зазначено, що асигнування на освіту мають бути не меншими ніж 7% валового внутрішнього продукту. У зазначених роках відсоток становив 6,81 та 6,50 відповідно, що менше зазначеного рівня. Плановий показник, а саме 7,27% видатків на освіту у порівнянні з ВВП, продемонстровано лише у 2018 році.

Для більш чіткого розуміння наведених даних та їх коливань можна використати рисунок 1. З нього чітко видно, що при збільшені ВВП та видатків зведеного бюджету сума

видатків на освіту не збільшилися, а навіть і зменшилася. А значить держава значно скоротила доступ громадян до отримання вищої освіти саме за рахунок коштів держави.

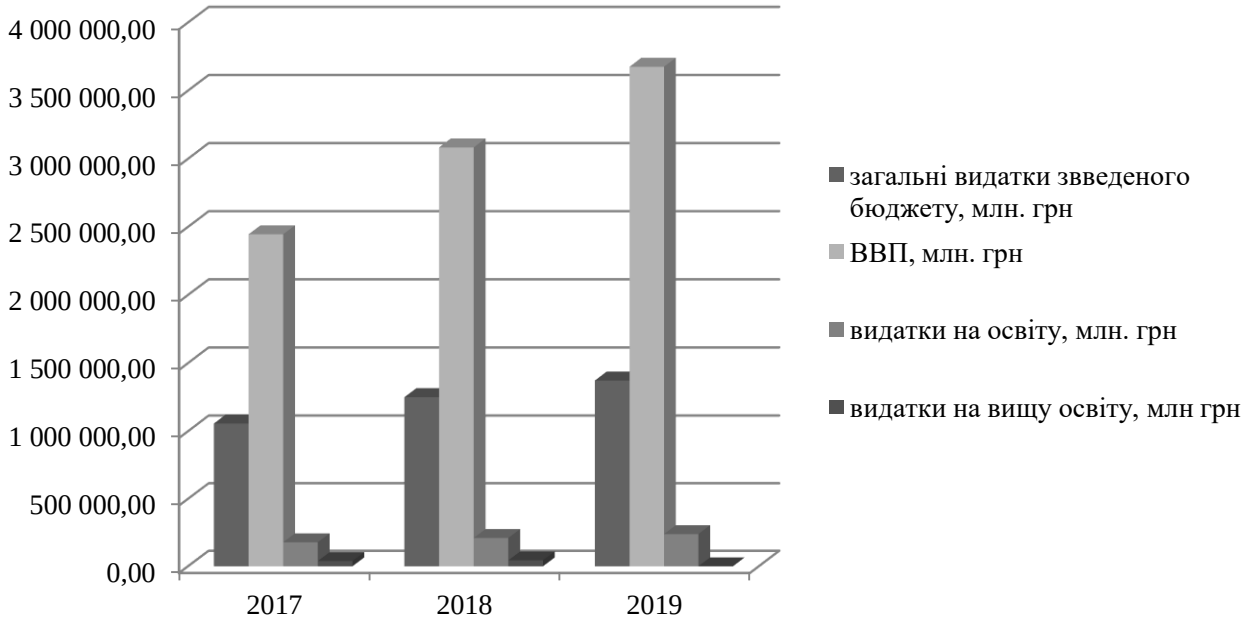

Рис. 1. Фінансування освіти в Україні

Джерело: побудовано автором на основі даних сайту МФУ[2].

Якщо ж аналізувати частку видатків на вищу освіту у % до ВВП, то в середньому значення протягом досліджуваного періоду становило 1,47%. Частка видатків на ВНЗ у відсотковому відношенні до загальних видатків Зведеного бюджету коливалася у межах 3,6%. Якщо ж аналізувати частку фінансування в галузі, то вона становила близько 20%.

Висновки. На фінансування освіти в Україні виділяється близько півтора відсотка ВВП країни. Звичайно, можна говорити про недостатню кількість коштів, але проблема в ефективності розподілу та використання цих коштів залишиться. Помірне скорочення закладів вищої освіти, яке можна спостерігати і нині, їх злиття або реорганізація призведе до покращення якості освітніх послуг, підвищення рівня навчального закладу. Саме ВНЗ та підготовка майбутніх кваліфікованих працівників у певній мірі відповідає за добробут населення у найближчі роки. Розгляд проблем фінансування освіти та розробка заходів щодо їх вирішення дасть змогу Україні найближчим часом прирівняти освітній процес до європейського та підвищити конкурентоспроможність української вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Закон України "Про освіту" – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/.

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України – Режим доступу: https://www.mof.gov.ua/uk.

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА РЕЄСТРАЦІЇ ЗАМОВЛЕНЬ СЕРВІСІВ ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Дурова Н.

студент

Науковий керівник – к.е.н., доцент П. П. Топольницький

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. В сучасних умовах розвитку національних господарств сфера послуг і сервісу поступово підвищується рівень матеріального виробництва в багатьох країнах світу. Цьому є декілька причин: динамічний розвиток науки та інформаційно-комунікаційних технологій, зміна рівня і темпу життя, глобалізація ринків і загострення конкуренції на них. Однак вирішальним фактором в даному випадку є споживач. Більш того, саме споживач вирішує, які сегменти ринку послуг розвиватимуться швидше, а які – повільніше. В Україні ринок послуг перебував у процесі розвитку з початку 90-х років XX століття, але це пояснюється тим, що до цього він був майже відсутнім.

Запровадження системи автоматизації на підприємстві з надання сервісів побутового обслуговування в кінцевому результаті забезпечить збільшення прибутку від надання послуг.

Актуальність створення та впровадження автоматизованої системи формування замовлень сервісів побутового обслуговування являє собою важливу задачу, адаптовану до потреб різних підприємств і має декілька переваг від звичайних онлайн ресурсів:

– безкоштовна ліцензія на програмний додаток;

– зручний та простий у використанні інтерфейс, із необхідним функціоналом.

Основний матеріал. Характерними рисами автоматизованих систем є те, що вони можуть пропонувати значно полегшений облік інформації ніж ведення паперового обліку. Дані системи більш економні стосовно використання ресурсів на створення, підтримку та забезпечення функціонування, порівняно зі звичайними паперовими носіями інформації.

На даний момент одним із відомих часто використовуваних програмних рішень по замовленню побутових послуг є веб-ресурс «Kabanchik.ua».

Сервіс Kabanchik.ua - всеукраїнський сайт, призначений для двох категорій користувачів – замовників і виконавців. Замовники можуть створювати завдання в будь-який з доступних рубрик. Можна замовити будь-яку послугу: від кур'єрської доставки до створення сайту (всього на сайті кілька сотень категорій за напрямками послуг).

Запровадження подібних систем автоматизації на підприємствах дозволить витрачати менше часу на оформлення замовлення.

Функції розробленої системи можна поділити на наступні:

– вирішення задач аналізу;
– проведення прогнозування розвитку системи
– проведення заходів обліку та контролю ресурсів;
– обмін інформацією під час функціонування;
– інформаційний обмін з взаємодіючими системами;
– супроводження системи під час її функціонування.

В роботі розглянуті питання оцінки можливих причин помилок та збоїв у роботі системи та способів запобігання їх виникнення; розробки засобів захисту програмної системи; методика тестування системи; методика впровадження та розгортання системи.

Розроблена система в кінцевому варіанті вирішує такі функції: реєстрація користувачів системи; визначення рівня доступу користувачів; розподілений функціонал; адміністрування; захищений доступ; створення категорій послуг; створення підкатегорій послуг; реєстрація виконувачів; формування замовлень; надання довідкової інформації по автоматизованій системі.

Висновки та пропозиції. Основним завданням роботи була розробка автоматизованої системи формування замовлень сервісів побутового обслуговування. В якості основи для побудови системи використано сучасну СУБД MS Access, середовище розробки Embarcadero RAD Studio 10 Seattle та мову програмування C++. Це дало змогу забезпечити високу швидкодію та надійність системи.

Представлено аналіз поставленої задачі, вивчено специфіку предметної області. Викладено суть та теоретичні основи досліджуваної проблеми, обрано інструментальні засоби, визначенні основні завдання проекту, проведено огляд сучасної літератури, присвяченої питанням, що розглядаються.

В результаті роботи було описано процес проектування і розробки автоматизованої системи, опис структури даних, інтерфейсу користувача, а також основних алгоритмів. Також представлені настанови користувачу по роботі з програмою.

Створений програмний продукт відповідає всім сучасним вимогам в плані швидкодії, надійності та дизайну.

Список літератури

1. Веб-ресурс CyberForum.ru.
2. Веб-ресурс msdn.microsoft.com.
3. Веб-ресурс embarcadero.com.
4. Культин Н.Б. Основы программирования в Delphi . Издательство – интернет-издание 2015. – 232 с.
5. Дмитрий Осипов. Базы данных и Delphi. Теория и практика. Издательство: – БХВ-Петербург 2011. – 752 с.
6. Сергей Бобровский. Технологии Delphi 2006. Новые возможности. Издательство: – Питер 2006. – 288 с.
7. Дмитрий Осипов. Графика в проектах Delphi. Издаьельство: – Символ-Плюс 2008. – 648 с.
8. А. Чиртик, В. Борисок, Ю. Корвель Delphi. Трюки и эффекты. Издательство: – Питер 2007. – 400 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ

Журавель С., Старовойт А.

студенти

Науковий керівник – к.е.н. Л.В. Сус

Постановка проблеми.В даний період економічного розвитку країни депозитні та кредитні взаємовідносини між банківськими установами є важливими. Вони виникають в процесі встановлення відсотка, який встановлюється як наслідок процентної політики банку. Вона є одним із головних монетарних інструментів НБУ, таким чином вона здійснює вагомий вплив на вартість грошей. В свою чергу банк зацікавлений у проведенні політики процентних ставок, яка б гарантувала необхідний рівень прибутку, а також задовольняла інтереси наявних клієнтів та залучала нових.

Аналіз останніх публікацій. Найбільш вагомий внесок у дослідження банківської діяльності загалом та аспектів формування процентної політики комерційних банків зокрема зробили Добровольська О., Землякова І., Славук С.[5], Прасолова С. [2], Вядрова І., Федорова І., Швайко М. [6].

Постановка завдання. Метою статті є аналіз процентних ставок за новими кредитами та депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств за строками погашення.

Виклад основного матеріалу. Важливе місце у діяльності НБУ займає процентна політика. Вона вагомо впливає на ринкові процентні ставки на грошовому ринку. Процентна політика НБУ– це один із головних інструментів грошово-кредитної політики НБУ, який використовується «з метою регулювання пропозиції та попиту на грошові кошти шляхом зміни процентних ставок за своїми операціями та шляхом надання рекомендацій щодо встановлення процентних ставок за пасивними та активними операціями банків (індикативні ставки) з метою впливу на процентні ставки суб'єктів грошово-кредитного ринку та дохідність фінансових операцій» [4].

В свою чергу, процентна політика складається з двох основних елементів. По-перше, ключової процентної ставки монетарної політики тобто облікової ставки НБУ. По-друге, коридору процентних ставок за операціями постійного доступу, зокрема кредити овернайт та депозитні сертифікати). «За нормальних умов функціонування в банків немає стимулів проводити операції на міжбанківському ринку за ставками поза межами коридору процентних ставок за операціями постійного доступу» [3]. Проведемо аналіз процентних ставок комерційних банків України за останні два роки (табл. 1 та табл. 2).

Таблиця 1

Процентні ставки за новими кредитами у розрізі строків погашення, %

Показники	2019	2020	Різниця
Фіз. особи			
Усього	33,77	31,27	-2,50
В т.ч.Овердрафт	25,12	20,59	-4,53
До 1 року	37,92	37,02	-0,90
Від 1-5 років	31,68	31,68	0,00
Більше 5 років	19,18	17,95	-1,23
Юр. особи			
Усього	16,1	9,2	-6,9
В т.ч.Овердрафт	20,2	16,2	-4
До 1 року	15,6	8,1	-7,5
Від 1-5 років	16,2	11,1	-5,1
Більше 5 років	8,0	9,5	1,5

Джерело: на підставі даних НБУ[1].

Аналізуючи процентні ставки за новими кредитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств за строками погашення, можна сказати, що процентна ставка кредитування фізичних осіб усього у 2019 році становила 33,71%, а в 2020 році 31,27, тобто процентна ставка зменшилась на 2,5%.У цей же період процентна ставка за овердрафтами зменшилась на 4,53% у 2019 році вона становила 25,12%, у 2020 20,59%. За кредитами строком погашення до 1 року процентна ставка зменшилась від 37,92 до 37,2, тобто її різниця становить 0,90%. За строком від 1 до 5 років у 2020 процентна ставка не зазнала змін, вона залишилась на рівні 2019 року –31,68%. За строком більше 5 років з 2019 по 2020 рік процентна ставка зменшилась на 1,23%.

Усього процентна ставка для юридичної особи у 2019 році становила 16,1%, а у 2020 році 9,2%, тобто спостерігається різке зменшення процентної ставки ця різниця становить 6,9%. В тому числі овердрафт зменшився на 4%. Також різке зменшення процентної ставки відбулося за строком погашення до 1 року, різниця становить 7,5%. За строком від 1 до 5 років ставка зменшилась від 16,2 до 11,1%, строком більше 5 років різниця становить 1,5%.

Проаналізувавши процентні ставки за новими депозитами не фінансових корпорацій та домашніх господарств за строками погашення, можна зробити висновок, що процентна ставка депозитів на вимогу для юридичних осіб зменшилась на 2,9%, але якщо аналізувати фізичних

осіб, то ми бачимо, що процентна ставка навпаки зросла на 0,9%. Процентна ставка за новими депозитами на строк до 1 року для юридичних осіб значно зменшилась (-9,4%), для фізичних осіб зменшилась на 3,1%. Якщо аналізувати процентні ставки за новими депозитами від 1 року і більше, можна сказати, що процентні ставки зменшились як для юридичних, так і для фізичних осіб.

Маржа між новими кредитами і депозитами юридичних осіб становить 6,5%.Якщо розглядати різницю між новими кредитами і депозитами фізичних осіб, то різниця становить 26,9%. Враховуючи, що маржа по фізичним особам більша, можна сказати, що банку доцільніше кредитувати фізичних осіб, аніж юридичних.

Таблиця 2

Процентні ставки за новими депозитами у розрізі строків погашення, %

Показники	2019	2020	Різниця
	Юр. Особи в .т.ч.		
На вимогу	6,3	3,4	-2,9
До 1 року	13,2	3,8	-9,4
В т.ч.до 1 міс.	13,4	3,4	-10,0
1-3 міс.	11,8	6,1	5,6
3-6 міс	10,9	6,7	-4,2
6-12 міс.	10,4	7,2	-3,1
Від 1-2 років	10,5	4,9	-5,7
Більше 2 років	8,4	4,0	-4,3
Всього	9,6	4,0	-5,6
Фіз. Особи в .т.ч.			
На вимогу	3,6	4,4	0,9
До 1 року	9,5	6,4	-3,1
В т.ч.…до 1міс.	9,1	4,2	-4,9
1-3 міс	9,3	5,2	-4,1
3-6 міс	12,4	6,8	-5,6
6-12 міс.	8,9	7,5	-1,4
Від 1-2 років	8,1	5,4	-2,7
Більше 2 років	6,6	5,2	-1,4
Всього	6,9	5,4	-1,5

Джерело: на підставі даних НБУ[1].

Висновки. Отже, проблематику процентних ставок в Україні можна розглядати лише комплексно, тому що вона залежить від низки факторів. Наприклад, від невизначеності очікуваних темпів інфляції, підвищення ризиків відпливу вкладів. В економіці України досі невизначеним є питання високих процентних ставок за новими депозитами. Це зумовлено тим, що існує прямо пропорційний зв'язок між відсотком за депозитом і строком вкладення коштів. Стосовно процентних ставок за новими кредитами можна зробити висновок, що низькі ставки вважаються ефективними для стимулювання інвестицій щодо подальшого розвитку пріоритетних галузей економіки. Кредитна ставка слугує своєрідною платою за ризик, тому чим вищий ризик - тим вища відсоткова ставка. Саме за рахунок ризиків, в наш час, кредити є такими дорогими.

Список використаних джерел

1. Дані статистики фінансового сектора. Офіційний сайт НБУ:https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs.

2. Прасолова С.П. Вплив процентної політики національного банку на стан грошово-кредитної безпеки України та її економічне зростання. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2018. № 1 (86). С. 115-122.

3. Процентна політика Національного банку України та її роль. URL:https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=31716483.

4. Процентна політика центрального банку.URL:https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123557&cat_id=123512.

5. Савлук С. Процентна політика Центрального банку. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2018. № 2. С. 32–46.

6. Швайко М.Л. Сучасні тенденції грошово-кредитної політики України. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна серія «Економічна». 2017 р. №92. С. 32-40.

РОЗВИТОК НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ ЯК ФОРМИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН

Залуцька В.

Студентка

Науковий керівник - д.е.н., доцент О. М. Віленчук

Постанова проблеми. Розвиток недержавного пенсійного страхування є об'єктивною необхідністю сьогодення та перспективним варіантом заощадження фінансових ресурсів громадян, зважаючи на поточні соціально-економічні та демографічні проблеми в Україні. Зміщення акцентів з державного до недержавних форм капіталізації доходів, зумовлено урізноманітненням фінансового інструментарію щодо завчасного планування та розпорядженням акумульованих коштів у майбутньому.

Аналіз останніх публікацій. Питання розвитку недержавного пенсійного забезпечення відображено в багатьох наукових працях: С. Березіної, Н. Борецької, М. Бойко, В. Грушко, О. Палій, В. Яценко, А.Якиміва та інші. Проте, актуальність окресленої проблеми потребує здійснення подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу В багатьох розвинутих країнах світу, які почали реформування власної пенсійної системи, значно раніше України, вдало функціонує недержавне пенсійне страхування. Диверсифікація джерел пенсійного забезпечення варто розглядати, як загальносвітовий тренд, спрямований на забезпечення фінансового добробуту громадян, що досягли пенсійного віку.

В Україні недержавне пенсійне страхування розвивалось досить повільно, хоча перші кроки побудови такої системи були здійсненні ще у XIX ст. Після здобуття Україною належності, підґрунтя для добровільного пенсійного забезпечення було закладено у прийнятому Законі України «Про пенсійне забезпечення», [1] згідно з яким громадяни отримали право поряд з державним пенсійним забезпеченням, укладати договори добровільного страхування додаткової пенсії. Вагомим кроком у реформуванні пенсійної системи було прийняття у 2003 р. Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [2], яким було впроваджено трирівневу систему пенсійного забезпечення. Перший рівень – це обов'язкова, солідарна, загальнодержавна система, що функціонує протягом багатьох десятиліть. Другий рівень – розрахований переважно для людей молодого покоління (осіб до 35 р.), яким держава пропонує виступати інвесторами власного пенсійного забезпечення через механізм відкриття персоніфікованих пенсійних рахунків та відрахування на них 3-5% щомісячного доходу застрахованої особи. (впровадження даного рівня заплановано на 2021 р.) Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, яка полягає у тому, що приватні особи та/або їх роботодавці, виключно на добровільних засадах укладають пенсійні контракти, згідно з якими здійснюють

платежі до недержавних пенсійних фондів, зокрема страхових компаній. Акумульовані фінансові ресурси застрахованої особи, зростають завдяки інвестиційному прибутку, який з часом трансформується в пенсійні виплати, що здійснюватимуться у вигляді страхової ренти.

Пенсійна реформа в Україні перебуває на етапі свого реформування, що потребує вжиття комплексу заходів: по-перше, забезпечення макроекономічної стабілізації протягом 3-5 років на рівня інфляції не більше 5 % річних; по-друге, підвищення платоспроможного попиту потенційних страхувальників на послуги довгострокових видів страхування, по-третє, зростання довіри серед фізичних і юридичних осіб до страхування, як дієвого інструмента заощадження коштів. Динаміка змін базових показників діяльності недержавних пенсійних фондів відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка базових показників діяльності недержавних пенсійних фондів за 2017–2019 рр.

Показники	Роки			2019 р. до 2017 р., %
	2017	2018	2019	
Кількість пенсійних контрактів, тис. шт.	66,5	63,7	72,7	109,32
Загальна кількість учасників НПФ, тис. осіб	838	846	860	102,63
Загальна вартість активів НПФ, тис. грн	2248,7	2536,7	2892,9	128,65
Пенсійні внески, млн грн	1945,6	1937,7	2071,9	106,49
у тому числі				
- від фізичних осіб	110,0	143,6	195,9	178,10
- від фізичних осіб - підприємців	0,2	0,2	0,2	-
- юридичних осіб	1834,6	1793,4	1875,3	102,22
Пенсійні виплати, млн грн	685,2	753,4	878,6	128,23
Сума інвестиційного доходу, млн грн	1227,3	1536,7	1945,4	158,51
Прибуток від інвестування активів недержавного пенсійного фонду, млн грн	956,4	1244,0	1587,1	165,15
Сума витрат, що відшкодовується за рахунок пенсійних активів, млн грн	270,9	296,8	358,3	132,26

Джерело: розраховано за даними [3].

Аналіз основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів за 2017–2019 рр. засвідчує про позитивну динаміку їх розвитку. Зокрема за досліджуваний період зросла загальна кількість учасників НПФ на 22 тис осіб, збільшилась загальна вартість активів на 581,2 млн грн (128,65 %). Пенсійні внески від фізичних й юридичних осіб мають сталу тенденцію до зростання на – 85,9 млн грн (178,10 %) та на – 40,7 млн грн (102,22 %) відповідно. На фоні збільшення пенсійних внесків, спостерігається аналогічна тенденція щодо пенсійних виплат 193,4 млн грн (128,23 %). Крім цього, недержавні пенсійні фонди за вказаний період спромоглися наростити суму інвестиційного доходу на 718,1 млн грн. (158,51 %), а також капіталізувати прибуток 630,7 млн грн (165,15 %).

Стан розвитку недержавних пенсійних фондів багато в чому залежить від можливостей диверсифікації напрямів інвестування коштів з мінімально можливим ступенем ризику. У 2019 р. структура інвестованих пенсійних активів набула такого вигляду: цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України (47,3%), депозити в комерційних банках (36,4% інвестованих активів), облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України (7,8%), об'єкти нерухомості (2,7%), акції українських емітентів (1,5%) [3].

Подальше функціонування недержавних пенсійних фондів та активізація процесу укладання договорів пенсійного страхування залежить від стану розвитку фондового ринку в Україні та пропозицій щодо інвестування коштів у високо рентабельні об'єкти національної економіки. Функціонування ринку цінних паперів з розвитком накопичувальних видів страхування, матиме позитивний кумулятивний фінансово-економічний ефект, завдяки якому зростатиме капіталізація як фізичних і юридичних осіб, так і держави в цілому.

Висновки. Роль недержавного пенсійного забезпечення щороку лише зростатиме з огляду на обмеженні можливості солідарної системи. Завдяки диверсифікації форм пенсійного забезпечення, кожен учасник зможе накопичувати грошові кошти на рахунках недержавних пенсійних фондів. Це дасть можливість підвищити фінансовий добробут громадянам пенсійного віку, а також сприятиме прискоренню розвитку фінансового ринку шляхом довгострокової акумуляції грошових коштів.

Список використаної літератури

1. Про пенсійне страхування: Закон України від 06.12.91 р. № 1931. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12#Text.
2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text.
Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/NPF/NPF_IV_kv%202018.pdf.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Залюбовська В.

магістрантка

Науковий керівник - к. е. н. доцент Ю. Ю. Сус

Постановка проблеми. Однією з базових умов ефективної та незалежної діяльності органів місцевої влади є децентралізація, саме тому дослідження питання бюджетної децентралізації в умовах кризового періоду української державності є особливо актуальним. Виникає необхідність модернізації розширення, формування та зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування, на які покладено виконання повноважень відповідно до чинного законодавства України. Саме фінансова децентралізація дає змогу вирішувати питання забезпечення поточних потреб, а відтак, збільшення доходів місцевих бюджетів. Важливою складовою повноцінного розвитку України в умовах децентралізації є формування фінансово забезпечених місцевих органів влади, тобто достатніх та стабільних джерел їх наповнення для ефективного виконання ними переданих, делегованих на місця та власних повноважень з однієї сторони та з іншої - оперативне вирішення завдань економічно-соціального характеру на рівні територіальної громади.

Виконання усіх покладених завдань, функцій та ефективне функціонування органів місцевого самоврядування матимуть місце лише тоді, коли буде наявний достатній обсяг фінансових ресурсів у їх розпорядженні.

Аналіз останніх джерел досліджень. Пов'язані проблеми з формуванням доходів місцевих бюджетів, досліджували вітчизняні науковці такі як: Н. Савчук, А. Лучка Я. Казюк,

В. Письменний, Р. Бодвей, О. Музика, В. Дем'янишин, Г. Возняк, І. Луніна, О. Кириленко та інші.

Основний матеріал. Процес децентралізації, що відбувається в Україні став однією з найважливіших змін. Хоч і є головною метою цієї реформи створення з ознаками гнучкості та відкритості ефективної структури органів місцевого самоврядування, що сприятиме на рівні територіальних громад зміцненню представницьких систем прийняття рішень, розв'язанню існуючих проблем, як оперативного, так стратегічного і характеру, що формують значні ризики для подальшої її успішної реалізації [3].

Реформу децентралізації в Україні було розпочато значною мірою з огляду на незадовільну спроможність переважної більшості органів місцевого самоврядування з-поміж близько 11 тис. місцевих рад, які існували до 2014 р., здійснювати власні та делеговані повноваження на належному рівні. На засадах децентралізації однією з ключових цілей реформи територіальної організації влади та місцевого самоврядування стало забезпечення належної спроможності територіальних громад насамперед до надання публічних послуг [4].

Фінансова децентралізація перед громадами ставить низку проблем, для подолання яких необхідно здійснити певні додаткові кроки, зокрема:

- досягнути підвищення ефективності місцевих податків та зборів (важливим є факт не тільки отримання фінансових коштів, а також їх використання);
- внести певні зміни в адміністрування цих податків (перерозподіл отриманих коштів між органами їх отримання та використання – державою та органами місцевого самоврядування);
- уточнити умови створення та використання коштів спеціальних фондів;
- вирішити проблеми контролю повноти, своєчасності та достовірності отриманих фінансових податкових надходжень.

Основними кількісними показниками децентралізації вважаються: частка доходів, які перебувають у розпорядженні місцевих органів (до передавання трансфертів із державного бюджету), і частка видатків, які здійснюються на місцевому та субрегіональному рівнях управління, у консолідованому бюджеті держави.

Необхідно констатувати, що результати децентралізації проявляються одразу в покращенні соціально-економічного становища громад як наслідок фінансової та секторальної децентралізації а саме:

- відбувається збільшення кількості дохідних джерел та надходжень;
- збільшується кількість проєктів, які реалізуються за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку;
- зростає рівень доступності послуг;
- спостерігається загальне видиме покращення соціально-економічного становища громад тощо.

У результаті децентралізації, об'єднані територіальні громади мають й інші інструменти забезпечення економічного розвитку, крім зростання власних фінансових можливостей, а саме: самостійний вибір власних надходжень бюджетних установ та установ, які обслуговуватимуть кошти місцевих бюджетів відносно розвитку, здійснення зовнішніх запозичень.

Місцеве самоврядування має супроводжуватися збільшенням ресурсної та фінансової бази для забезпечення ним поступального економічно-соціального розвитку відповідних територій. Для якісного виконання децентралізовані повноваження повинні бути забезпечені відповідним ресурсом, тому місцевим самоврядуванням отримано більше фінансів, із внесенням змін до Бюджетного [2] та Податкового [1] кодексів від 1 січня 2015 року, для підвищення економічної спроможності.

Об'єднані територіальні громади до того ж мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом (прямі відносини до реформи мали лише бюджети міст обласного значення, районні та обласні бюджети), їм надаються відповідні трансферти для виконання

повноважень делегованих державою. Також законодавчі зміни, незалежно від дати прийняття закону про Державний бюджет, органам місцевого самоврядування надали право затверджувати місцеві бюджети. Вже такі покращення дали перші помітні результати: власні доходи місцевих бюджетів з 2014 року по 2019 рік зросли на 200 млрд. грн., що є реальним інструментом впливу на відповідальність за довіру громад та досягнення результату [6].

Одним із головних аспектів надалі залишається рівень фінансової забезпеченості об'єднаних громад, у питаннях визначення їхньої спроможності забезпечувати виконання функцій і завдань, які за ними закріплені. Спроможність громади безумовно, вимірюється багатьма чинниками та параметрами, проте фінансові ресурси є фундаментальним компонентом її життєдіяльності.

Висновки. Доходи місцевих бюджетів займають важливе місце у бюджетній системі, є інструментом реалізації бюджетної політики на місцевому рівні, а їх значення та роль безпосередньо зумовлені обраними пріоритетами, цілями суспільного розвитку та типом економічної системи. Роль місцевих бюджетів у розвитку місцевого самоврядування, у контексті фінансової децентралізації значно посилюється. Адже залежність фінансової спроможності адміністративно-територіальних одиниць зростає від політичних, соціально-економічних та організаційних дій органів управління територіальної громади при розв'язані локальних завдань, у результаті перерозподілу повноважень та ресурсів на користь органів місцевої влади.

Список використаної літератури:

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text.
3. Бюджетна децентралізація як фактор забезпечення фінансової автономії регіонів і формування самодостатніх громад [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/1184477cfe14b1a0b3d7485c43c363d0.pdf.
4. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-09/decentralizatsiya-i-formuvannya-polityky-regionalnogo-rozvytku-v-ukraini_0.pdf.
5. Місцеві бюджети в контексті фінансової децентралізації [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/04/aref_radelytskyy.pdf.
6. Реформа децентралізації [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi.
7. Трансформація ролі доходів місцевих бюджетів як інструменту бюджетного механізму в контексті децентралізації [Електронний ресурс]. - Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF/Downloads/1078-2123-1-SM%20(1).pdf.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДОВГОСТРОКОВИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Іванченко М.

магістрант

Науковий керівник - д.е.н., доцент О. М. Віленчук

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Розвиток довгострокових видів страхування є необхідною складовою страхового захисту громадян, ефективного функціонування бізнесу, а також інструментом соціально-економічної та інвестиційної політики держави. Хоча в нашій країні розвиток ринку страхування життя є не досить розвиненим, за даними дослідників, потенціал вітчизняного ринку досить великий. У цьому контексті особливого значення набуває дослідження сучасних тенденцій довгострокових видів страхування та перспективний напрям їх подальшого розвитку.

Дослідженню довгострокових видів страхування приділено значну увагу в наукових працях таких вчених, як: В. Базилевич, О. Віленчук, О. Залєтов, С. Осадець, А. Поддєрьогін, Т. Яворська та ін. У свою чергу, питання, пов'язані з сучасними тенденціями страхування життя та перспективами розвитку соціально орієнтованих продуктів потребують подальших досліджень.

Основний матеріал. Страхування життя являє собою необхідний елемент безпечної життєдіяльності кожної людини, оскільки дає змогу заощаджувати кошти, отримувати інвестиційний дохід та уберігати себе від різних ризиків на довгостроковий період [5, с. 106]. Страхування життя завжди розглядалося як вигідне капіталовкладення, оскільки в разі дожиття страхувальника (застрахованого) до закінчення договору страхування, він завжди може розраховувати на страхову суму або ж пенсію [4, с. 868].

Безперечними перевагами даного виду страхування є наступні: формування капіталу для додаткових пенсійних виплат; страхову виплату, яка у декілька разів перевищує страховий платіж; гарантовану виплату страхової суми; оптимальні умови внесення страхового платежу на зручних умовах; можливість отримання податкового кредиту особами, які склали договір страхування життя не менш ніж на 5 років; повне збереження коштів від арешту, конфіскації та розподілу при розлученні, а також особливий порядок спадкування у разі смерті страхувальника [1].

Важливими показниками тенденцій розвитку страхування життя в Україні протягом 2017-2019 рр. є загальна кількість страхових премій та страхових виплат (рис. 1).

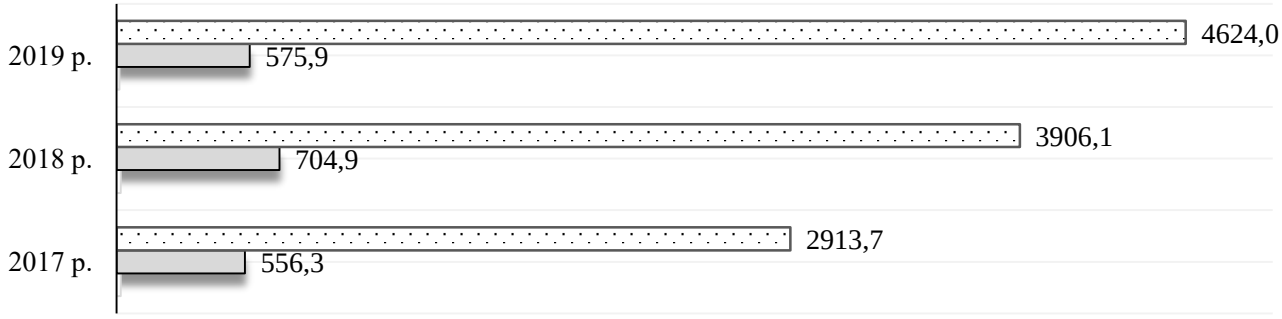

	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Валові страхові премії	2913,7	3906,1	4624,0
Валові страхові виплати	556,3	704,9	575,9
Рівень валових виплат, %	19,1	18,0	12,5

Рис. 1. Динаміка страхових премій та виплат зі страхування життя, 2017-2019 рр. (млн грн)

Джерело: побудовано за даними [2].

За даними 2019 р. в Україні відбулося зростання страхових премій зі страхування життя на 1710,3 млн грн у порівнянні з 2017 р. Проте протягом досліджуваного періоду рівень страхових виплат зі страхування життя зменшився з 19,1 % у 2017 р. до 12,5 % у 2019 р. або на 6,6 %. У порівнянні з 2018 р. кількість страхових виплат скоротилась на 129 млн грн і зросла у порівнянні з 2017 р. на 19,6 млн грн.

Зокрема, на вітчизняному ринку страхування життя майже 97 % страхових премій належить 10 провідним компаніям, з 23 функціонуючих на ринку (рис. 2).

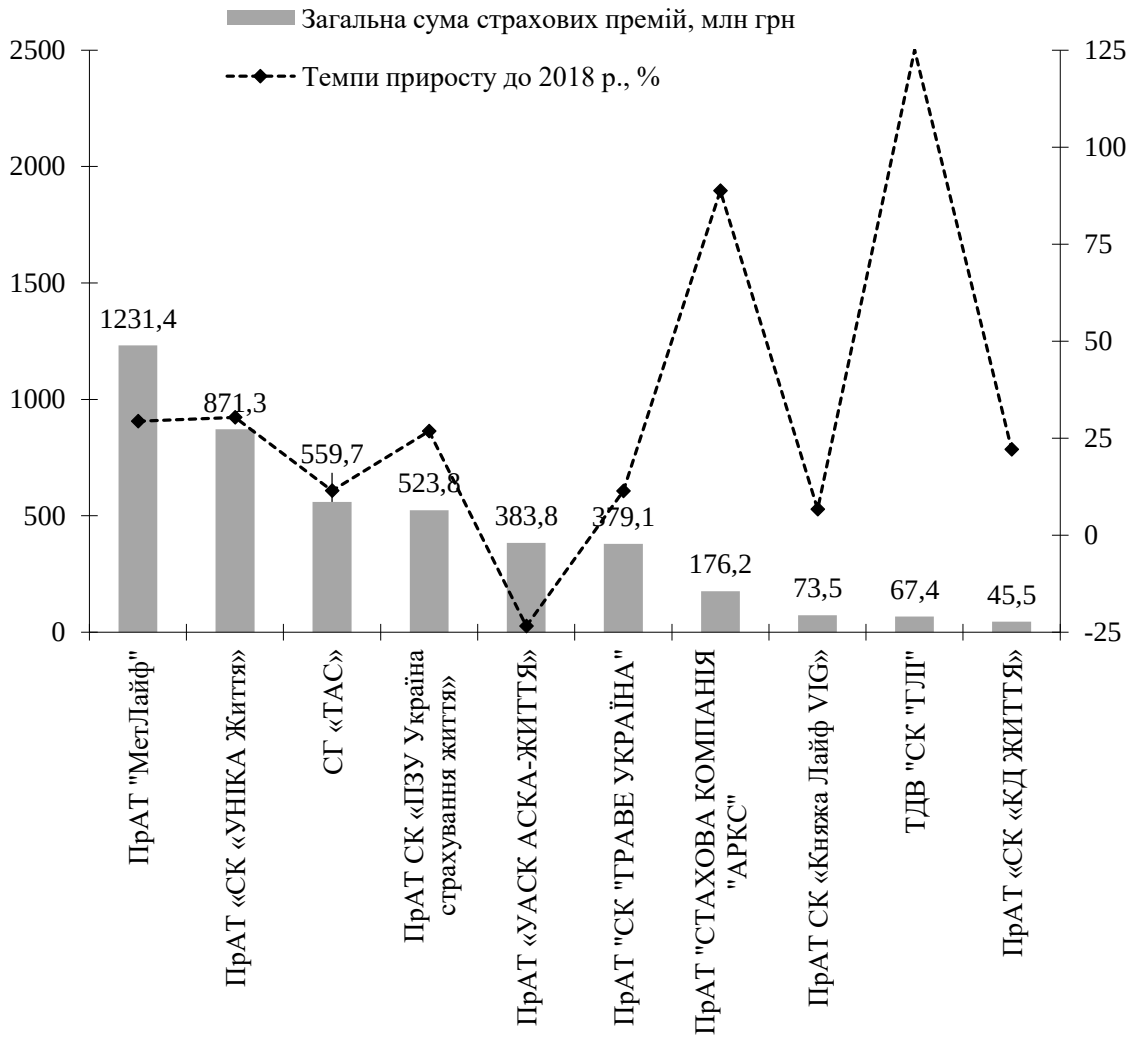

Рис. 2. Рейтинг страхових компаній за сумою страхових премій, 2019 р., млн грн
Джерело: побудовано за даними [6].

У 2019 р. лідером за сумою страхових премій була ПрАТ «МетЛайф» (1231,4 млн грн), темп приросту до 2018 р. яких становив 29,4 % та ПрАТ «СК УНІКА Життя» (871, 3 млн грн), темп приросту відповідно складав 30,4 %. Найкращий темп приросту протягом 2018-2019 рр. відбувся у ТДВ «СК «ГЛІ» (125,1 %) та у ПрАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АРКС» (88,8 %). Проте у страховій компанії ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ» навпаки відбулося зниження рівня страхових премій на 23,4 %.

Для подальшого розвитку ринку страхування життя в Україні необхідно підвищувати довіру населення до страхування, проводити популяризацію проектів із захисту здоров'я на державному рівні; запроваджувати обов'язкове медичне страхування; збільшувати кількість та знижувати вартість пенсійних страхових продуктів із

накопичувального страхування для забезпечення доступності таких продуктів для пересічного пенсіонера; впроваджувати інноваційні технології зі страхування та стандарти якості обслуговування у цій сфері; збільшувати види послуг зі страхування життя у зв'язку із виникненням нових видів ризиків [3, с. 64].

Висновки. Отже, тенденції розвитку довгострокових видів страхування в Україні свідчать про необхідність окреслення основних чинників, що сприяють розвитку страхування життя. Пріоритетними напрямами даного процесу є: покращення взаємовідносин між суб'єктами страхових відносин у напряму розповсюдження страхового захисту громадян; впровадження інноваційно-інвестиційних розробок у процес надання страхових послуг; підвищення ефективності діяльності та рівня капіталізації страховиків; розширення зв'язків страхових компаній зі стейкхолдерами; забезпечення стійкості національної валюти; зростання якості і рівня життя населення тощо. Реалізація зазначених напрямів забезпечить поступове покращення стану на ринку страхування життя та перспективний напрям його подальшого розвитку.

Список використаної літератури

1. Ванчек Ш. Страхування життя. Фориншурер. URL: http://forinsurer.com/public/15/02/25/4712.
2. Підсумки діяльності страхових компаній за 2019 рік URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_2019.pdf.
3. Пономарьова О. Б., Таран О. В., Дейнека Н. В. Страхування життя в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий погляд: економіка та управління. 2019. С. 57–65.
4. Попович Д. В. Life-страхування на страховому ринку України: проблеми та перспективи розвитку. «Молодий вчений». 2018. С. 868–872.
5. Танчак Я. А. Аналітична оцінка сучасного стану та перспектив розвитку ринку страхування життя в Україні. ВІСНИК ЖДТУ. Серія: Економіка, управління та адміністрування. 2018. С. 105–110.
6. ТОП-10 страховщиков жизни по премиям, 2019 URL: https://forinsurer.com/ratings/life.

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Ільющенко Ю.

Магістрант

Науковий керівник - д.е.н., професор І. І. Кравчук

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами є ключовими проблемами господарської діяльності підприємств. Актуальним постає питання пошуку додаткових джерел формування фінансових ресурсів. Доцільним є оптимізація шляхів та напрямів використання фінансових ресурсів. Саме тому дослідження процесу управління формуванням та використання фінансових ресурсів вважаємо актуальним та своєчасним.

Обґрунтуванню проблем управління фінансовими ресурсами підприємств присвячені праці О. Гудзя, П. Лайко, А. Поддєрьогіна, С. Мішина, О. Філімоненкова та ін. Вагомий внесок у розвиток теорії управління фінансами зроблений І. Бланком, О. Зарубою, К. Павлюком, А. Поддєрьогіним тощо. Водночас, низка питань, пов'язаних з управлінням фінансовими ресурсами підприємств, є недостатньо вивченими та обґрунтованими, що вказує на потребу проведення ґрунтовного дослідження у зазначеному напрямі.

Виклад основного матеріалу. Управління фінансовими ресурсами є складним процесом, який відбувається на підприємстві на регулярній основі. Ю. Волинчук зазначає, що у загальному вигляді управління можна поділити на три етапи. До першого етапу науковець відносить загальний аналіз та планування фінансового стану підприємства. На другому етапі – здійснюється управління джерелами формування фінансових ресурсів. Третій етап – це, безпосередньо, оптимальний розподіл та використання фінансових ресурсів [1].

Дослідження механізму управління процесом формування та використання фінансових ресурсів ДП «Житомирське лісове господарство» доцільно розпочати з аналізу ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Показники ліквідності дають можливість співставити активи економічного суб'єкта з його зобов'язаннями та зробити висновки про ефективність розміщення фінансових ресурсів останнього. Показники платоспроможності показують його здатність погашати різного роду зобов'язання (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка ліквідності та платоспроможності ДП «Житомирське лісове господарство», 2017-2019 рр.

Показник	Нормативне значення	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. у % до 2017 р.
Коефіцієнт покриття загальний (платоспроможності)	> 2.0, але не > 4.0	0,72	0,84	1,08	50,17
Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 0,5	0,17	0,23	0,44	157,95
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,25	0,03	0,01	0,01	-73,73
Частка оборотних коштів у загальній сумі активів	За планом	0,21	0,24	0,27	28,07
Частка виробничих запасів у оборотних активах	> 0,5	0,74	0,69	0,57	-22,60

Джерело: побудовано автором на основі даних наданих ДП «Житомирське лісове господарство».

Коефіцієнт платоспроможності загальний демонструє, що впродовж 2017-2019 рр. підприємство мало достатньо власних коштів для покриття поточних зобов'язань. Водночас, коефіцієнт швидкої ліквідності, який у 2019 р. становив 0,44, вказує на те, що у підприємства недостатньо ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями. Частка оборотних активів у загальній сумі активів поступово зростає. Питома вага виробничих запасів у оборотних активах підприємства відповідає нормативу та у 2019 р. навіть дещо перевищила його.

Фінансова стійкість підприємства є головним індикатором ефективно побудованої системи управління на підприємстві. Саме фінансова стійкість характеризує наскільки система управління ефективно справляється з завданнями пов'язаними з пошук джерел, розміщенням та використанням фінансових ресурсів. Вважається, що якщо підприємство є фінансово стійким, то його фінансова стратегія побудована вірно. Проведемо оцінку фінансової стійкості ДП «Житомирське лісове господарство» (табл. 2.).

Коефіцієнт маневреності власного капіталу вказує на те, що у 2019 р. 36% власного капіталу було використано для фінансування оборотних та необоротних активів. Оскільки цей показник відхиляється на 0,14 від нормативу, то підприємству доцільно збільшувати частку власних ресурсів. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів виявив тенденцію до зростання в динаміці, що свідчить про певне зниження фінансової стійкості ДП. Коефіцієнт забезпечення власними коштами був на рівні 0,08 у 2019 р., що є нижчим за нормативне значення. Для підвищення показника слід оптимізувати структуру оборотних і необоротних активів, збільшити обсяг власного капіталу.

Таблиця 2

Оцінка фінансової стійкості ДП «Житомирське лісове господарство», 2017-2019 рр.

Показники	Нормативне значення	2017 р.	2018 р	2019 р	Відхилення 2019 р. у % до 2017 р.
Коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу)	>0,5	0,72	0,71	0,75	4,99
Коефіцієнт фінансової залежності	<0,5	0,34	0,41	0,38	12,05
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	0,29	0,34	0,36	24,22
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,25	0,29	0,29	17,64
Коефіцієнт покриття поточний	>0,7	0,72	0,84	1,08	49,14
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	<0,1	0,34	0,41	0,38	12,05
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	>0,1	-0,38	-0,19	0,08	-119,80
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	2,52	2,44	3,02	20,06

Джерело: побудовано автором на основі даних наданих ДП «Житомирське лісове господарство».

Коефіцієнт фінансової стабільності є індикатором фінансової стійкості підприємства, який свідчить про його здатність підприємства розраховуватися за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі. Значення даного показника в ДП «Житомирське лісове господарство» протягом 2017-2019 рр. було в межах норми. Загалом, можна стверджувати, що система управління формуванням і використанням фінансових ресурсів підприємства функціонує на належному рівні.

Висновки. Отже, фінансовий стан ДП «Житомирське лісове господарство» є стійким, хоча деякі показники не відповідають їх нормативним значенням. Підприємству слід працювати в напрямі оптимізації структури оборотних і необоротних активів. Важливим є збільшення величини власного капіталу, а також забезпечення оптимального співвідношення між власними та залученими коштами.

Список використаних джерел

1. Волинчук Ю. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Економічний аналіз. 2012. № 11. Частина 2. https://goo-gl.su/vQQImbY

2. Данилко В.К., Ситий Д.В. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства за умов ринкової економіки. ВІСНИК ЖДТУ. 2014. № 2 (68). http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vzhdtu_econ_2014_2_17.pdf

3. Шегеда Б.Г. Основи управлінського консультування. Донецьк, ТОВ «Епіцентр». 2013. 188 с.

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Іонне К., Кузнєцова В.

студенти

Науковий керівник – к.е.н. Л. В. Сус

Постановка проблеми. На сучасному етапі для подолання кризового стану в Україні та покращення економічної ситуації потрібен розвиток банківського кредитування та удосконаленням його. На сьогодні підвищення ефективності банківського сектору в країні – найбільш актуальна та гостра проблема для подолання економічної кризи. На ринку кредитування банківські установи дещо сповільняють свою діяльність, що безумовно є наслідком процесів економічних та політичних, які затонули не тільки нашу державу. Також останнім часом змінили розрахунки кредитного ризику, що безумовно впливає на обсяги та якість кредитування юридичних осіб.

Аналіз останніх публікацій. Найбільш вагомий внесок у дослідження банківського кредитування України займалися такі провідні економісти: Н. Волкова [2], А. Степаненко, М. Пудовкіна, М. Савлука, С. Ілляшенка, І. Лютого, Ю. Петрук, І. Ясіновська [3].

Постановка завдання. Метою статті є аналіз обсягів депозитів та кредитів не фінансових корпорацій за видами економічної діяльності та строками погашення в поточному році.

Виклад основного матеріалу. Система банківського кредитування в Україні повністю відповідає характеру ринкових відносин. Вона охоплює принципи, об'єкти та методи кредитування. Сьогодні кредитування присутнє на всіх стадіях виробничого процесу, а також направлене на підвищення рентабельності виробництва.

Кредитування юридичних осіб займає вагому частку в банківській діяльності, тому і потребує досконалого аналізу основних особливостей цього виду активних операцій. Важливим є динаміка, структура у розрізі видів кредитів та груп позичальників, правил, сформованих на ринку кредитування. Удосконалення кредитування суб'єктів економіки є актуальною темою для нашої країни. В рамках нашого дослідження пропонуємо розглянути депозитні та кредитні портфелі основних галузей економіки України (табл. 1 та табл. 2).

Таблиця 1

Обсяги депозитів за видами економічної діяльності та строками погашення на кінець вересня 2020 року (млрд. грн)

Види економічної діяльності	Всього	у тому числі за строками			
		на вимогу	до 1 року	від 1 – 2 р.	більше 2 р.
Сільське господарство	41,2	22,7	12,4	5,6	0,5
Добувна промисловість	11,4	8,1	2,0	0,6	0,7
Переробна промисловість	91,1	67,5	17,7	3,639	2,2
Будівництво	22,4	15,5	5,347	0,8	0,7
Торгівля	105,9	77,4	22,3	5,593	0,7
Транспорт	59,7	26,4	32,4	0,8	0,1
Освіта	2,2	1,3	0,6	0,152	0
Охорона здоров'я	11,2	10,1	1,3	0,158	0
Інформація та телекомунікації	20,9	15,7	4,5	0,7	0,1
Інші сектори	140,2	109,7	24,4	1,8	4,2
Всього	**506,7**	**354,5**	**123,1**	**19,9**	**9,2**

Джерело: складено автором на основі даних [1].

Розглянувши обсяги депозитів не фінансових корпорацій за видами економічної діяльності та строками погашення в поточному році, ми можемо проаналізувати та зробити висновок, що обсяги депозитів нефінансових корпорацій складає 506,7 млрд. грн. на кінець вересня 2020 року. З них найбільше депозитів поклали на строк визначений на вимогу самого

вкладника -354,5 млрд. грн. Таким чином: сфера торгівлі займає перше місце за сумою вкладень – 105,9 млрд. грн, друге місце займає сфера переробної промисловості – 91,1 млрд. грн, третє місце займає сума вкладів сфери транспорту – 59,7 млрд. грн. Якщо звернути увагу на строки погашення то юридичні особи віддають перевагу на вкладам на вимогу. Так ми можемо побачити, що в основному юридичні особи готові класти свої кошти на депозит так, щоб вони мали контроль над ними та могли вчасно закрити договір, або продовжити його ще на період, якщо буде така можливість.

Таблиця 2

Обсяги кредитів за видами економічної діяльності та строками погашення станом на кінець вересня 2020 року, млрд. грн.

Види економічної діяльності	Усього	у тому числі за строками		
		до 1 року	від 1 р. до 5 р.	більше 5 р.
Усього	743,2	378,7	238,6	125,9
Сільське господарство	66,9	32,8	31,06	3,06
Добувна промисловість	12,6	6,5	5,6	0,439
Переробна промисловість	167,8	64,7	80,2	22,9
Будівництво	23,7	10,5	5,1	8,08
Торгівля	270,8	208,4	45,2	17,1
Транспорт	34,5	6,4	20,8	7,4
Освіта	0,028	0,011	0,011	0,006
Охорона здоров'я	1,3	0,351	0,619	0,358
Інформація та телекомунікація	5,6	3,9	1,3	0,367
Інші сектори	160,0	45,1	93,9	66,2

Джерело: складено автором на основі даних [1].

Розглянувши обсяги кредитів нефінансових корпорацій за видами економічної діяльності за строками погашення у поточному році , дані цієї таблиці показують, що загальний кредитний портфель юридичних осіб становить 743,2 млрд. грн, з них найбільше кредитів до 1 року – 378,7 млрд. грн. Таким чином : торгівля займає перше місце за строками погашення,найбільше кредитів взято до 1 року, що становить –208,4 млрд. грн, друге місце займає переробна промисловість, найбільше кредитів взято від 1 року до 5 років, сума яких становить – 80,2 млрд. грн, третє місце займає сільське та лісове господарство, найбільше кредитів було взято до 1 року, сума яких становить – 32,8 млрд. грн, четверте місце займає транспорт,найбільше кредитів було взято від 1 року до 5 років, сума яких становить – 6,4 млрд грн, на п'ятому місці у нас знаходиться будівництво, найбільше кредитів було взято до 1 року сума яких становить – 10,5 млрд. грн.

Висновки. Отже, можна сказати, що кредитування юридичних осіб для банку є одним із основних джерел формування прибутку. На даний час існує багато проблем, і щоб їх вирішити потрібно багато часу, до яких належать високі процентні ставки, проблеми з одержанням кредиту, усунення цих проблем призведе до отримання банками найвищого прибутку. Розвиток банківського кредитування може мати різні наслідки, але системність взаємовідносин між різними суб'єктами господарювання не повинна бути втрачена.

Список використаних джерел:

1.Офіційне інтернет-представництво Національного банку України [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs.

2. Волкова Н., Кульбіда В. Особливості банківського кредитування підприємств на сучасному етапі. Фінанси, облік, банки. 2019. № 1(24). С. 113-122.

3. Ясіновська І.Ф., Башко Л.М. Перешкоди на шляху до активізації банківського кредитування суб'єктів підприємництва в Україні. Ефективна економіка. – 2018. –№ 10. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/34.pdf.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПДФО ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЙОГО ОБСЯГІВ

Кондратюк С.

магістрант

Науковий керівник - к. е. н., професор Д.І. Дема

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Зважаючи на вагому роль податкових надходжень у мобілізації фінансових ресурсів до Державного бюджету України, необхідних для вирішення невідкладних питань, які постають сьогодні перед Урядом, актуалізується потреба в прогнозуванні цих надходжень до бюджету, а також розробка стратегій задля поліпшення податкового навантаження для суспільства.

Основний матеріал. У процесі дослідження було проведено авторське анкетування щодо встановлення проблем у сфері податків. Опитано 10 респондентів різних сфер діяльності. У ході опитування(рис 1) було встановлено що 70% опитаних вважають що Україна потребує реформу у сфері податків. Отриманий результат дає змогу зробити висновок що податкова система України не є цілком досконалою і потребує реформування.

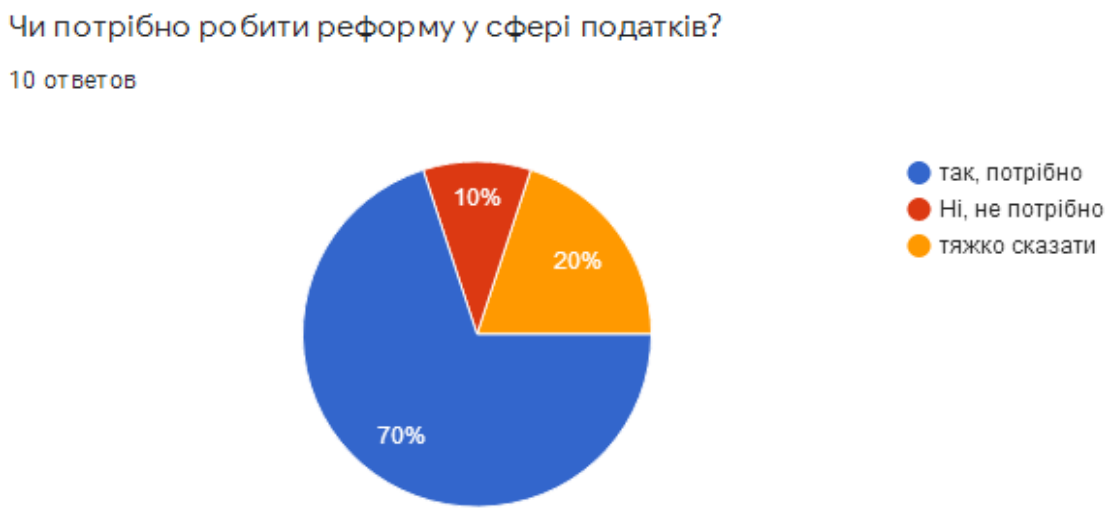

Рис 1. Результати опитування.
Джерело : власні дослідження.

Детально проаналізувавши показники за попередні роки створюємо матрицю SWOT-аналізу в (табл. 1).

За результатами аналізу встановлено сильні та слабкі сторони податку на доходи фізичних осіб за для уникнення загроз та отримання можливостей наповнення бюджету регіонів. В наслідок виявлених стратегій найбільш оптимальною є стратегія формування міцної фінансової бази регіонів за рахунок адміністрування податку на доходи фізичних осіб.

Таким чином, застосування SWOT-аналізу дозволило виділити наслідки симбіозу фіскального потенціалу ПДФО у вирішенні основного завдання децентралізації формування спроможних фінансових ресурсів об'єднаних громад.

Таблиця 1.

Матриця SWOT аналізу досягнення цілей наповнення бюджету об'єднаних територіальних громад завдяки податку на доходи фізичних осіб

Сильні сторони	**Слабкі сторони**
1. Чітко визначений об'єкт оподаткування ПДФО. 2. Численна кількість платників та податкових агентів, що забезпечують фіскальну функцію податку. 3. Проста система адміністрування для платника. 4. Наявність та застосування податкових соціальних пільг	1.Фіксована ставка податку. 2. Недостатньо обґрунтований рівень ставок ПДФО. 3. Недостатньо потужна система податкового кредиту та інших стимулюючих інструментів. 4. Обмежена ефективність використання пільг через застосування обмежень прирівняних до прожиткового рівня.
Можливості	**Загрози**
1. Зрозуміле податкове законодавство, що піддається щорічному регулюванню. 2. Стабільне наповнення дохідної частини бюджету громади. 3. Використання системи соціального захисту студентів. 4. Вагома роль інструментів податкового регулювання	1. Не можливість досягнення соціальної справедливості. 2. Високий рівень неофіційної заробітної плати. 3. Посилення бідності працівників із низькою заробітною платою. 4. Низький рівень розвитку регіонів.

Джерело: власні дослідження.

Оскільки наявність ресурсів не може впливати на перспективи розвитку громади то прогнозування доходів від податку є необхідним елементом податкового менеджменту(табл.2.).

Таблиця 2

Прогноз надходження податку на доходи фізичних осіб та військового збору за 2016-2021 рр.

Показник	Звітний період			Прогнозний рік		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ПДФО ОФЕА, млн грн	131684,5	188113,4	244477,2	270286,6	300490,2	337730,6
ПДФО Казначейство, млн грн	138781,8	185686,1	229900,6	267442,7	300400	334600
Різниця, млн грн	-7097,3	2427,3	14576,6	2843,9	90,2	3130,6
Відносна похибка, %	-5,1	1,3	6,3	1,1	0,03	0,9

Джерело: побудовано за даними [1]

Результати прогнозування надходження ПДФО до місцевих бюджетів можуть бути використані в управлінській діяльності, з метою планування як доходів так і видатків бюджетів територій. Проведені прогнози мають достатній рівень правдивості, незважаючи на відсутність врахування карантинних обмежень в Україні.

Висновки. Отже, розроблені стратегії дозволили виділити наслідки симбіозу фіскального потенціалу ПДФО у вирішенні основного завдання децентралізації формування спроможних фінансових ресурсів об'єднаних громад. Прогнози росту доходів місцевих бюджетів від надходжень податку на доходи дозволить місцевим органам виконувати державницьку позицію сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Любов Козоріз. Оцінка прогнозу надходжень податку на доходи фізичних осіб на 2019–2021 рр.*методичне зібрання* 2019.14 с.

РИНОК СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Корзун К.

студентка

Науковий керівник – д.е.н., доцент О. М. Віленчук

Постановка проблеми. Галузь страхування зазнає вагомих трансформаційних змін, що зумовлює необхідність впровадження інноваційних рішень, спрямованих на реалізацію потенційних можливостей довгострокових видів страхування в Україні. Страхуванню життя за своїм економічних змістом орієнтоване на нейтралізацію найрізноманітніших соціальних ризиків, пов'язаних з ймовірною втратою працездатності, непередбаченими проблеми зі здоров'ям, або смерті застрахованого. Водночас, змішане страхування життя дозволяє спрямувати тимчасово вільні кошти громадян на заощадження у вигляді додаткової пенсії, на освіту дітей чи фінансову допомогу при досягненні ними повноліття тощо.

Аналіз останніх досліджень. Теоретико-методичні аспекти страхування життя були об'єктом дослідження багатьох вітчизняних вчених: В. Д. Базилевич, О. М. Зальотов, О. В. Кузьменко, С.С. Осадець В. М. Фурман та ін. Проте, розвиток ринку страхування життя, як складової механізму соціального захисту населення сьогодні є досить актуальним і вимагає здійснення подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. В умовах глобалізаційних процесів, страховий ринок виступає в ролі соціально значимої сфери у фінансовій системі країни [3, с.44]. Страхування життя є одним із впливових інструментів. В розвинутих країнах за допомогою страхування життя задовольняються багато суспільних проблем, а саме: фінансовий захист від несподіваних подій, вести звичайний спосіб життя після виходу на пенсію, накопичення коштів для отримання освіти, створення соціальних пакетів у компаніях для мотивації співробітників, можливість отримання кредитів та інше [1, с.30]. Варто зазначити, що страхування життя доцільно розглядати як вагомий інвестиційний ресурс, що матиме мультиплікативний ефект для національної економіки.

Одним з основних показників, що вказує на ефективність функціонування системи страхування життя в Україні є кількість страхових компаній. Станом на 31.12.2019 в Україні налічувалося 233 страхові компанії з яких СК «life» – 23 компанії, а СК «non-life» – 210 компаній. Варто зазначити, що станом на 31.12.2018 в Україні налічувалося 281 страхові компанії з яких СК «life» – 30 компанії, а СК «non-life» – 251 компаній. На кінець 2017 року на території України діяло 294 страхові компанії з яких СК «life» – 33 компанії, а СК «non-life» – 261 компаній. Зазначимо, що кількість страхових компаній в період 2017–2019 рр. значно зменшилася. Так за 2019 рік порівнянні з 2017 роком на 61 страхову компанію стало менше, кількість СК «life» зменшилася на 10 компаній, а СК «non-life» на 51 компанію. Варто зазначити, що у 2019 р. СК «life» у загальній кількості страхових компаній займають лише 9,87% в той час як СК «non-life» 90,13%.

У 2019 р. основними компаніями, які надають послуги зі страхуванням життя є: ПрАТ «МетЛайф», ПрАТ «СК «УНІКА Життя»», ПрАТ «СК «ТАС»», ПрАТ СК «PZU Україна», ПрАТ «УАСК «АСКА-Життя»», ТДВ «СК «ARX Life»», ПрАТ «СК «Княжа Лайф VIG»», АТ «СК «INGO Життя»», ПрАТ «СК «КД-Життя»». Ефективне функціонування ринку страхування життя є важливим інструментом, який надає державі можливості вирішення питань соціально-економічної захищеності громадян. Основними показниками, які вказують на ефективність ринку страхування є суми валових страхових премій та виплат, сума страхових резервів, та кількість укладених договорів страхування. Саме тому доцільним є визначення динаміки даних показників на ринку страхування життя в Україні (табл.1).

Таблиця 1

Основні показники розвитку ринку страхування життя в Україні 2017-2019 рр.

Показник	Роки			Темп приросту 2019 р. до 2017 р., %
	2017	2018	2019	
Валові страхові премії, млн. грн.	2913,7	3906,1	4624,0	58,70
Валові страхові виплати, млн. грн.	556,3	704,9	575,9	3,52
Рівень виплат %	19,1	18,0	12,4	-35,1
Кількість укладених договорів страхування, од.	1290417	2652311	4622003	258,18
Сума резервів, млн. грн.	8389,6	9335,1	10273,7	22,46

**Джерело сформовано автором на основі даних джерел [2].*

Як видно з табл. 1, за досліджуваний період відбулося суттєве збільшення валових страхових премій. Зокрема у 2019 р. валові страхові премії складали 4624,0 млн. грн., що на 58,7% більше ніж у 2017 р. Збільшення страхових премій за досліджуваний період є позитивною тенденцією. Динаміка валових страхових виплат характеризується збільшенням їх на 3,52%, адже у 2017 р. вони складали 556,3 млн. грн., а у 2019 році – 575,9 млн. грн. Варто зазначити, що у 2018 р. відбулося різке підвищення рівня валових страхових виплат і вони складали 704,9 млн. грн. Тенденція збільшення є позитивною, адже вказує на збільшення кількості страхових виплат. Суттєво збільшилася кількість укладених договорів страхування, кількість яких у 2017 р. складала 1290417 одиниць, а вже у 2019 р. – 4622003 одиниці, що у 2,5 рази більше. Це вказує на підвищення попиту на послуги зі страхування життя. Сума резервів зі страхування життя за досліджуваний період збільшилася на 22,46%, та у 2019 р. складала 10273,7 млн. грн., основна частина, яких сформована за іншими договорами накопичувального страхування. Показники розвитку видів страхування життя відображено на рис.1.

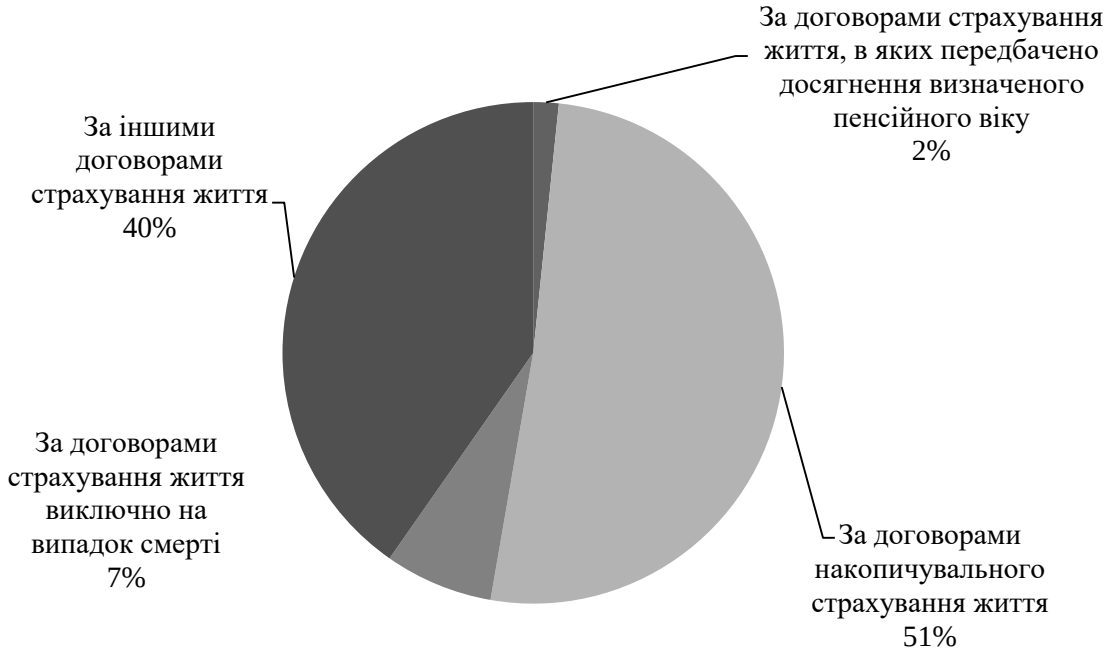

Рис. 1. Структура страхових платежів по видах страхування життя за 2019 р., %

**Джерело сформовано автором на основі даних джерела [2].*

Аналіз даних рис. 1 свідчить, що найбільша частка страхових платежів у страхуванні життя у 2019 р. надійшла за договорами накопичувального страхування – 51%, що складає 2027829,1 тис. грн., також варто зазначити, що вагома частку мають і інші види страхування життя 40%, сума страхових платежів яких складає 1598900,5 тис. грн.

Найменша частка страхових платежів за договорами страхування життя, в яких передбачено досягнення застрахованою особою визначеного у договорі страхування пенсійного віку 2%, що в сумі складає 64800,2 тис. грн. Питома вага страхових платежів за договорами страхування життя виключно на випадок смерті складає 7%, в сумі 277049,0 тис. грн.

Висновки. Отже, динамічний розвиток ринку страхування життя є необхідним елементом розвитку галузі страхування в цілому та економіки країни. Визначальними детермінантами подальшого розвитку довгострокових видів страхування в Україні є: покращення захисту прав страхувальників, модернізація процесу нагляду за діяльністю страховиків, а саме акцентування уваги на оцінці ризиків страховиків та якості управління ними, підвищення рівня капіталізації страховиків та удосконалення порядку ліцензування, запровадження податкових пільг для страховиків, як займаються пенсійним страхуванням та юридичних осіб які укладають договори страхування для своїх працівників. За умов розширеного страхового покриття ризиків, пов'язаних із життям, здоров'ям працездатністю громадян буде забезпечено розбудову соціально-орієнтованої економіки, де найефективнішим фактором виробництва є людський капітал.

Список використаної літератури

1. Любова О. М. Тенденції страхування життя в Україні. *Фінансові послуги* . 2017. №2. С. 27-33.
2. Статистика страхового ринку в Україні Офіційний сайт інформаційного агентства «Форіншурер» URL: https://forinsurer.com/stat.

Юхименко В. М. Ринок страхових послуг: світові тенденції та перспективи розвитку в Україні. *Економічна наука.* 2016. №3. С. 44-48.

КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА ДОХОДАМИ

Костенко А.

студентка

Науковий керівник – ст. викладач І. В. Дем'янюк.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Казначейська система обслуговування Державного бюджету України є основною ланкою в бюджетній системі, а також і у бюджетному процесі зокрема та відіграє значну роль. Тому що, на підставі звітності Державної казначейської служби України (далі - ДКСУ) можна визначити та проаналізувати рівень досягнутого соціально-економічного прогресу, а також розробити нові методи та форми за допомогою яких досягатимуться кращі результати у майбутньому.

На даний час назріла проблема, яка полягає у необхідності аналізу діяльності ДКСУ , у розробці нових напрямків розвитку системи казначейського обслуговування Державного бюджету України, а також удосконалення уже існуючих методів.

Казначейське обслуговування доходів державного бюджету та процес їх формування досліджували у своїх працях С. Булгакова, О. Даневич, Л. Гуцаленко, В. Андрущенко, М. Мац, П. Петрашко, О. Охрімовський, С. Юрій, В. Федосова, І. Чугунова, К. Павлюк та інші дослідники. Проте, залишається потреба у більш детальному дослідженні та вивчені практичних аспектів казначейської системи обслуговування державного бюджету України, оскільки законодавство носить змінний характер та все ще потребує покращення.

Виклад основного матеріалу. Згідно з законодавством України казначейське обслуговування усіх надходжень державного бюджету здійснює відповідний орган виконавчої влади, основним завданням цього органу є лише реалізація державної політики , але й виключне право вносити рекомендації щодо реалізації державної політики у сфері обслуговування бюджетних коштів. Тобто, мова йде про органи ДКСУ.

ДКСУ від свого створення до сучасного стану пройшла відповідні етапи, які ,в свою чергу, передбачали певний перерозподіл її основних функцій між фінансовою, банківською системами, галузевими міністерствами та відомствами, також між складовими структурними підрозділами центрального апарату МФУ та підпорядкованими йому місцевими фінансовими органами з постійним зосередженням функцій в органах ДКСУ.

ДКСУ є основним органом виконавчої влади та займає центральне місце [1]. Основним завданням є «реалізація державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів. Ось чому вона є учасником системи електронних платежів Національного банку України» [4].

Казначейське обслуговування державного бюджету за доходами схематично відображено на рисунку 1. Даний рисунок включає наступні етапи:

1. Платник податків перераховує (сплачує) податок через банк.

2.Комерційний банк здійснює зарахування податкових платежів на ЄКР ДКСУ.

3.ДКСУ, або її органи подають звітність форми Ф-412 до місцевих органів самоврядування та фінансових органів.

4. Відбувається процес узгодження висновків.

5. До ДКСУ надходять висновки з приводу компенсації ПДВ та повернення платежів з бюджетів.

6. ДКСУ повертає платежі.

Отже, розглянувши представлений процес обслуговування можемо сказати про багатоетапність зарахування доходів та велику відповідальність ДКСУ щодо даного процесу. Адже, ДКСУ є основним механізмом, який виконує свої функції до яких відноситься і розрахунково-касове обслуговування, і повернення відповідних платежів та багато ін. Тому, вона є так званою рушійною силою у розв'язанні складних проблем, які виникають у процесі зачислення доходів до бюджету.

Рис. 1.Процес обслуговування державного бюджету за доходами

Джерело: [2].

Основною функцією ДКСУ є казначейське обслуговування державних коштів за допомогою ЄКР відкритого в НБУ. Оскільки, казначейське обслуговування державного бюджету за доходами безпосередньо пов'язане з його виконанням, то проаналізуємо види надходжень, що включаються до доходів державного бюджету, а також їх розмір в розрізі бюджетних періодів. (Табл. 1.)

Таблиця 1

Аналіз виконання державного бюджету за доходами за 2017-2019 рр., млрд грн.

Надходження		Податкові	Неподаткові	Доходи від операцій з капіталом	Цільові фонди	Офіційні трансферти	Всього
2017	План	632,2	133,74	0,37	22,7	6,5	796,84
	Виконано	627,15	128,58	0,29	29,85	5,96	793,44
	% виконання	99,20	96,14	76,81	131,47	98,68	99,57
2018	План	760,02	171,68	0,47	4,87	7,44	946,85
	Виконано	753,82	164,86	0,66	0,19	7,31	928,11
	% виконання	99,18	96,03	0,14	3,85	98,21	98,02
2019	План	846,73	176,39	1,24	1,73	8,85	1034,94
	Виконано	799,78	186,68	0,18	1,77	8,73	998,29
	% виконання	94,46	105,83	14,52	102,31	98,64	96,46

Джерело: побудовано автором на основі [3].

Дана таблиця, складена на основі річної звітності Державного казначейства, характеризує виконання бюджету за доходами, як по видах доходів, так і за плановими та фактичними показниками. Отже, аналізуючи данні зазначені у таблиці можна констатувати, що найвищий відсоток виконання бюджету за доходами становить 99,57%. Тобто, у 2017 році бюджет за доходами недовиконали лише на 0,43%, або ж 3,4 млрд грн. Також можна проаналізувати, що за 2018 р. відбулося збільшення загальної суми доходів на 134,67 млрд грн., що становить 16,97%. Хочу зазначити, що 2019 рік характеризується значним зменшенням доходів порівняно з попередніми роками, а саме на 29,35% порівняно з 2017р. та на 367,58 млрд грн. – з 2018 р. У 2019 р. порівняно з попередніми роками податкові та неподаткові надходження до бюджету зросли. Якщо спостерігати в динаміці данні показники, то можна зробити висновок, що вони постійно наростають. Наприклад, розмір податкових надходжень у 2019 р. збільшився на 172,63 млрд грн., або ж на 27,5% порівняно з 2017р.Значне збільшення розміру офіційних трансфертів у 2019 році спричинене зростанням розміру субвенцій малозабезпеченим сім'ям та субвенцій на надання пільг та житлових субсидій населенню.

Висновки та пропозиції. Провівши дослідження можемо констатувати, що органи ДКСУ є безпосередньо основним механізмом контролю за усіма видами надходжень до доходів Державного бюджету України. На неї покладено ряд функцій, які сформувалися історично та, які розподілялися та перерозподілялися у певні етапи її розвитку. Також встановлено, що казначейське обслуговування бюджету за доходами є складним багатоетаповим процесом, який передбачає сплату, зарахування, узгодження, звітування, а у разі необхідності повернення та відшкодування відповідних сум надходжень.

Також встановлено, що казначейська система обслуговування базується на обліку доходів з використанням ЄКР НБУ, а також відображає усі операції у звітності, яка розміщення на її офіційному сайті.

Провівши аналіз виконання державного бюджету за доходами визначили, що структура надходжень бюджету є нерівномірною та кожного року змінюється. На це впливає велика кількість факторів таких як надання різного роду субвенцій, реалізація основних засобів та інше.

Список використаної літератури.

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI (зі змінами та доповненнями від 26.01.2016 р. № 937-VIII) / Верховна рада України. http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17.
2. Дейкало Л.Є. Казначейське обслуговування державного бюджету за доходами та шляхи його удосконалення / Л.Є. Дейкало, А.Ю. Чубак // Ефективна економіка – 2014. − №1.
3. Звіти Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. − Режим доступу: http://treasury.gov.ua/main/uk/index.
4. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування доходів та інших надходжень державного бюджету : Наказ Міністерства фінансів України від 29.01.2013 №43 [Електронний ресурс]. − Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0291-13.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Лисак Н.

магістрантка

Науковий керівник – к.е.н., доцент І. В. Абрамова

Постановка проблеми. У нестабільних економічних умовах сучасності досить гостро постає питання ефективної діяльності підприємства, показником якої є його прибутковість. Адже загальновідомо, що основною метою діяльності підприємства будь-якої форми власності є отримання позитивного фінансового результату. Саме прибуток є основним мотивом діяльності підприємств усіх сфер бізнесу. Адже чим вищий рівень прибутковості, тим більшою мірою підприємство є конкурентоспроможним на ринку товарів і послуг, тим вищі його можливості щодо ведення продуктивної діяльності.

Проблема прибутковості підприємства та шляхів підвищення рівня його прибутковості знайшла своє відображення у працях таких науковців, як: Р.Антонюк [1], І.Єпіфанова [3], М. Огійчук [5], О. Хмелевський [6].

Виклад основного матеріалу. За останні роки в Україні спостерігаються негативні тенденції, які ускладнюють процес управління прибутком підприємства. Підприємства працюють з урахуванням коливання курсу гривні, зниження платоспроможності населення, росту цін на сировину та енергоносії. А для того, щоб підприємство могло зміцнити конкурентоспроможність на ринку і самофінансуватись потрібно стабільно одержувати прибуток. Управління прибутком необхідне як на стадії формування, так і на стадіях розподілу і використання.

Управління прибутком – це «процес розробки та прийняття управлінських рішень за основними аспектами його формування, розподілу та використання на підприємстві» [2].

Особливості процесу управління прибутком підприємства

- вдосконалення планування розподілу фінансових ресурсів підприємства;
- посилення кредитної політики підприємств;
- забезпечення організації управління матеріальними ресурсами підприємств;
- проведення ефективного контролю фінансових результатів підприємств.

Для того, щоб підприємство завжди приносило прибуток і працювало ефективно потрібно звернути увагу на такі чинники, як якість і конкурентоспроможність продукції, об’єм продажу, компетентність керівників і працівників, ціну та структуру продукції, рівень організації виробництва.

Для ефективного управління прибутковістю підприємства, варто означити певні стратегії та шляхи. До них віднесемо наступні (рис 1):

1.*Збільшення доходу від реалізації та зменшення витрат на виробництво продукції.* Це означає те, що для збільшення прибутковості кожне підприємство повинно мати власну стратегію щодо цінової політики та обсягу виробництва, які будуть найбільш оптимальними для нього [4, с.39]. Для цього підприємство повинно враховувати стратегії цін, які є актуальними на ринку товарів і послуг, а не лише керуватися власною ціновою політикою. Цього можна також досягти завдяки збільшенню товарообігу продукції, а також різноманіттям продукції, яку виготовляє підприємство. Адже таким чином, кожен споживач зможе знайти щось для себе згідно своїх потреб та інтересів.

2.*Удосконалення засобів виробництва та модернізація техніки підприємства.* З цією метою на підприємстві доцільно впроваджувати сучасне обладнання, техніку. Завдяки цьому можна знизити собівартість продукції, через що прибуток підприємства буде вищим.

3.*Вдосконалення нормативно-правової бази підприємства*, адже нормативи повинні бути обґрунтовані технічно, відповідати вимогам чинного законодавства України.

4.*Оплата праці персоналу та заохочення.* Для більш ефективного виробництва обсягів продукції з метою формування позитивної мотивації на результат діяльності працівника, керівництво повинно заохочувати працівників преміями, доплатами та ін [3,с.189].

5.*Доцільна маркетингова політика підприємства,* яка визначається ефективною організацією його маркетингової діяльності, а також пошуком «свого» споживача відповідно до товарів та послуг, які виробляє та реалізує це підприємство.

6.*Продуктивність праці персоналу підприємства.* За цією умовою варто здійснювати контроль за діяльністю працівників із метою зниження браку продукції та зниженням витрат на ремонт або перевипуск товарів.

7.*Розташування підприємства.* Цей фактор також чинить беззаперечний вплив на ефективність діяльності підприємства та його прибуток. Адже у тих місцях, які добре відомі споживачам та доступні їм (недалеко від дому, близькість розташування від центру міста/села), тому вони більшою мірою будуть обирати саме це підприємство.

Так, як на сьогоднішній день економіка країни є нестабільна для будь-якого підприємства потрібно сформувати систему ефективних принципів для досягнення позитивного результату. Великий вплив має ефективне і результативне керівництво, яке забезпечує перспективний розвиток і успіх компанії.

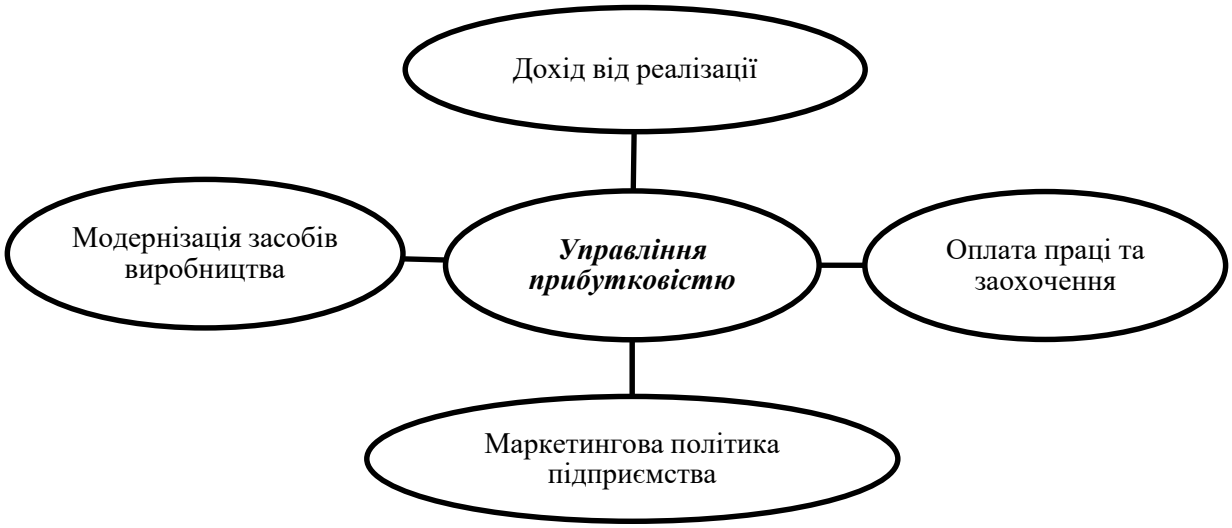

Рис 1. Шляхи управління прибутковістю підприємства

Джерело: власні дослідження.

На теперішній час для того, щоб не збанкрутувати, а, навпаки, успішно ввійти на світовий ринок необхідно використовувати сучасні технології для управління виробництвом і

діяльністю підприємства. Потрібно застосовувати новітні принципи, методи, підходи та інструменти необхідні для успішного функціонування в конкурентному ринковому середовищі.

Підприємство завжди повинне навчатися і пристосовуватися до нових сучасних технологій. Це насамперед потрібно для підприємства, так як будуть покращуватися умови праці працівників та збільшуватись ефективність. Власники постійно повинні бути зацікавлені в тому, щоб підвищувалась продуктивність праці та була перевага на ринку пропозиції над конкурентами. Для цього постійно треба йти в ногу з новітніми технологіями, оновлювати техніку, відслідковувати напрямки удосконалення системи управління підприємством. Тільки так в умовах економічної кризи і постійної конкурентної боротьби підприємство зможе отримувати прибуток.

Висновки. Отже, нами було визначено, що прибутковість є характеристикою ефективної діяльності будь-якого підприємства, його фінансового результату, форм його інвестування, раціонального використання його ресурсів, конкурентоспроможності на ринку товарів та послуг.

У сучасних умовах досить кожному підприємству доцільно здійснювати добір ефективних стратегій шляхів, форм, методів та засобів підвищення рівня прибутковості підприємства. До них ми віднесли: збільшення товарообігу продукції, врахуванням підприємством актуальних цін на ринку, зниження собівартості продукції, ефективна діяльність персоналу щодо виробництва продукції (зниження рівня браку, зменшення витрат на перевипуск продукції, маркетингові стратегії підприємства, вдосконалення нормативно-правової бази підприємства, місце розташування підприємства та ін.).

Список використаних джерел

1. Антонюк Р. Р. Прибутковість сільськогосподарських підприємств: природа категорії. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. 2012 . №126. С. 50 – 55.
2. Боднар Н.М. Економіка підприємства : навч. посібн. К. :Вид-во А.С.К., 2004. 400 с.
3. Єпіфанова І. Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. Економіка і суспільство. 2016. №3. С. 189 – 190.
4. Кучерява А. С. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. 2015. №40. С. 38 – 41.
5. Огійчук М. Ф. Суть прибутку та підходи до методики його визначення. Економіка АПК. 2009. № 6. С. 31 – 45.

Хмелевський О. В. Оцінка якості прибутковості в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємств машинобудування. Економіст. 2008. №3. С. 50 – 53.

СКЛАД ТА СТРУКТУРА НАДХОДЖЕНЬ ДО ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ ВІД ПОДАТКУ І ЗБОРУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Літвінов М., Стретович О.

Магістранти

Науковий керівник – к.е.н. професор Д. І. Дема, Г. П. Мартинюк

Постановка проблеми. Основним недоліком сучасної системи оподаткування доходів фізичних осіб є найбільша у світі кількість податків із доходів фізичних осіб, що ускладнює прозорість податків та їх нарахування як платниками податків, так і податковими агентами. Тому виникає нагальна потреба переглянути систему оподаткування доходів фізичних осіб щодо кількості податків і залишити оптимальну кількість податків, щоб досягти простоти оподаткування, що відповідає міжнародним стандартам. Аналіз та оцінка складу та структури надходжень до зведеного бюджету від податку і збору на доходи фізичних осіб дозволить встановити суттєвість надходжень від окремих платників податку.

Аналіз останніх досліджень. Питанням аналізу сум і структури податків від оподаткування доходів фізичних осіб присвячені праці таких науковців як Л. В. Барабаш, О. В. Божанова, Н. В. Бондаренко, О. Б. Вознюк, Н. І. Карпишин, В. М. Кміть, В. В. Коровій, О С. Кувіков, С. М. Лихолат, Л. М. Лучишин, О. Ю. Ніпіаліді, Л. В. Петрова, О. В. Ролінський, В. В. Скупейко, С. В. Степаненк, В. А. Фостолович та інших. Незважаючи на велику увагу з боку багатьох науковців до проблеми оптимізації складу та структури надходжень від ПДФО, існує необхідність проведення подальших наукових досліджень щодо кількості цих податків. Метою дослідження є аналіз та оцінка складу та структури надходжень до зведеного бюджету від податку і збору на доходи фізичних осіб за платниками податку.

Основний матеріал. Нині податок на доходи фізичних осіб – це загальнодержавний податок, об'єктом оподаткування якого є різні джерела доходів фізичних осіб отриманих в Україні. Також зазначимо, що даний податок є обов'язковим, безумовним платежем до Державного та Місцевого бюджетів України, що формує значну частину цих бюджетів [1, с. 114].

Податок та збір на доходи фізичних осіб включає різні види оподаткування доходів фізичних осіб, що показано на рис. 1.1.

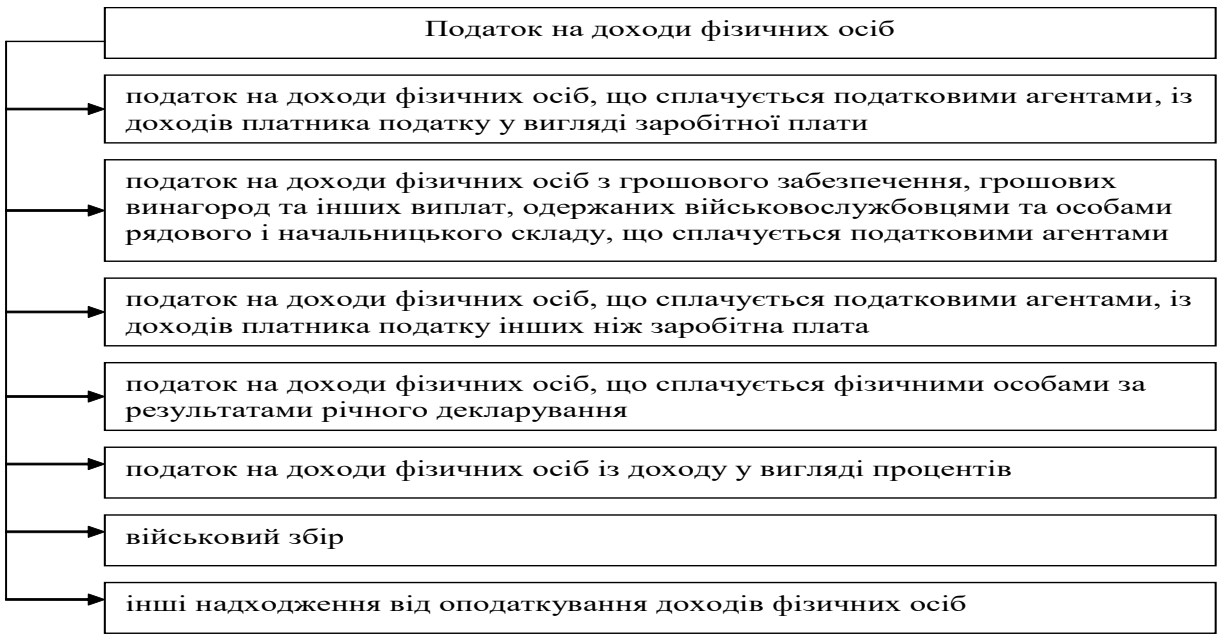

Рис. 1.1. Склад доходів та податку на доходи фізичних осіб

Джерело:[2].

В таблиці 1 наведено динаміку та склад надходжень до зведеного бюджету від податку на доходи фізичних осіб за видами доходів платників.

Таблиця 1

Склад і структура податку на доходи фізичних осіб, що надійшов до зведеного бюджету у період з 2015 по 2019 рр.

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Податок та збір на доходи фізичних осіб, млн грн	99983,2	138781,8	185686,1	229900,6	275458,5
відхилення +, - від попереднього року, млн грн	*24780,3*	*38798,6*	*46904,3*	*44214,5*	*45557,9*
темпи росту до попереднього року, %	*33,0*	*38,8*	*33,8*	*23,8*	*19,8*
В тому числі					
ПДФО, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати, млн грн	68304,9	97880,9	139735,5	175182,9	209010,1
питома вага податку загальному ПДФО, %	*68,3*	*70,5*	*75,3*	*76,2*	*75,9*
відхилення +, - від попереднього року, млн грн	*8445,8*	*29576,0*	*41854,6*	*35447,4*	*33827,2*
темпи росту до попереднього року, %	*14,1*	*43,3*	*42,8*	*25,4*	*19,3*
ПДФО з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, млн грн	4663,9	8210,0	9660,9	11678,0	15397,1
питома вага податку загальному ПДФО, %	*4,7*	*5,9*	*5,2*	*5,1*	*5,6*
відхилення +, - від попереднього року, млн грн	*1357,0*	*3546,1*	*1450,9*	*2017,1*	*3719,1*
темпи росту до попереднього року, %	*41,0*	*76,0*	*17,7*	*20,9*	*31,8*
ПДФО, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата, млн грн	5920,6	9138,4	11491,4	14506,1	16794,5
питома вага податку загальному ПДФО, %	*5,9*	*6,6*	*6,2*	*6,3*	*6,1*
відхилення +, - від попереднього року, млн грн	*1705,4*	*3217,8*	*2353,0*	*3014,7*	*2288,4*
темпи росту до попереднього року, %	*40,5*	*54,3*	*25,7*	*26,2*	*15,8*
ПДФО, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування, млн грн	2141,9	2966,4	3587,2	4508,4	6342,2
питома вага податку загальному ПДФО, %	*2,1*	*2,1*	*1,9*	*2,0*	*2,3*
відхилення +, - від попереднього року, млн грн	*244,1*	*824,5*	*620,8*	*921,2*	*1833,8*
темпи росту до попереднього року, %	*12,9*	*38,5*	*20,9*	*25,7*	*40,7*
Податок на доходи фізичних осіб із доходу у вигляді процентів, млн грн	8218,0	7611,2	6015,9	5280,5	5487,6
питома вага податку загальному ПДФО, %	*8,2*	*5,5*	*3,2*	*2,3*	*2,0*
відхилення +, - від попереднього року, млн грн	*6092,0*	*-606,8*	*-1595,3*	*-735,4*	*207,1*
темпи росту до попереднього року, %	*286,5*	*-7,4*	*-21,0*	*-12,2*	*3,9*
Податок на доходи фізичних осіб, віднесений до інших категорій доходів , млн грн	1579,9	1517,7	128,2	21,3	1,5
питома вага податку загальному ПДФО, %	*1,6*	*1,1*	*0,1*	*0,0*	*0,0*
відхилення +, - від попереднього року, млн грн	*316,7*	*-62,2*	*-1389,5*	*-106,9*	*-19,8*
темпи росту до попереднього року, %	*25,1*	*-3,9*	*-91,6*	*-83,4*	*-93,0*
Військовий збір, млн грн	9154,0	11457,2	15067,0	18723,4	22425,5
питома вага податку загальному ПДФО, %	*9,2*	*8,3*	*8,1*	*8,1*	*8,1*
відхилення +, - від попереднього року, млн грн	*6619,3*	*2303,2*	*3609,8*	*3656,4*	*3702,1*
темпи росту до попереднього року, %	*261,1*	*25,2*	*31,5*	*24,3*	*19,8*

Джерело: розраховано на основі даних сайту Державної Казначейської служби України [2].

Сума податку на доходи фізичних осіб та військового збору, який надійшов до зведеного бюджету в 2019 році рівний 275458,5 млн грн, що більше 2015 року на 175475,3 млн

грн чи в 2,8 рази; що більше 2018 року на 45557,9 млн грн чи на 19,8%. Відмітимо, що за 2017-2019 рр. суттєво уповільнилися темпи зростання надходжень від даного податку.

Оскільки заробітна плата найбільш розповсюджений вид доходу, найбільшу частину розглянутих змін обумовило збільшення надходжень ПДФО від сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати, що пов'язано із зростанням за досліджуваний період середньої заробітної плати з 3661 грн в 2015 році до 10504 грн в 2019 році. Сума податку на доходи фізичних осіб що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати в 2019 році рівна 275458,5 млн грн, що більше 2015 року на 140705,2 млн грн чи в 3,1 рази; що більше 2018 року на 33827,2 млн грн чи на 19,3%. Дана категорія ПДФО є основною складовою досліджуваного податку: у 2019 році питома вага цієї категорії податку у загальному ПДФО рівна 75,6%, що більше від 2015 року на 7,6% та менше 2018 року на 0,3%.

Сума грошових надходжень до Зведеного бюджету від оподаткування доходів фізичних осіб що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата у 2019 році рівна 16794,5 млн грн, що більше 2015 року на 10873,9 млн грн чи у 2,8 рази; що більше 2018 року на 2288,4 млн грн чи на 15,8%. Дана категорія податку у 2019 році є другою за питомою вагою формування загального ПДФО: у 2019 році питома вага даної категорії податку у всьому ПДФО, що надійшов до Зведеного бюджету рівна 6,1%, що більше від 2015 року на 0,2% та менше 2018 року на 0,2%.

Сума податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами, який надійшов до зведеного бюджету в 2019 році рівна 15397,1 млн грн, що більше 2015 року на 10733,2 млн грн чи в 3,3 рази; що більше 2018 року на 3719,1 млн грн чи на 31,8%. Дана категорія податку у 2019 році иє третьою за питомою вагою формування загального ПДФО: у 2019 році питома вага даної категорії податку у всьому ПДФО, що надійшов до Зведеного бюджету рівна 5,6%, що більше від 2015 року на 0,9% та більше 2018 року на 0,5%. Серед інших змін, щодо формування доходів Зведеного бюджету України за рахунок ПДФО слід відмітити незначне зростання ПДФО який сплачується фізичними особами за результатами річного декларування, та суттєве зменшення податкових надходжень та питомої вазі у структурі податку від податку на доходи фізичних осіб із доходу у вигляді відсотків.

Висновки. Розрахунки, показали, що сума податку на доходи фізичних осіб та військового збору, яка надійшли до зведеного бюджету щорічно протягом 2015-2019 років зростала в 2019 році була рівна 275458,5 млн грн, що більше 2015 року на 175475,3 млн грн чи в 2,8 рази; що більше 2018 року на 45557,9млн грн чи на 19,8%. Відмітимо, що за 2017-2019 рр. зростання ПДФО в абсолютному відношенні було в діапазоні від 45 до 47 млн грн. Встановлено, що основною складовою податку на доходи фізичних осіб, податок із доходів платника у вигляді заробітної плати, що сплачується податковими агентами: у 2019 році питома вага цього податку рівна 75,6%, що більше від 2015 року на 7,6% та менше 2018 року на 0,3%. Оскільки заробітна плата найбільш розповсюджений вид доходу, який щорічно зростає, то в перспективі слід очікувати зростання надходження ПДФО до Зведеного бюджету.

Список використаної літератури

1. Баранник Л.Б., Соломка Я.А. Аналіз фіскальної ефективності стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2017. № 4. С. 113-123.

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (редакція від 07.11.2020). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu.

ДІАГНОСТИКА РИНКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ

Мельничук В., Підгурська В.

магістрантка

Науковий керівник - к. е. н. Л.В. Сус

Постановка проблеми. Розвиток сучасного бізнесу в умовах сьогодення стає менш конкурентним без використання кредитів. Поки суб'єкт підприємництва, що прийняв рішення розвиватися тільки за рахунок власних коштів, і залежати від можливості їх накопичувати, то конкуренти, взявши кредит, зроблять набагато більше кроків вперед в своєму економічному розвитку.

Аналіз останніх публікацій. Питання динаміки та особливостей кредитування бізнесу були об'єктом дослідження багатьох науковців і аналітиків, зокрема це: І. Бєлова [1], В. Большунов [1], О. Дзюбін, О. Іршак, П. Круш, Н. Мороз, А. Олійник, Л. Рябушка [1] та ін. Але в Україні динаміка кредитування бізнесу постійно змінюється, а ці зміни є актуальними для дослідження науковців.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз процесу кредитування бізнесу, а також формування рейтингу найбільших кредиторів бізнесу

Виклад основного матеріалу. Сучасні особливості кредитування бізнесу в Україні характеризується таким: основними кредиторами є банки; кредити мають високу вартість, але не завжди високу якість; зменшується кількість кредитоспроможних підприємств тощо[1, с. 64].

Станом на кінець жовтня 2020 року залишок кредитів бізнесу в національній валюті зменшився до 5,60 млрд грн, або на 2,92 млрд грн або на 34,3% менше чим на 31.10.2020 року. По закінченні 2019 року залишок кредитів отриманих на розвиток бізнесу був на рівні в 9,58 млрд грн, що на 1,36 млрд грн або на 12,4% менше чим на кінець 2017 року.

Кредитна заборгованість бізнесу перед кредиторами за видами валют наведена рис 1.

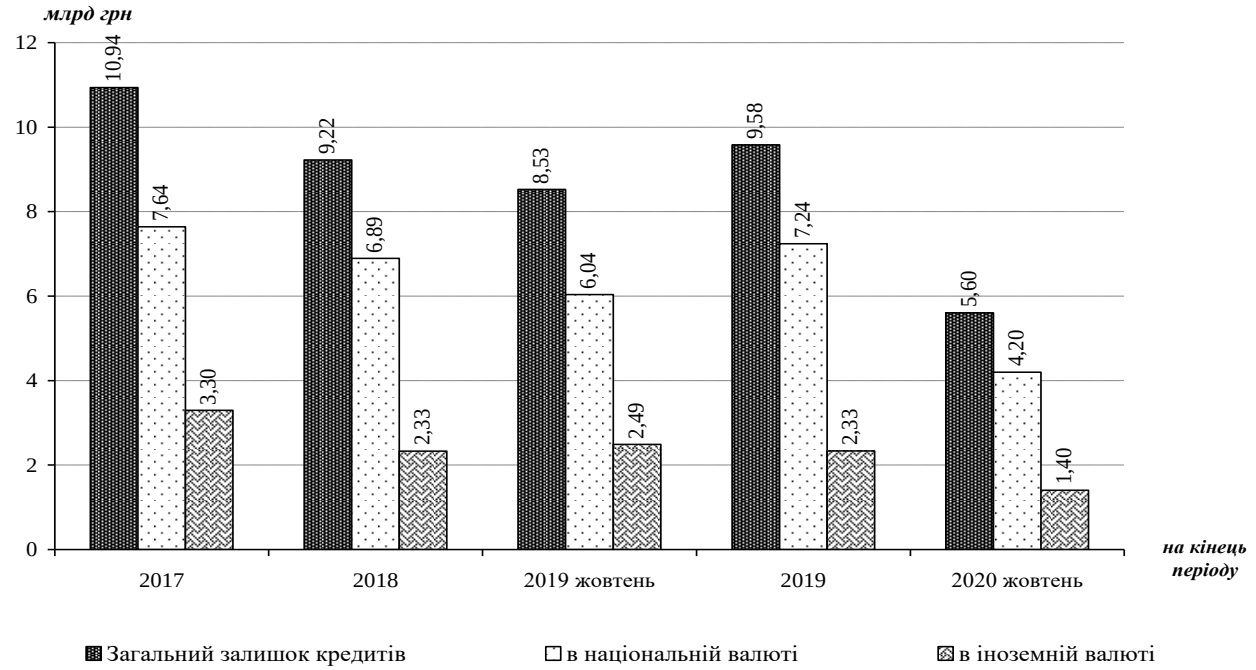

Рис. 1. Кредитна заборгованість бізнесу перед кредиторами за видами валют
Джерело: на підставі даних статистики фінансового сектора НБУ[2].

Станом на 31.10.2020 року в структурі виданих кредитів для потреб бізнесу питома вага кредитів в національній валюті рівна 74,9%; в іноземній валюті – 25,1%, а на початок 2020

року 75,6% і 24,4% відповідно. Станом на 31.10.2020 року залишок кредитів бізнесу в національній валюті зменшився до 4,20 млрд грн, що на 1,84 млрд грн або на 30,4% менше чим на 31.10.2019 року. Станом на кінець 2019 року залишок кредитів отриманих на розвиток бізнесу в національній валюті сягнув поділки в 7,24 млрд грн, що на 0,4 млрд грн або на 5,2% менше чим на кінець 2017 року. Станом на 31.10.2020 року залишок кредитів бізнесу в іноземній валюті зменшився до 1,40 млрд грн, що на 1,09 млрд грн або на 30,4% менше чим на 31.10.2019 року. Станом на кінець 2019 року залишок кредитів для бізнесу в іноземній валюті сягнув поділки в 2,33 млрд грн, що на 0,96 млрд грн або на 29,2% менше чим на кінець 2017 року.

Кредитна заборгованість бізнесу перед кредиторами за строками повернення кредитів є наступною:

- станом на 31.10.2020 року в структурі виданих кредитів бізнесовим структурам питома вага кредитів строком до 1 року рівна 50,2%; від 1 року до п'яти років – 43,2%, а строком більше чим 5 років – 6,6%. Якщо повернутися рівно на рік назад то структура була дещо іншою: кредитів строком до 1 року – 50,2%; від 1 року до п'яти років – 40,6%, а строком більше чим 5 років – 9,2%.
- станом на 31.10.2020 року залишок кредитів наданих бізнесу строком до 1 року рівний 2,81 млрд грн, що на 1,47 млрд грн або на 34,3% менше чим на 31.10.2019 року; строком від 1 року до 5 років рівний 2,42 млрд грн, що відповідно на 1,04 млрд грн або на 30,0% менше ; строком більше чим 5 років рівний 0,37 млрд грн, що відповідно на 0,42 млрд грн або на 53,1% менше.

Станом на 31.10.2020 року в структурі виданих кредитів суб'єктам підприємництва питома вага великих підприємств рівна 8,9% (рік назад 22,2%); середніх підприємств – 31,2% (рік назад 14,1%); малих підприємств – 17,2% (рік назад 22,2%), мікропідприємств – 17,4% (рік назад 22,1%); суб'єктів підприємництва розмір яких не визначено – 25,4% (рік назад 20,3%).

Станом на 31.10.2020 року залишок кредитів наданих великому бізнесу рівний 0,50 млрд грн, що на 1,40 млрд грн або на 73,8% менше чим на 31.10.20 року; відповідно середньому бізнесу – 1,75 млрд грн, що більше на 0,54 млрд грн або на 45,0%; відповідно малому бізнесу – 0,96 млрд грн, що менше на 0,93 млрд грн або на 49,20%; відповідно мікробізнесу – 0,97 млрд грн, що менше на 0,83 млрд грн або на 46,0%; відповідно суб'єктам підприємництва розмір яких не визначено – 1,43 млрд грн, що менше на 0,31 млрд грн або на 17,7%.

Основними кредиторами бізнесу в Україні за 2020 рік є АТ КБ «ПриватБанк», АТ «Укрексімбанк» та АТ «Ощадбанк». Станом на 01.11.2020 року сума кредитів юридичних осіб отриманих від цих трьох банків рівна 423,9 млрд грн (або 56,8% від отриманих кредитів від всіх банків України, в т.ч.: АТ КБ «ПриватБанк» – 27,6%; АТ «Укрексімбанк» – 14,7%; АТ «Ощадбанк» – 14,5%).

На рис.1. покажемо 15 найбільших кредиторів бізнесу в Україні.

Станом на 01.11.2020 року отримані кредити бізнесових структур осіб в 15 найбільших кредиторів рівні сумі 746 млрд грн (з них в національній валюті 410,9 млрд грн, в іноземній валюті 335,9 млрд грн) або 90,4% від заборгованості юридичних осіб по кредитах. Отже, рейтинг найбільших кредиторів бізнесу в Україні серед банківських установ (всього 74 позиції) виглядає наступним чином: 1 місце –АТ КБ «ПриватБанк»(27,6 %); 2 місце – АТ «Укрексімбанк»(14,7 %); 3 місце – АТ «Ощадбанк»(14,5 %); 4 місце – АТ «СБЕРБАНК»(6,1%); 5 місце – АБ «УКРГАЗБАНК»(5,6 %); 6 місце – АТ «Райффайзен Банк Аваль»(5,3 %); 7 місце – АТ «АЛЬФА-БАНК»(4,2 %); 8 місце – АТ «ПУМБ»(3,5 %); 9 місце – ПАТ «Промінвестбанк»(3,3 %); 10 місце – АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»(3,0 %); 11 місце – АТ «ОТП БАНК»(2,8 %); 12 місце – АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК»(2,7 %); 13 місце – Акціонерний банк «Південний»(2,5 %); 14 місце – АТ «УКРСИББАНК»(2,4 %); 15 місце – АТ «ТАСКОМБАНК»(1,9 %).

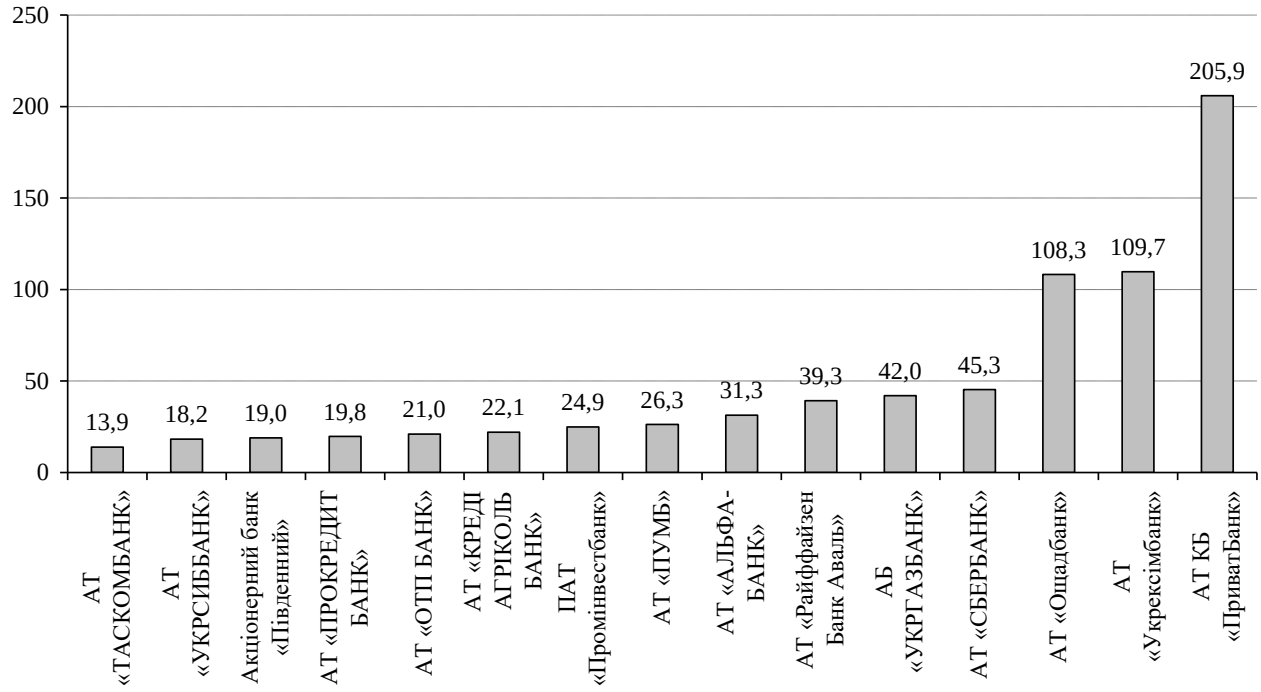

Рис. 1.1. Найбільші кредитори бізнесу в Україні (станом на 01 листопада 2020 р.).
Джерело: на підставі даних наглядової статистики НБУ [3].

Висновки. Відзначаємо той факт, що рівень кредитування бізнесу зменшився за 2017-2020 роки. За 3 роки і 10 місяців залишки кредитів наданих бізнесу зменшився на 5,33 млрд грн або на 51,2%. Бізнесові структури нашої країни віддають перевагу кредитам в національній валюті перед іноземною валютою: в національній валюті взято кредитів у 3 рази більше. Можемо помітити, що бізнес в першу чергу цікавлять кредити строком до 1 року: такі кредити становлять більше половини всіх кредитів бізнесу, а вже за тим середньострокові і менш довгострокові. Також констатуємо, що підприємства всіх розмірів потребують кредитної підтримки, але остатнім часом бачимо тенденцію до зниження кредитування великих підприємств та зростання обсягів кредитування середніх за розміром бізнесових структур. Основними кредиторами бізнесу в Україні за 10 місяців 2020 року стали АТ КБ «ПриватБанк», АТ «Укрексімбанк» та АТ «Ощадбанк». Станом на 01.11.2020 року сума кредитів юридичних осіб отриманих від цих трьох банків рівна 423,9 млрд грн (або 56,8% від отриманих кредитів від всіх банків України.

Список використаних джерел

1. Большунов В. В., Рябушка Л. Б., Бєлова І. В. Аналіз проблем кредитування бізнесу в Україні. *Вісник Сумського державного університету. Серія : Економіка*. 2019. № 4. С. 62-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2019_4_10.
2. Дані статистики фінансового сектора НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs(дата звернення 10.11.2020 р.).
3. Дані наглядової статистики НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1 (дата звернення 10.11.2020 р.).

УДОСКОНАЛЕННЯ РУХУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Морнєв М.

магістрант

Науковий керівник - к. е. н. доцент І.В. Абрамова

Постановка проблеми. Основним завданням для підприємства є завжди підвищення своєї ефективності та покращення роботи, за рахунок удосконалення руху грошових потоків підприємство може забезпечити собі фінансову рівновагу, мінімізувати можливі ризики та отримувати якнайбільші прибутки. Для удосконалення системи руху грошових потоків необхідно ефективне управління оборотним капіталом, управління доходами та витратами та їх оптимізація.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основи сутності, виникнення та руху грошових потоків широко розглянуті в економічній літературі. Досліджували це питання такі українські та зарубіжні економісти : І.О. Бланк, А.П. Куліш, А.М. Поддєрьогін, О.О. Т.В. Калінеску, Терещенко, К.В. Колузанов, Н.О. Колузанова, Я.І. Невмержицький, В.Г. Кудіна, Я.І. Невмержицький, М. Бертонеш, Р.

Мета статті полягає у вивченні методів удосконалення руху грошових потоків та виявлення найкращих з них

Виклад основного матеріалу дослідження.

Грошовий потік - одна з найважливіших метрик, яку слід дотримуватися, особливо коли мова йде про прогнозування майбутнього вашого бізнесу.

Ефективна роль управління грошовими потоками підприємства визначається такими положеннями:

— грошові потоки є важливими для здійснення господарської діяльності підприємства;

— при ефективному управлінні грошовими потоками забезпечується фінансова рівновага підприємства;

— при ефективному управлінні грошовими потоками підприємство може скоротити залежності до позикового капіталу;

— при ефективному управлінні забезпечується зниження ризику неплатоспроможності підприємства;

— «активні методи управління грошовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, генерований безпосередньо його грошовими активами, а саме ефективне використання тимчасово вільних залишків коштів у складі оборотних активів, а також накопичуваних інвестиційних ресурсів у здійсненні фінансових інвестицій» [1, с. 130–132].

Можна мати прибутковий бізнес з негативним грошовим потоком. Це не є добре для підприємства, оскільки негативний грошовий потік може стати великою проблемою для вашого бізнесу. Отже, переконайтеся, що ви витратили час (і зусилля), необхідні для управління своїм грошовим потоком, та внесіть необхідні зміни, щоб вплинути на це.

Однак є багато різних заходів, які можна вжити, і порад, якими можна навчитися, щоб покращити свій грошовий потік у бізнесі:

1. Використовуйте програмне забезпечення для відстеження ваших надходжень і видатків. Використання програмного забезпечення для виставлення рахунків може допомогти вам організувати та зареєструвати всі вхідні та вихідні потоки.

2. Запропонуйте клієнтам різні варіанти оплати

Чим простіше і зручніше буде розрахуватися з вашим підприємством, ваші клієнти будуть вам платити швидше.

3. Знизити експлуатаційні витрати

Будьте обережні, скорочуйте витрати лише там, де ви можете собі це дозволити, і в тих сферах, які не зашкодять вашому бізнесу.

6. Експериментуйте зі своїми цінами

Інший спосіб збільшити свій грошовий потік - це збільшення цін.

Немає гарантії, що підвищення цін не означатиме втрати деяких продажів, але це також може означати збільшення припливу готівки. Отже, немає шкоди експериментувати з вашими цінами та з'ясувати, наскільки цінові еластичні ваші клієнти.

Отже, знання грошового потоку у вашому бізнесі – це не тільки добре для майбутнього зростання та розширення вашого бізнесу, але розуміння вашого грошового потоку також дасть значну інформацію про фінансовий стан вашого бізнесу, а також про те, куди надходять і виходять гроші .

Висновок. З огляду на проведене дослідження можна стверджувати, що використання нового програмного забезпечення може сприяти покращенню та полегшенню управлінню грошовими потоками. Слід враховувати особливості грошових потоків підприємств різних організаційно-правових форм та напрямів діяльності. Важливим є удосконалення методики аналізу грошових потоків, шляхом впровадження нових сучасних методів.

Список використаних джерел

Бертонеш М., Найт Р. Управління грошовими потоками . — СПб.:, 2014. — 240 с.

СТРУКТУРА ДОХОДІВ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Мороз Я., Шокал Я.

Студенти

Науковий керівник –к.е.н. Л.В. Сус

Постановка проблеми. Бюджет є невіднятною частиною кожної держави та базою її існування. На органи які відповідають за його наповнення покладена велика відповідальність. На накопичення бюджету впливає велика кількість різнобічних чинників, а саме: скорочення обсягів виробництва продукції та товарів; девальвація гривні; інфляційні процеси; зростання безробіття.

Звернемо увагу на те що, за даними Державної казначейської служби України, номінальні доходи бюджетів України за останні роки суттєво зросли. Проблема полягає в тому, що збільшення доходів бюджету в умовах кризи проходить одночасно зі збільшенням потреби у фінансуванні різних програм державної підтримки найменш захищених верств населення, галузей економіки тощо. Отже, виходячи з даних обставин балансування доходів і видатків бюджету викликає достатньо багато труднощів. Зокрема, відстежуються непоодинокі прагнення держави в будь-який спосіб наповнити свою державу коштами: піднімаючи ставки податків; скасувавши податкові пільги та преференції; скоротивши обсяг бюджетної підтримки суб'єктів економіки і громадян даної країни.[6]

Аналіз останніх публікацій. Формування доходів бюджету є одним із головних у державних фінансах, воно охоплює певну кількість підпитань, які доволі широко висвітлені у бюджетному законодавстві та в працях вітчизняних та закордонних учених: Р.Й. Бачо, Т.Е. Городецької [2], В.В. Зимовця [3], В.В. Сьомченко [4], І.Я. Чугунова [5], С.В.Юшко [6] та інших. Разом із цим сьогодні в даному питанні залишається низка проблемних, сумнівних аспектів.

Постановка завдання. У даній роботі варто зупинитися на розгляді окремих аспектів, зокрема, таких, як: обґрунтування доцільних обсягів доходів бюджету та визначення місця окремих складових у формуванні доходів бюджету.

Виклад основного матеріалу. Одна з головних та найбільш актуальних проблем – обсяг коштів, що зосереджується в бюджеті країни. На рис. 1 показано тенденцію доходів та видатків зведеного бюджету України 2017-2020 роки.

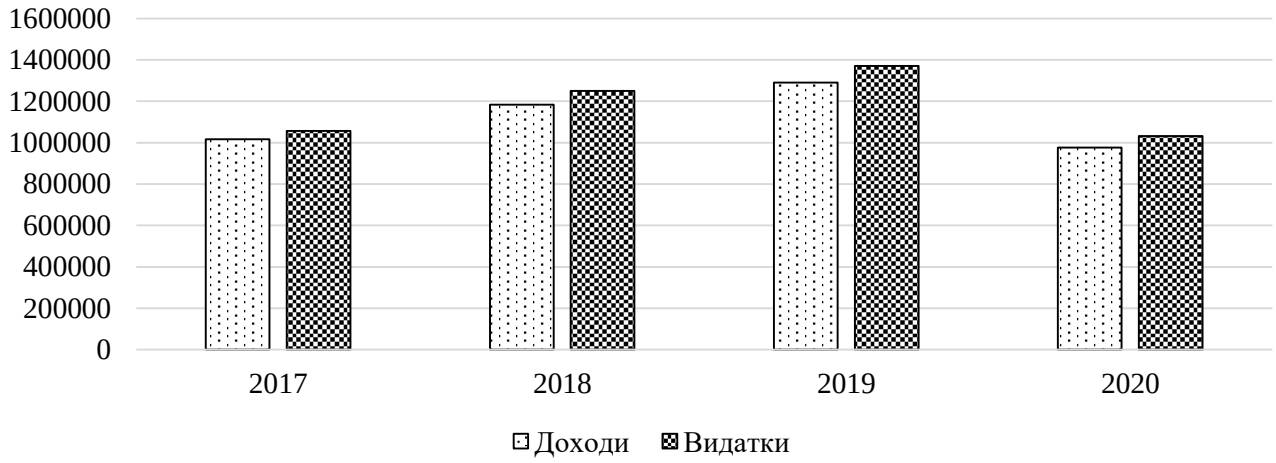

Рис. 1. Доходи та видатки зведеного бюджету України 2017-2020 рр. млн грн.
**Дані за 2020 рік наведені до вересня 2020 р. включно.*

Джерело: розраховано за даними Міністерства фінансів України [1].

За даними рис.1 можна побачити, що доходи та видатки у 2017-2020 рр. мають постійну тенденцію до зростання. Також видно що видатки перевищують доходи у всіх роках. Доходи у 2019 році становили 1289,8 млрд грн, а видатки 1370,1 млрд грн. Дефіцит бюджету становив -84,3 млрд грн.

Структура доходів зведеного бюджету України за 2017-2020 рр. наведена в таблиці 1.

За даними табл. 1 видно, що частка податкових надходжень за останні 3 роки збільшилась на 1,9 п.п., та у 2019 р. становить 83,3 %. Частка неподаткових надходжень зросла на 1,3 п.п. та становить відповідно 16,5 %. Частка цільових фондів зменшилась на 2,8 п.п. та становить-2,8 %. Частка доходів від операцій з капіталом залишилися на однаковому рівні. У свою чергу частка податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств збільшилася на 3,1 п.п та 1,09 п.п відповідно, а частка податку на додану вартість та рентну плату зменшилися.

Отже, основними статтями наповнення Зведеного бюджету України є податкові та не податкові надходження (83,3% всіх доходів Зведеного бюджету України за 2019 рік).

Попри на стабільне збільшення доходів бюджету присутня також тенденція до зростання дефіциту бюджету, який «виникає внаслідок дискреційної фіскальної політики, тобто такої, яка проводиться невідповідно до правил, а на власний розсуд влади, а також є внутрішня структурна мінливість витрат держави, особливо за статтями «економічна діяльність» та «соціальний захист та соціальне забезпечення»[3].

Система формування обсягу та структури як доходів, так і видатків є важливою складовою бюджетного регулювання [5]. На рівень доходів державного та місцевих бюджетів впливає низка факторів соціально-економічного, національного, політичного та іншого спрямування. До найвагоміших факторів належать обсяг державного боргу, рівень зовнішньої допомоги від урядів іноземних держав або міжнародних організацій, обсяг валового внутрішнього продукту, рівень інфляції, курс національної валюти, рівень розвитку податкової системи.

Таблиця 1

Структура доходів зведеного бюджету України за 2017-2020 рр. млрд грн.

Найменування	Роки			Зміна, +/-
	2017	2018	2019	
Податкові надходження	**81,4**	**83,3**	**83,3**	**1,9**
Податок на доходи фізичних осіб	18,3	19,4	21,4	**3,1**
Податок на прибуток підприємств	7,2	9	9,1	**1,9**
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	5	4,2	4	**-1**
Податок на додану вартість	30,9	31,6	29,4	**-1,5**
Акцизний податок	11,4	10,7	10,1	**-1,3**
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	2,4	2,3	2,3	**-0,1**
Інші податкові надходження	6,2	6,1	7	**0,8**
Неподаткові надходження, у т.ч.	**15,2**	**16,3**	**16,5**	**1,3**
Доходи від власності та підприємницької діяльності	7,3	7,5	9,0	**1,7**
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу	1,4	1,9	1,2	**-0,2**
Власні надходження бюджетних установ	5,2	5,6	4,9	**-0,3**
Інші неподаткові надходження	1,3	1,3	1,4	**0,1**
Доходи від операцій з капіталом	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0**
Цільові фонди	**3,0**	**0,1**	**0,2**	**-2,8**
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	**0,2**	**0,1**	**0,1**	**-0,1**
Всього доходів	**100**	**100**	**100**	**100**

Джерело: побудовано за даними Міністерства фінансів України [1].

Висновок. Отже, основними статтями наповнення Зведеного бюджету України є податкові та не податкові надходження. На сьогодні система фінансово-економічного регулювання, а саме формування доходів бюджету, зазнає суттєвих парадигмальних зрушень, які пов'язані із прийняттям оновлених редакцій Бюджетного й Податкового кодексів. Разом з цим зазначені процеси не припиняються, проходить їхній еволюційний розвиток.

Список використаної літератури :

1. Бюджет України 2019. Статистичний збірник. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2019_(for_website)%20(1).pdf.

2. Городецька Т.Е., Поровай А.С. Аналіз податкових надходжень в системі доходів бюджету. Молодий вчений. 2017. № 2(42). URL : http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/2/59.pdf.

3. Зимовець В.В. Державна фінансова політика економічного розвитку / В.В. Зимовець; НАН України;Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2010. – 356 с.

4. Сьомченко В.В., Денисенко А.А. Доходи та видатки бюджету в системі соціально-економічного розвитку України. Приазовський економічний вісник. 2019. Вип. 4(15). с. 61-66.

5. Чугунов І.Я. Бюджетні відносини в системі соціально-економічного розвитку країни. Казна України. 2014. № 6. С. 25

6. Юшко С.В. Доходи бюджету : оцінка стану та перспектив формування : монографія – Харків ХНЕУ ім. С. Кузнеця , 2017. – 190 с.

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Музика Д.

студентка

Науковий керівник – к.е.н., доцент С.А. Вітер

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. В умовах розвитку глобальної економіки однією з важливих функцій управління, яке вимагає забезпечення достовірної інформації та прозорості бізнес-процесів стає внутрішній аудит. Однак і в Україні, і в міжнародній практиці його організація супроводжується певними труднощами, зокрема у відсутності єдиного методичного підходу щодо створення підрозділів внутрішнього аудиту, відсутності додаткових коштів для їх технічного та організаційного забезпечення, недооцінювання значення аудиту для роботи підприємства, брак достатнього досвіду аудиторської діяльності та кваліфікованих кадрів, які могли б виконувати покладені на них функціональні обов'язки щодо такої перевірки тощо.

Проте, на нашу думку, при правильні організації внутрішнього аудиту вигоди від наявності такого підрозділу перевищуватимуть витрати, пов'язані з його створенням та утриманням.

Україна все більше інтегрується в Європу і це не може не вплинути на розвиток внутрішнього аудиту. Як і будь-які інші зміни, впровадження сучасних систем такого контролю потребує оволодіння новими знаннями, формування нового мислення і певною мірою базується на основі передових міжнародних практик. Напрацьований досвід інших країн щодо впровадження внутрішнього аудиту дасть можливість уникнути певних помилок, дублювання в роботі внутрішніх та зовнішніх аудиторів, налагодження роботи підрозділів внутрішнього аудиту тощо.

Проблемами та перспективами розвитку внутрішнього аудиту в Україні займалися такі науковці як М.О. Виноградова, О.М. Дмитренко, А.В. Іжболдіна, Ю.І. Клюс, Т.О.Каменська, В.О. Лесняк, В.В. Маліков, С.О. Олійник, Ю.Ю. Цаль-Цалко, І.Ю. Чумакова, О.М. Фостяк та ін. Європейський та інший іноземний досвід впровадження внутрішнього аудиту в Україні розглядали П.П. Андрєєв, О.А. Петрик, В.В. Гончарук, А.І. Сизов, О.В.Шрамко, О.А. Шевчук, О.О. Чечуліна, І.Ю. Чумакова, О.М. Штирьов. Отже, не втрачає своєї актуальності аналіз сутності внутрішнього аудиту та проблеми його проведення.

Основний матеріал. Розглядаючи європейську систему внутрішнього фінансового контролю, тобто, систему внутрішнього аудиту, то поняття фінансове управління і контроль – дієві інструменти керівника для реалізації власних повноважень, відповідальності, цілей і завдань очолюваного ним органу [2, с.6].

За визначенням експертів Інституту внутрішніх аудиторів (США), «внутрішній аудит – це незалежна, об'єктивна діяльність з надання впевненості та консультаційних послуг, що має приносити користь організації та покращувати її діяльність» [3].

Потреба у проведенні внутрішнього аудиту пов'язана з тим, що вище керівництво підприємства не здійснює безпосереднього контролю за операційною (повсякденною) діяльністю його структурних підрозділів. Менеджерам часто не вдається своєчасно виявити приховані недоліки та відхилення.

Отже, метою внутрішнього аудиту є допомогти співробітникам підприємства ефективно виконувати свої обов'язки, а менеджерам – попереджувати чи унеможливлювати негативні події у досягненні поставлених результатів діяльності.

Визначальним принципом внутрішнього аудиту є організаційна та функціональна незалежність внутрішньої аудиторської діяльності, об`єктивність, чесність та сумлінність при виконані роботи внутрішніх аудиторів. Проте дані звітів Державної аудиторської служби

України щодо стану внутрішнього аудиту свідчать про те, що цей аспект не вповні реалізовується, що безпосередньо впливає на якість здійснюваних аудитів [1].

Міністерство фінансів України, як орган, що оцінює функціонування систем внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту, постійно наводить факти недотримання організаційної та функціональної незалежності фахівців з внутрішнього аудиту, а саме: покладання на підрозділи непритаманних їм функцій (зокрема, контрольно-наглядових функцій, кадрової роботи, ведення бухгалтерського обліку, участь у реалізації антикорупційних заходів, здійснення інших функцій), фіксує недоліки в ході формування та складання планів діяльності з ВА, в процесі здійснення аудиторського дослідження та подальшого впровадження його результатів та рекомендацій [5].

В країнах з розвинутою економікою (таких як Британія, Франція та ін.) на багатьох великих підприємствах вже є відділи внутрішнього аудиту, які займаються регулярною перевіркою окремих ділянок виробничо-господарської діяльності підприємств. При цьому виникає проблема узгодження дій внутрішнього і зовнішнього аудиту. Тому на допомогу приходить державний внутрішній аудит, який створений у всіх державних органах і всередині департаментів міністерств, в тому числі місцевих органах самоврядування.

За допомогою внутрішнього аудиту, як правило, перевіряється цільове використання коштів для фінансування витрат. Якщо оцінювати ступінь державного регулювання аудиторської діяльності європейськими країнами, то можливо умовно виділити три моделі особливостей організації проведення внутрішнього аудиту:

1) централізовану, згідно якої внутрішній аудит координує та за необхідності делегує власних співробітників для перевірки Міністерство фінансів, воно ж відіграє ключову роль у формуванні статей бюджету. При цьому внутрішньому аудиту надають більш широкого значення як управлінському контролю, акцентуючи увагу на перевірці окремих управлінських функцій. Ця модель поширена у Франції, Іспанії, Португалії, Бельгії, Фінляндії;

2) децентралізовану, поширену у Великій Британії, Данії, Нідерландах, Норвегії. За цієї моделі повну відповідальність за витрати бюджету несе кожне міністерство, структурні одиниці якого проводять внутрішній аудит, а міністерство фінансів виконує лише над ними наглядову функцію. Внутрішньому аудиту надають значення попереднього контролю як основному його етапу;

3) змішану, яка поєднує регулювання аудиторської діяльності, як урядом країни, так і незалежними професійними організаціями, поширену в Німеччині, Швеції, Чехії, Україні, Республіці Молдова. Зокрема на сьогодні наша держава переймає досвід як країн першої моделі (Франції, Португалії), так і другої (Великобританії, Нідерландів). Тобто, українська система внутрішнього контролю формується як поєднання всіх відомих систем, але перелаштовується під свій, індивідуальний варіант.

Залежно від того, який тип моделі організації аудиту, створюються відповідні професійні організації і державні органи контролю в галузі аудиту. Принцип формування моделі ґрунтується на пріоритетності ролі держави чи професійних організацій у видачі дозволів на ведення аудиторської діяльності, здійснення заходів з регулювання діяльності та контролю за функціонуванням суб'єктів аудиту, а також притягнення їх до відповідальності.

Проведене дослідження дає відмітити, що система внутрішнього аудиту має бути спрямована не на реалізацію штрафних функцій, а бути сервісною системою, яка повинна функціонувати з метою підвищення ефективності як в цілому господарської діяльності підприємства, так і його структурних підрозділів зокрема. Така система внутрішнього аудиту функціонує у Міністерстві фінансів Болгарії, метою якої є сприяння визначення і оцінки ризиків та адекватності систем фінансового управління та контролю. Незалежний аудит в Республіці Болгарія провадиться експертами-бухгалтерами та регулюється Інститутом дипломованих експертів-бухгалтерів (ІДЕБ) [4, с 150]. Нагляд і контроль з боку держави до відношенню до суб'єктів незалежного аудиту в Болгарії практично відсутній.

Країни з ринковою економікою доводять, що для проведення внутрішньо-господарської перевірки необхідне створення спеціальної служби внутрішнього аудиту, яка б досконало знала специфіку підприємства, його організаційну та управлінську структури, володіла технікою і методикою проведення перевірок, вміла опрацьовувати по них матеріали, попереджувати недоліки і втрати, визначати резерви ефективності господарської діяльності, подавати обґрунтовані пропозиції по поліпшенню організації систем контролю, обліку та інших управлінських функцій.

Звернемо увагу на сильні сторони Британської системи внутрішнього аудиту, які варто враховувати при його організації: присутній принцип однаковості в побудові як зовнішнього, так і внутрішнього аудиту; використання різних інструментів проведення внутрішнього аналізу; застосування єдиних аудиторських дій в проведенні аудиту.

Висновки та пропозиції. Таким чином, впровадження внутрішнього аудиту в державі вважається важливим завданням, адже це є також необхідною умовою входження до Європейського Союзу та отримання допомоги від інтернаціональних установ.

Для подальшого розвитку в Україні внутрішнього аудиту необхідно не лише знати та розуміти міжнародні стандарти і практичні рекомендації з внутрішнього аудиту, а й мати власні професійні стандарти та єдині вимоги до професійного рівня внутрішніх аудиторів, а також розуміти причини зміни ідеології фінансового контролю. Насамперед вважаємо за доцільне створити професію «внутрішній аудитор», тобто право на проведення таких перевірок закріпити за офіційно уповноваженими аудиторами. При цьому мають бути розроблені посадові інструкції, у яких за порушення професійної етики чи здійснення протиправних дій передбачено застосовувати різного роду стягнення, починаючи від попередження до заборони займатися даною професією. Внутрішній аудитор не повинен брати участі у завданнях, які можуть призводити до виникнення конфлікту інтересів чи використовувати свої функції у приватних цілях. При розробці стратегії навчання майбутніх внутрішніх аудиторів Україна має розглянути та обрати найкращу міжнародну практику та адаптувати її під конкретні умови нашої країни.

Також слід формувати зацікавленість у розвитку професії внутрішнього аудитора на державному рівні та на рівні окремого підприємства, вдосконалювати методологію та процедури проведення внутрішнього аудиту, здійснювати професійну підготовку фахівців з внутрішнього аудиту тощо.

Список літератури

1. Аналіз чинної нормативної бази системи контролю за використанням публічних фінансів в Україні. Київ. 2018. URL: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/PFC-Legislation-Analysis_ukr.pdf

2. Жадан Т.А. Шовкопляс Т.С., Сиром'ятникова О.В. Світовий досвід становлення та розвитку державного фінансового контролю. Вісник НТУ «ХПІ», 2014. № 64 (1106).

3. Офіційний Інтернет-портал Інституту внутрішніх аудиторів (США) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.theiia.org/guidance/standards-and-guidance/ippf/definition-of-internal-auditing/?search%C2% BCdefinition

4. Роїна О.М. Аудиторська діяльність в Україні: нормативна база Київ: КНТ, 2006. 248с.

5. Стандарти внутрішнього аудиту: Наказ Міністерства фінансів України від 04.10.2011 №1247. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-11.

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Невмержицька В.

магістрантка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Н.О. Куровська Н. О

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. За подіями останнього року можемо розуміти, що підприємству потрібно не тільки остерігатися конкурентів чи мінливих етапів на ринку, але й епідеміологічної ситуації в світі. Багато підприємств через пандемію зупинили свою діяльність, або зменшили об'єми підприємницької діяльності. Тому перед кожним підприємством стоїть завдання у виборі моделі управління витратами. І якщо раніше застосовувались моделі на вирішення короткочасних задач, то тепер менеджер підприємства розглядає моделі з прозорим стратегічним орієнтиром, а саме бюджетування. Особливості застосування бюджетування на підприємствах досліджували Білик М. Д., Денисенко М. П., Кузьміна О. Є., Акофф Р., Орлова О. О. та ін.

Виклад основного матеріалу. В Україні бюджетування не набрало обертів, але великі виробничі підприємства почали вже впроваджувати модель бюджетування. Найчастіші проблеми підприємств виникають у нестачі внутрішніх резервів для фінансування важливих проектів чи задач, підприємство як система не ефективно використовує свої ресурси і неправильно виставляє пріоритети при фінансуванні тих чи інших проектів. Бюджетування – це не тільки чіткий план розподілу фінансів, але й ефективний інструмент, який зорієнтований на прозорість і ясність організації роботи підприємства, на відповідність етапів «задачі-конкретні цілі-фінансування». Для більш повного відображення наводимо основні риси притаманні бюджетуванню:

- «швидка реакція на зміни – система бюджетування може швидко реагувати на зовнішні фактори ринку при застосуванні циклу «планування – облік – аналіз – коригуючі заходи»;
- механізм планування «знизу догори / згори донизу» - всі процеси планування проходять аналіз від «верхніх» підрозділів підприємства до «нижніх» і навпаки. Ця рівновага між підрозділами допоможе скласти реальний бюджет на ті чи інші цілі компанії;
- прозорість та стандартизація – інструмент бюджетування можуть використовувати малі підприємства і власники середнього бізнесу для цього не потрібно шукати додаткових спеціалістів, чи мати додаткові доходи. Більша частина роботи буде покладено на спеціалістів та лінійних менеджерів» [1].

Основна мета бюджетування – це ефективне використання фінансових ресурсів, що в свою чергу покращить рівень витрат, встановлення критеріїв для усякого підрозділу, менеджера, працівника для досягнення поставлених задач. Ефективне застосування процесу бюджетуванню дозволяє аналізувати фінансові, операційні, ринкові обмеження та протидіяти їм ефективним використанням власних ресурсів, потенціалу і операційних переваг. Вміти розпоряджатися фінансовими ресурсами потрібно для того, щоб мати фінансову «подушку» для непередбачуваних подій, ризиків; ефективно розпоряджатися залученими коштами; профінансувати заплановані проєкти й цілі.

Кожне підприємство індивідуально обирає як і методи управління витратами, так і моделі бюджетування в залежності від своїх можливостей, поставлених планів і спрямованості. Наводимо етапи для вибору моделі бюджетування на підприємстві:

1 етап – визначення задач для ефективного управління витратами;

2 етап – встановлюємо відповідність класифікації витрат до поставлених задач;

3 етап – аналізуємо рівень відхилення фактичних витрат від запланованих;

4 етап – аналізуємо фактори, які вплинули на збільшення фактичних витрат;

5 етап – вибір моделі бюджетування, з урахуванням внутрішніх недоліків і переваг та зовнішніх ризиків і можливостей.

6 етап – рощробка програми для зменшення витрат;

7 етап – контроль та корегування результатів.

Саме система бюджетування допомагає найти слабкі місця підприємства при системному аналізу витрат, встановити норми по витратах на кожному підрозділі чи то на операційному етапі, корегувати вчасно фінансові потреби на поставленні цілі і вивчати зміни рентабельності по підрозділах, продукції, видах діяльності. При тривалому застосуванні моделі бюджетування можна визначити модель компанії з оптимальними для неї обсягами асортименту, продаж, кількості лінійних менеджерів, нормативної кількості підрозділів тощо.

Наведемо таблицю переваг та недоліків впровадження системи бюджетування.

Таблиця 1

Переваги та недоліки впровадження моделі бюджетування

Переваги	Недоліки
1. Координує, аналізує роботу всього підприємства	1. Модель бюджетування потребує фінансів для реалізації, висококваліфікованих менеджерів
2. Можна коригувати різні бюджети підприємства на різних рівнях	2. Отримання неякісної інформації, що може спричинити збільшення витрат
3. Мінімізує прогалини у створенні бюджетів на основі минулих помилок	3. Може бути негативно прийнятим серед працівників, як система для виявлення мінусів в їх роботі
4. Сприяє ефективному використанню всіх наявних ресурсів підприємства	4. Можливість виникнення конфліктних ситуацій серед менеджерів на основі різних поглядів на розподіл фінансів
5. Виступає орієнтиром для порівняння поточних результатів із минулими	5. Перевищення підрозділами особистих витрат і потреб
6. Позитивно впливає на згуртованість колективу	6. Неякісний контроль за реалізацією бюджетів

Джерело: власні дослідження.

Відтак, впровадження процесу бюджетування на підприємствах дозволить оптимізувати витрати підприємства, оперативне корегування відхилень по змінних та постійних витрат, зменшувати дебіторську і кредиторську заборгованість, згуртувати колектив працювати в інтересах компанії і для покращення ефективності системи та досягати поставлених малих задач чи глобальних цілей.

Висновки. Отже, впровадження моделі бюджетування може та повинно стати відправним орієнтиром у покращенні загальної динаміки підприємства. При сучасних мінливих умовах бюджетування буде позитивно боротися зі зовнішніми подразниками: конкурентами, зовнішніми загрозами, спадом економічної ситуації в світі тощо.

Список використаних джерел

1. Ковтун С. Бюджетування на сучасному підприємстві, або Як ефективно управляти фінансами / С. Ковтун. – Х. : Фактор, 2005. – 340 с.

2. Косарев О. Й. Методологія бюджетування діяльності підприємств : Навч. посібник / О. Й. Косарев, В. М. Волик. – К. : НАУ, 2004. – 96 с

3. Шеремета О.В. Механізм бюджетування витрат операційної діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами / О.В. Шеремета. – Хмельницький, 2009. – 18 с.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Носальська Л.

магістрантка

Науковий керівник – к.е.н., доцен О.Я. Стойко

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Стан внутрішнього ринку банківських послуг в Україні є важливим фактором економічного розвитку, це результат тривалого розвитку економічних змін, які базуються не лише на суто економічних законах, а й на політичних тенденціях, що відображають національні, культурні та моральні традиції людей. Сектор банківських послуг в Україні несе стигму ліберального банківського законодавства, яке дозволяє вторинним суб'єктам господарювання працювати в різних секторах ринку позичкового капіталу та надає клієнтам широкий спектр фінансових послуг [1]. Функціонуюча вітчизняна банківська система зараз перебуває в стадії розробки і, безумовно, потребує рекомендацій щодо подальшого вдосконалення дистанційного обслуговування, з урахуванням сьогоднішніх не стабільних карантинних умов. Тому для покращення, насамперед, необхідний більш детальний аналіз сучасного стану ринку банківських послуг в Україні.

Дослідження різних аспектів банківського ринку привернули увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків через розширення, оновлення та модернізацію банківської справи. Дослідженням місця та ролі ринку банківських послуг на фінансовому ринку займаються провідні вітчизняні вчені, а саме: О. В. Марценюк-Розарьонова, З. В. Герасимчук, А. В. Головач, О. К. Гоманюк, О. В. Дзюблюк, І. О. Лютий, В. О. Сизоненко, Ю.З. Драчук, О. О. Солодка, З. К. Сороківська, В. О. Ткачук, С. А. Циганов та ін. Проте, окремі проблеми ринку банківських послуг висвітлені не повною мірою, а тому потребують повнішого дослідження.

Основний матеріал. В економіці кожної країни, в тому числі України, ринок банківських послуг відіграє вагому роль: створює умови забезпечення економіки фінансовими ресурсами та капіталами, забезпечує розвиток її господарської системи та створює необхідні передумови для розширеного відтворення економіки. Визначення пріоритетних напрямків впровадження нових послуг, на яких слід зосередити зусилля зумовлене активним розвитком та розширенням банків. У зв’язку з посиленням міжбанківської конкуренції на ринку банківських капіталів спостерігається тенденція до розширення спектру послуг, що надаються. А саме до цих банківських послуг належать: трастові операції; послуги зі збереження цінності; консультаційні та інформаційні послуги; гарантійні та брокерські послуги; факторингові та лізингові операції.

Аналіз динаміки кількості банків є визначальним в характеристиці стану ринку банківських послуг. Станом на 01.01.2020 р. в Україні діє 75 банків, з них 23 зі 100% з іноземним капіталом (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка кількості банків України за станом на 2015-2019 рр.

Банки	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Державні	7	6	5	5	5
Іноземні	25	25	23	21	20
Приватні	85	65	54	51	20
Неплатоспроможні	3	4	2	1	0
Платоспроможні (кількість діючих банків)	117	96	82	77	75
З них з іноземним капіталом	41	38	38	37	35
У т.ч. зі 100% іноземним капіталом	17	17	18	23	23

Джерело: складено авторами на основі даних [2]

Упродовж 2015-2016 рр. спостерігалося різке скорочення кількості суб'єктів ринку, близько 21 банків збанкрутували та стільки ж перебувають на межі банкрутства та ліквідації [2]. Станом на кінець кожного року починається продовження зменшення кількості банків, наприклад, протягом 2016-2017 рр – 14 банків, 2017-2018 рр. – 5 банків, 2018-2019 рр. – 2 банки. На початок 01.01.2020 року кількість функціонуючих банківських установ становить 75, однак уже на 01.09.2020 року їх кількість скоротилася на один банк.

За досліджуваний період 2015-2019 рр. кількість діючих банків скоротилася на 35,90 %, у тому числі з іноземним капіталом на 14,63 %. Це є негативною тенденцією для розвитку фінансової системи України. За наведеною статистикою можна зробити висновок, що для стабілізації фінансового стану банківської системи України є завдання очищення банківської системи від баласту «непрозорого», «вже мертвого» та «слабкого» банки стають головним пріоритетом. Цей захід не сприяє розвитку довіри до банківської системи та перешкоджає процесу впровадження інноваційних продуктів та технологій на вітчизняний банківський ринок. Але, тим не менше, це дозволяє стабілізувати фінансове становище завдяки високоякісному управлінню ризиками в банківському секторі та зміцнити стабільність фінансової системи країни в цілому.

Характерними рисами сучасного етапу розвитку банківського ринку є уніфікація правил міжнародного банківського ринку та посилення ролі міжнародних організацій, активізація банківської транснаціональності та розширення присутності іноземних банків у вітчизняних банківських системах, а також посилення консолідації та капіталізації банківського капіталу. широкомасштабне впровадження інновацій і одночасно підвищення чутливості ринку до зовнішніх шоків та швидкості поширення кризових тенденцій тощо [1].

Протягом року в структурі власності банківської системи України відбувались перегрупування через значні обсяги докапіталізації державних банків. Структура власності активів банківської системи України у 2019 році мала наступну структуру: банки з приватним українським капіталом становили близько 15,0 %, банки іноземних банківських груп – 29,8 %, державні банки – 33,2 % [2].

За одностайною думкою фахівців, «одним із багаторічних лідерів ринку завжди був Приватбанк, який був націоналізований 21 грудня 2016 р. Безсумнівно, така велика подія кардинально змінила розподіл учасників ринку з точки зору структури власності банків - державних та приватних. Перехід Приватбанку у державну власність «суттєво змінив структуру банківської системи України і станом на 1 січня 2017 року банки з українським приватним капіталом становили близько 13%, банки іноземних банківських груп - 35%, державні - 51,3% (28,1% на початок 2016 року)» [4].

До націоналізації Приватбанку в портфель держави вже входили три значні гравці ринку: Ощадбанк, Укрексімбанк та Укргазбанк. Така значна концентрація ринкової влади дає вагомі підстави говорити про монополізацію банківського ринку державою на підставі таких фактів: клієнтами Приватбанку є 20 мільйонів людей, з них 5 мільйонів - з низьким рівнем доходу; банк працює через 2243 відділення по всій Україні та має мережу банкоматів 7,5 тис.; близько 50 % усіх операцій у національній валюті здійснює Приватбанк, який також бере участь у міжнародних операціях, із відповідною оціночною часткою 20-30% [6].

У сучасних умовах розвиток банківського сектора економіки, на думку більшості фахівців, «вимагає необхідність у створенні нових, нестандартних банківських продуктів, упровадження яких означає перехід на новий ступінь розвитку фінансових послуг. Саме фінансова інновація показує творчий підхід до оновлення банківських послуг та дає можливість для вирішення проблем банківської системи у кризовий період» [3].

Під час дослідження, було визначено, що для сучасного банку важливо забезпечити ефективні інновації, зокрема ефективні інвестиції у розвиток технологій дистанційного банкінгу. «Завдяки можливостям сучасних способів дистанційного доступу клієнта до банку сьогодні стали звичними поняття: direct banking – прямі банківські операції; phonebanking, telebanking – дистанційні операції телефоном; handyipocketbanking – операції за допомогою

мобільного телефону; faxbanking – операції факсом; PC-banking – операції через персональний комп'ютер» [5]. Сьогодні дистанційне банківське обслуговування в Україні надають багато фінансових установ. Найуспішнішими і технологічними учасники ринку вважають інтернет-сервіси ПриватБанку, Ощадбанку, АльфаБанку, VTB Банку, ПУМБ, Райффайзен Банку Аваль, УкрСиббанку та Укрсоцбанку (табл. 2).

Таблиця 2

Найбільш технологічні інтернет-сервіси банків з дистанційного обслуговування клієнтів

Назва банку	Перелік електронних банківських послуг
ПриватБанк	«Клієнт-банк»; Інтернет-Клієнт-банк; мобільний банкінг; «Приват-24 Corporate»
Ощадбанк	Інтернет-банкінг; мобільний банкінг; термінали для здійснення платежів
Альфа-Банк	«Інтернет-банкінг + SMS-банкінг + e-mail-банкінг», пакет послуг «Альфа-Престиж»
VTB Банк	Клієнт-банк, GSM-банкінг, інтернет-банкінг VTBOnline
ПУМб	банкомати, термінали для здійснення платежів, GSM-банкінг, інтернет-банкінг ПУМБ Online
Райффайзен Банк Аваль	Інтернет банкінг + мобільний банкінг + Аваль-телевойс
УкрСиббанк	комбінація «Інтернет-банкінг + SMS-банкінг + e-mail-банкінг»
Укрсоцбанк	Інтернет-банкінг UkrsotsbankOnline, Мобільний банкінг, SMS-банкінг, Контакт-центр, система миттєвих платежів Portmone

Джерело: узагальнено автором за даними [5].

В 2020 році кількість та обсяги банківських операцій через додаток Інтернет-банкінгу збільшилися, різке збільшення відбулося в квітні місяці 27 % [6]. Використання автоматизованої системи Інтернет-банкінгу безпосередньо впливає на зниження собівартості банківських операцій та суттєво зменшує обсяг паперової роботи.

Висновки та пропозиції. Аналіз вітчизняного ринку банківських послуг дає змогу виокремити його особливості, а саме: уніфікацію правил функціонування світового ринку банківських послуг та посилення ролі міжнародних інституцій, активізацію процесу наднаціональної банківської діяльності та збільшення присутності зарубіжних банків у вітчизняному банківському секторі, збільшення рівня капіталізації банківського капіталу та запровадження нових банківських інновацій та технологій.

Список використаної літератури

1. Корецька Н. І. Процес концентрації ринку банківських послуг України: оцінка та стратегії позиціонування. *Економічний форум*. 2014. № 1. С. 196–204.
2. Основні показники діяльності банків. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/ (дата звернення: 12.05.2020).
3. Польова О. Л., Кісик А. О. Сучасні тенденції на ринку банківських послуг в Україні. *Економіка та держава*. 2017. № 10. С. 22–27.
4. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/679-14 (дата звернення: 12.05.2020).
5. Рисін В. В., Рисін М. В. Перспективи розвитку цифрового банкінгу на фінансовому ринку України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 2. С. 123-127.
6. Робота онлайн-банкінгу "Приват24". URL: https://www.unian.ua/economics/finance/u-roboti-onlayn-bankingu-privat24-stavsya-zbiy-novini-ukrajina-10970351.html (дата звернення: 12.05.2020).

СУЧАСНИЙ СТАН ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Павлушко О.

магістрантка

Науковий керівник – к.е.н., доцент О. Я. Стойко

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Українська економіка росте надто повільними темпами, відстаючи від світової, тим самим не дає можливості нашій країні реалізувати власний економічний потенціал, а громадянам підвищувати стандарти якості життя. Досвід інших країн показує, що інвестиції в житлову нерухомість позитивно впливають на макроекономічну ситуацію в країні, сприяють зростанню ВВП і є важливим рушієм економічного розвитку. Іпотека може грати роль дефібрилятора, категорія якого активізує механізм фінансування економіки України.

Іпотечний ринок, як значна частина фінансового ринку країни, є його найвищою формою сучасного розвитку, що вказує на зрілість фінансової системи та ступінь довіри людей до фінансово-кредитної системи. Ринок іпотеки забезпечує накопичення необхідних фінансових ресурсів країни в умовах високої інфляції, допомагає вирішити інвестиційні проблеми, впроваджуючи технологічні інновації, модернізацію сільського господарства, індустріалізацію національної економіки, забезпечення жителів житлом, що є основними напрямками розвитку іпотечних позик і визначає важливість дослідження.

Серед науковців, які у своїх працях досліджують теоретичні та практичні аспекти іпотечного кредитування, можна виділити: О. Євтуха, М. Болеата, В. Кравченка, К. Паливоду, Д. Даймонда, О. Любуня, О.І. Барановського, Т. М. Гордіцаєву, Н.З. Блащук-Дев'яткіну, В.М. Швець, А.П. Кущик. Однак, деякі аспекти функціонування вітчизняного іпотечного ринку розкриті недостатньо і потребують окремого дослідження.

Основний матеріал. В системі іпотечного кредитування суб’єктами ринку виступають: іпотечні кредитори (комерційні банки або спеціалізовані іпотечні установи) та позичальники (суб’єкти господарювання та фізичні особи, які отримали іпотечні позики або мають поручителів, які передають кредитору у заставу власне майно).

Сучасна модель українського іпотечного ринку характеризується такими факторами:

• переважно банківське іпотечне фінансування;

• домінування кредитно-банківських інструментів;

• відсутність спеціалізованих установ іпотечного ринку, гарантійних фондів для іпотечного страхування, ринкового фінансування, певної інфраструктури;

• відсутність можливості використовувати фондові біржові інструменти для рефінансування іпотечного кредиту.

На даний час сектор банківського кредитування перебуває у такому стані, коли громадяни нашої країни практично не мають доступу до іпотечних кредитів через обставини, про які йдеться нижче.

Іпотечних ринок в нашій країні не є стабільним та потребує стимулювання обсягів іпотечного кредитування. З одного боку, іпотечне кредитування – це цілісний механізм, що об'єднує інтереси позичальників та позикодавців, включаючи інтереси стейкхолдерів; з іншого боку, це система є багатофакторною моделлю, яка включає процес іпотечного кредитування, залучення коштів та операцій з нерухомістю.

Іпотечні позики зростають, але їх рівень дуже низький. Тому іпотечне кредитування не є фактором, який суттєво впливає на ринок сьогодні. Окрім високої вартості позик, на ринку нерухомості є й інші суттєві проблеми, зокрема майже повна невизначеність тих, хто інвестує в квартири на первинному ринку.

Іпотечне кредитування, як правило, є потужним і майже єдиним джерелом фінансування операцій на ринку житла. В Україні обсяг іпотечного кредитування є надто низьким: відношення гривневого іпотечного портфеля до ВВП становить менше 1%, а іпотечні

кредити фінансують менше 7% угоди, за оцінками учасників ринку [3]. Однією з головних перешкод на шляху розвитку іпотечного кредитування є висока вартість кредиту, незважаючи на поступове послаблення грошово-кредитної політики. Що стосується пропозиції, схильність банків надавати іпотечні позики обмежена юридичним ризиком.

Аналізуючи вітчизняний досвід використання іпотечного кредитування, слід зазначити, що в середньому банківські установи надають іпотечні позики з процентною ставкою 20-28% щорічно до 1 млн. грн. терміном на 12 - 24 місяці. Найактивнішими банками у наданні іпотечних кредитів на нерухомість відповідно до національного рейтингу за даними Українського фінансового форуму є: Глобус (Київ) – 3,63, Піреус Банк (Київ) – 3,58, Аркада (Київ) – 3,03, Банк інвестицій та заощаджень (Київ) – 2,94, Кредобанк (Львів) – 2,93, Ощадбанк (Київ) – 2,45, [2].

Зокрема, обсяги іпотеки у кредитному портфелі банківських установ за даними Центрального банку щорічно зменшуються: так на початку 2019 року частка іпотечних кредитів в кредитних портфелях банку становила 4,63 %, при цьому у 2014 році – 5,65 % [3]. Аналіз вартості іпотечного кредитування та її співставлення із розміром середньої заробітної плати громадян, що є підставою для надання кредиту, засвідчує що отримання іпотечного кредиту без додаткових заощаджень зробити неможливо. Іпотечні ставки в Україні знаходяться в межах від 17,9 до 24% у залежності від виду нерухомості та її стану.

Загальна динаміка іпотечних кредитів виданих банками України фізичним особам має спадну тенденцію до 2017 року (рис. 1).

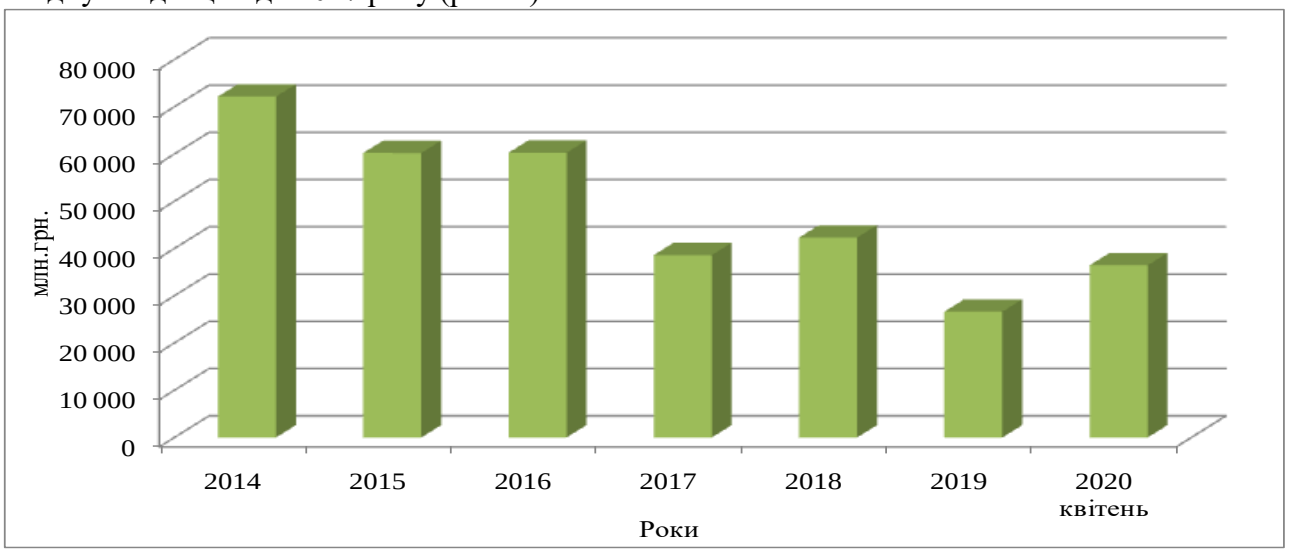

Рис. 1. Іпотечні кредити, надані фізичним особам банками України у 2014–2020 рр., млн. грн.

Джерело: [1]

Як свідчать дані рис. 1, починаючи з 2015 року відбувся спад іпотечних кредитів наданих фізичним особам банками України, фактором якого стала девальвація та в подальшому – інфляційний шок. У І кварталі 2018 р. для іпотечного кредитування були сприятливі макроекономічні умови. З 2019 по квітень 2020 року відбувалися значні коливання пов'язанні із нестабільністю як економіки в цілому так і банківського сектору зокрема. Але варто відмітити, що показники 4-х місяців 2020 року вже перевищують показники 2019 року.

У структурі іпотечних кредитів переважають кредити на строк більше 5 років, що пояснюється і умовами кредитування, і купівельною спроможністю громадян (рис. 2).

Дані рис. 2 свідчать, що більшу частину іпотечних кредитів складають кредити, надані більш, ніж на 5 років. Так частка кредитів на строк більше 5 років у 2020 році складає 89,34%, на строк від 1 року до 5 років – 9,06 %. Така структура іпотечних кредитів є

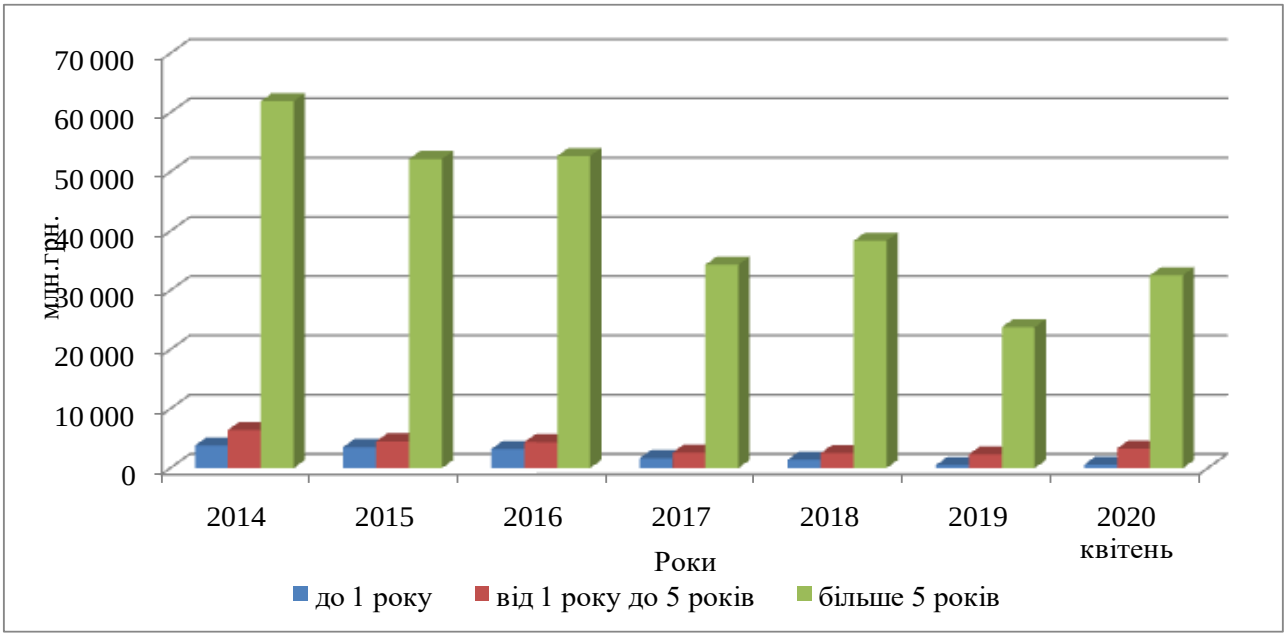

Рис. 2. Надані іпотечні кредити фізичним особам банками України у розрізі строків у 2014–2020 рр., млн. грн.

Джерело: [1].

нормальною і вказує на зростання попиту саме на довгострокові іпотечні кредити. А також свідчить про готовність банків надавати такі кредити. Хоча, як згадувалося вище, більшість іпотечних кредитів припадає на десяток найбільших банків України. Отже, іпотечне кредитування в установах банків активізувалося та має тенденцію до зростання.

Висновки та пропозиції. Аналіз стану вітчизняного іпотечного кредитування засвідчує, що в середньому комерційні банки надають іпотечні кредити з процентною ставкою 20-28% щорічно до 1 млн. грн. терміном на 12 - 24 місяці. У структурі іпотечних кредитів переважають кредити на строк більше 5 років (у 2020 році складає 89,34%.), що пояснюється вигіднішими умовами кредитування на триваліший термін і купівельною спроможністю громадян. Починаючи з 2015 року відбувся спад іпотечних кредитів наданих приватним особам, фактором якого стала девальвація та в подальшому – інфляційний шок. Враховуючи сприятливі макроекономічні умови у 2018-2019 роках, обсяги іпотечного кредитування збільшились і мають тенденцію у найближчі роки до зростання.

Розвиток іпотечних кредитів вимагає вирішення багатьох проблем у різних сферах, від створення гарантійної системи та прозорих умов для іпотечного кредитування до стандартизації та уніфікації процедури надання іпотечних позик. Однак, найпріоритетнішим завданням є збільшення спроможності комерційних банків залучати довгострокові ресурси. Це зменшить процентну ставку за іпотечними кредитами та зробить її доступнішою для пересічних громадян.

Список літератури

1. Грошово-кредитна статистика НБУ. *Офіційний сайт НБУ.* URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms (дата звернення: 14.11.2020).

2. Губа Н. О., Губа О. І. Сучасний стан іпотечного кредитування в Україні. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»,* 2018. № 8.С. 55–62.

3. Рекуненко І. І. Сучасний стан іпотечного кредитування житла в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6471 (дата звернення: 14.11.2020).

ОЦІНКА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТОВ "ТОРГОВИЙ ДІМ "КРІГЕР"

Панченко Д.

магістрант

Науковий керівник – к.е.н., доцент Т. В. Швець

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. В нинішніх умовах переважна більшість промислових підприємств стикається з серйозними фінансовими проблемами та жорстокою конкуренцією як на вітчизняному так і міжнародному ринку. Ситуація, що склалася обумовлює необхідність застосування стратегічного підходу до системи господарювання на вітчизняних підприємствах. Аргументом на користь цього твердження є розуміння стратегії як довготермінового плану дій, що об'єднує зусилля і ресурси всього колективу підприємства за для досягнення стратегічних цілей. Діяльність підприємства на завадах імплементації стратегії економічного розвитку сприятиме подоланню відставання в розвитку техніки і технології, підвищенню якості продукції тощо.

Питанням вибору і реалізації різних стратегій розвитку підприємств, а також теоретико-методологічних аспектів стратегічного управління присвячені праці таких учених як: Д. Аакер [1], І. Ансофф [2], О. Виханский [3], М. Володькина [4], Л. Забродска [5] та інші. Вивченню методичного інструментарію стратегічного аналізу, його переваги та недоліки, доцільність використання в умовах кризи присвячено праці П. Гордієнко, Т. Головко, Г. Давидова, В. Пастухова, Р. Шурпенкова та ін. Водночас, недостатньо дослідженим залишається прикладні аспекти оцінки стратегії в умовах конкретного підприємства, що й обумовило проведення окремого дослідження.

Основний матеріал. Мінливість ринкового середовища потребує застосування стратегічного підходу до системи господарювання на вітчизняних підприємствах. Аргументом на користь цього твердження є розуміння стратегії як довготермінового плану дій, що об'єднує зусилля і ресурси всього колективу підприємства за для досягнення стратегічних цілей. Теоретичні засади стратегічної діяльності підприємств варто розглянути на прикладі конкретного підприємства, а саме Торгового Дому "Крігер".

Завод "Житомирремхарчомаш" був заснований в 1944 р. як ремісниче підприємство, що спеціалізувалося на виробництві промислового харчового устаткування та його ремонті. Починаючи з 1999 р. завод налагодив виробництво котельного обладнання, вибираючи перспективний напрям твердопаливного обладнання. У 2004 р. був створений Торговий Дім "Крігер", як ексклюзивний представник заводу виробника. В цей же період зареєстровано торгівельну марку "Крігер", у 2007 р. – ТОВ "Котлозавод" Крігер"; 2008 р. – ТОВ "Крігеркотлосервіс", а у 2009 р. – ТОВ "Крігеренергія".

Нині підприємство характеризується добре розвиненою мережею представників ТМ "Крігер" як на території України, так і в країнах СНД. ТОВ Торговий Дім "Крігер" є представником виробника котельного, хлібопекарного обладнання ЗАТ "Житомирремхарчомаш": котли марки "Kriger", представником ТОВ "Роберт Бошлтд"; "BUDERUS-Україна" – котельне обладнання; представником "IMP PAMPS" – насосне обладнання. Торговий Дім "Крігер" здійснює просування даного обладнання на ринок, супроводжує і контролює поставки.

В умовах фінансової кризи та неплатоспроможності споживачів внутрішнього ринку підприємство усе більш орієнтується на експорт продукції. Саме завдяки експорту в 2017 р. підприємство підвищило конкурентоспроможність своєї продукції, розширило ринки збуту, отримало додаткові кошти для модернізації і структурної перебудови виробничих потужностей на базі новітніх технологій, що сприяло зростанню його експортного потенціалу.

Ефективність експортної діяльності підприємства розрахована в таблиці 1.

Таблиця 1

Ефективність експортної діяльності ТОВ "Торговий дім "Крігер"

Показник	Рік			2019 р. до 2017 р., %
	2017	2018	2010	
Всього реалізовано продукції, тис. грн.	67106,0	54449,2	48669,0	72,5
Вартість продукції реалізованої на експорт, тис. грн	58550,0	48526,2	41543,0	71,0
Частка експорту в загальному обсязі реалізації, %	100,0	95,0	92,0	92,0
Витрати на виробництво експортованої продукції, тис. грн.	21965,0	50993,2	44790,0	у 2 рази
Витрати на реалізацію експортованої продукції, тис. грн	160,0	91,0	278,0	173,8
Дохід від реалізації експортованої продукції, тис. грн	44981	3365,0	3610,0	8,0
Прибуток від реалізації продукції на експорт, тис. грн	11245,2	841,3	900,3	8,0
Рентабельність експортованої продукції, %	50,8	1,7	2,0	-48,8 п.п.

Джерело: розраховано за результатами звітності підприємства.

Водночас у 2019 р. обсяг продукції, поставленої на експорт підприємством, значно знизився, суттєво зменшилася рентабельність експортованої продукції та прибуток від реалізації продукції на експорт. Практично вдвічі зросли витрати на виробництво експортованої продукції. Отже, зовнішньоекономічна діяльність є одним із важливих чинників розвитку ТОВ "ТД"Крігер" і попри зниження в 2018-2019 рр. рентабельності експортної продукції товариство має значний експортний потенціал.

Кращому аналізу експлуатації стратегічних зон господарювання підприємства сприятиме застосування класичної портфельної моделі – матриці БКГ (Бостонської консалтингової групи). Портфельні моделі аналізу дозволяють визначити теперішній і перспективний стан бізнесу з огляду перспективності ринку і можливостей товару конкурувати на ньому (рис.1).

Матриця Бостонської консалтингової групи дозволяє класифікувати кожне підприємство за його питомою вагою на ринку. Провівши аналіз стратегічних зон розвитку "Торговий дім "Крігер", в цілому, можна зробити висновок, що підприємство має високий конкурентний потенціал, є фінансово та економічно стійким, має стабільні показники оборотності запасів та збуту, а також проводить ефективну роботу з реалізації власного капіталу (виняток становить 2019 р.). Аналіз стратегічного потенціалу розвитку ТОВ "Торговий дім "Крігер" характеризує підприємство як лідера з огляду на наявний потужний конкурентний потенціал про що свідчить розташування підприємства на матриці в квадраті – "Зірки".

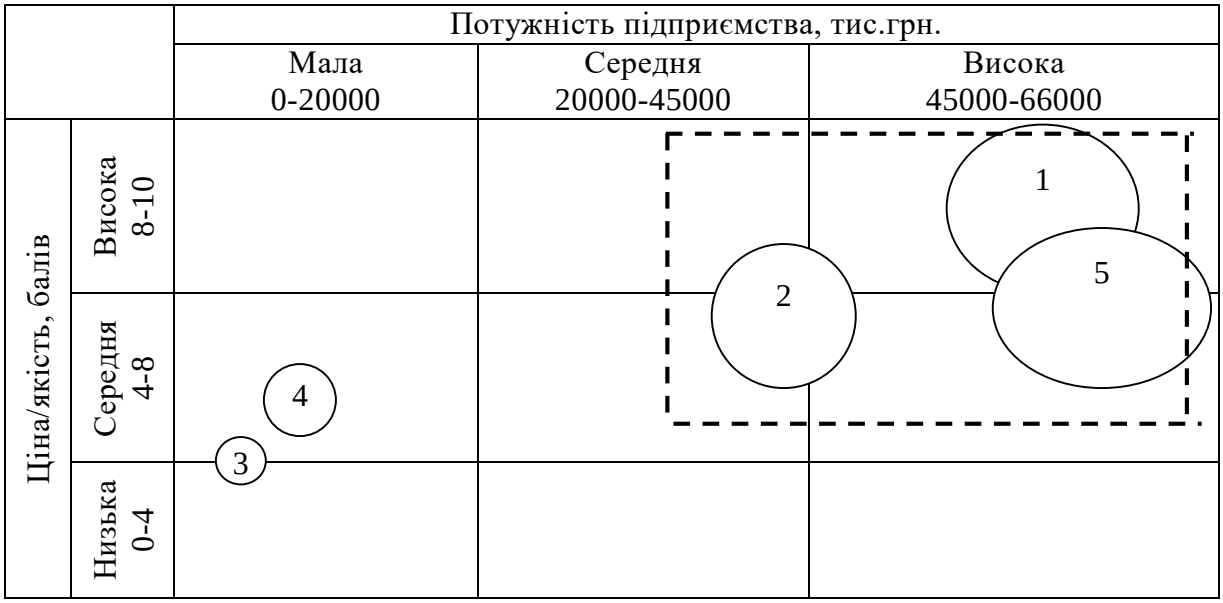

Рис. 1. Матриця БКГ підприємств-виробників котлів*

* *1. ТОВ "Торговий дім "Крігер"; 2. Харківський завод ім. Малишева; 3. ВАТ "Агротепломаш"; 4. ВАТ "Житомирремхарчопром"; 5. ПАТ "Сумське НВО"*

Джерело: власні дослідження.

Висновки та пропозиції. Проаналізувавши стратегічні зони господарювання ТОВ "Торговий дім "Крігер" можна зробити висновок, що продукція, яку експортує підприємство користується великим попитом серед споживачів закордонного ринку, адже вона високої якості та відповідає міжнародним стандартам якості. Товариство активно здійснює зовнішньоекономічну діяльність протягом аналізованого періоду, щороку збільшує обсяги продажу виробленої продукції закордоном, розширює ринки збуту. Підприємство має стабільних зовнішньоекономічних партнерів. Основними партнерами підприємства є фірми країн Білорусії, Німеччини, Польщі та ін. Завдяки продажу продукції за кордон товариство отримує прибутки. Водночас в 2018-2019 рр. зовнішньоекономічна діяльність ТОВ "Торговий дім "Крігер" не була реалізовано повною мірою. За наявної матеріально-технічної, трудової, фінансової забезпеченості товариства, воно не використовує свій експортний потенціал. З огляду на вищезазначене вбачається за доцільне на перспективу розробити стратегію диверсифікації діяльності досліджуваного заводу, а також обґрунтувати стратегічні аспекти розвитку маркетингової діяльності підприємства.

Список літератури:

1. Аакер Д. А. Бизнес-стратегия. От изучения рыночной среды до выработки беспроигрышных решений. Пер. с англ. М. : ЭКСМО, 2007. 464 с.

2. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. Пер. с англ. Спб.: Питер, 1999. 416 с.

3. Виханский О. С. Стратегическое управление: учебник: Гардарика, 2002. 296 с.

4. Володькина М.В. Стратегический менеджмент: уч. пособ. К. : Знание–Пресс, 2002. 149 с.

5. Забродска Л. Д. Стратегічне управління: реалізація стратегії: навч. посіб. Харків: Консум, 2004. 208 с.

6. Шурпенкова Р. К. Стратегічний аналіз як складова процесу управління підприємством // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2015. Вип. 2. С. 96-99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2015_2_24.

АНАЛІЗ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВЯ

Петрук Ю.

студентка

Науковий керівник - ст. викладач, І. В. Дем'янюк

Постановка проблеми. Видатки на охорону здоров'я є актуальною та гострою проблемою в умовах сьогодення. Неефективне регулювання даної галузі видатків спричинила, те що рівень медицини в Україні на даний момент є на не достатньому рівні. Існуюча модель охорони здоров'я, занадто застаріла, Нею передбачене не відшкодування фінансових ризиків людей в разі настання хвороби, а спрямування бюджетних коштів на утримання медичної інфраструктури. Наразі вже започаткована медична реформа, яка за планом МОЗ змінить стан сфери охорони здоров'я в Україні в позитивному напрямку. Тому видатки на охорону здоров'я є надзвичайно важливою темою для обговорень.

Аналіз основних досліджень і публікацій. На сьогоднішній день із зазначеної теми представниками МОЗ опубліковано численні статті в яких висвітлено проблематику видатків на охорону здоров'я та наміри поліпшення даної сфери. Вагому увагу фінансовому забезпеченню охорони здоров'я в Україні приділена в працях науковців В. Горина, Є. Іванченко, І. Гнидюк, М. Шевченко, М. Мальованого та ін. Але дана проблема щодо поліпшення структури видатків на охорону здоров'я є недостатньо проаналізована та висвітлена. В них недостатньо поєднані фінансові та правові фактори, які впливають на даний вид видатків.

Викладення основного матеріалу. Фінансування охорони здоров'я здійснюється за рахунок Державного бюджету, місцевих бюджетів, благодійних фондів та інших джерел фінансування. Загалом фінансування здійснюється для задоволення медичних потреб населення, покращення рівня медичного обслуговування, збільшення тривалості життя населення. Незадовільне фінансування охорони здоров'я призвело до того, що дана сфера потребує кардинальних змін та перегляд видатків, адже з ситуацією яка склалася в умовах пандемії COVID-19, медична сфера не справляється з даним навантаженням та показує слабкі місця фінансування та проблему в регулюванні видатків на охорону здоров'я.

В таблиці 1 здійснено аналіз виконання державного бюджету за видатками на охорону здоров'я за функціональною класифікацією.

Проаналізувавши видатки на охорону здоров'я спостерігається тенденція не виконання на 100 % плану впродовж проаналізованого періоду. Найбільше видатків спостерігається в іншій діяльності у сфері охорони здоров'я та на лікарні, санаторно-курортні заклади, це пояснюється інфляцією, впровадження медичної реформи та покращення фінансування сфери охорони здоров'я. Загалом впродовж трьох років видатки збільшились на понад 5 разів, це свідчить про збільшення фінансування здоров'я та проведення медичної реформи. Найбільше збільшилось в іншій діяльності у сфері охорони здоров'я, це свідчить про розвиток в медичній сфері, на поліклініки і амбулаторії, швидку та невідкладна допомогу зменшились, це виникає внаслідок скорочення кількості амбулаторій в сільській місцевості. На санітарно-профілактичні та протиепідемічні заходи і заклади збільшились в порівнянні 2019 та 2017 р також на фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері охорони здоров'я спостерігається збільшення видатків. Проаналізувавши видатки на охорону здоров'я за функціональною класифікацією видатків за 2017-2019 рр, спостерігається збільшення видатків по всій функціональній класифікації, крім видатків на поліклініки і амбулаторії, швидку та невідкладну допомогу.

Таблиця 1

Аналіз виконання державного бюджету за видатками на охорону здоров'я за функціональною класифікацією за 2017-2019 рр., млрд грн.

Видатки	Роки									Відхилення 2019р. до 2017р., % виконання
	2017			2018			2019			
	План	Виконано	% виконання	План	Виконано	% виконання	План	Виконано	% виконання	
Охорона здоров'я, усього, в т. ч.:	17,3	16,7	96,5	23,3	22,6	96,9	39,4	38,6	97,9	1,4
Поліклініки і амбулаторії, швидка та невідкладна допомога	1,34	1,32	99,1	0,15	0,15	99,0	0,17	0,16	98,0	-1,1
Лікарні та санаторно-курортні заклади	6,37	6,10	95,8	7,42	7,30	98,3	8,49	8,22	96,8	1,0
Санітарно-профілактичні та протиепідемічні заходи і заклади	1,45	1,42	97,9	1,61	1,58	98,0	1,75	1,70	97,2	-0,7
Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері охорони здоров'я	0,49	0,39	79,2	0,57	0,48	84,9	0,61	0,51	83,9	4,7
Інша діяльність у сфері охорони здоров'я	7,66	7,49	97,5	13,58	13,11	96,5	28,39	27,97	98,5	1

Джерело: побудовано автором на основі [1].

На діаграмі, (рис.1) наглядно видно виконання планів за видатками на охорону здоров'я за функціональною класифікацією. Отже, спостерігається невиконання плану на 100% по всіх видах видатків на охорону здоров'я протягом трьох років. Загалом по охороні здоров'я виконання плану збільшилось на 1,4 %, тобто все таки поступово спостерігається збільшення % виконання плану. На поліклініки і амбулаторії, швидку та невідкладну допомогу виконання плану виконання скоротилось на 1,1 %, також скоротилось виконання плану на санітарно-профілактичні та протиепідемічні заходи і заклади на 0,7. Збільшення виконання плану видатків спостерігається на лікарні та санаторно-курортні заклади на 1,0%, фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері охорони здоров'я 4,7, виконання плану значно зросло, але залишається все таки на доволі низькому рівні 83,9% в порівнянні з іншими видатками. На іншу діяльність у сфері охорони здоров'я також зросло виконання плану на 1 %. Загальна тенденція спостерігається підвищення виконання плану за видатками на охорону здоров'я, загалом ця цифра повинна сягати 100%, для ефективного фінансування та розвитку медичної сфери.

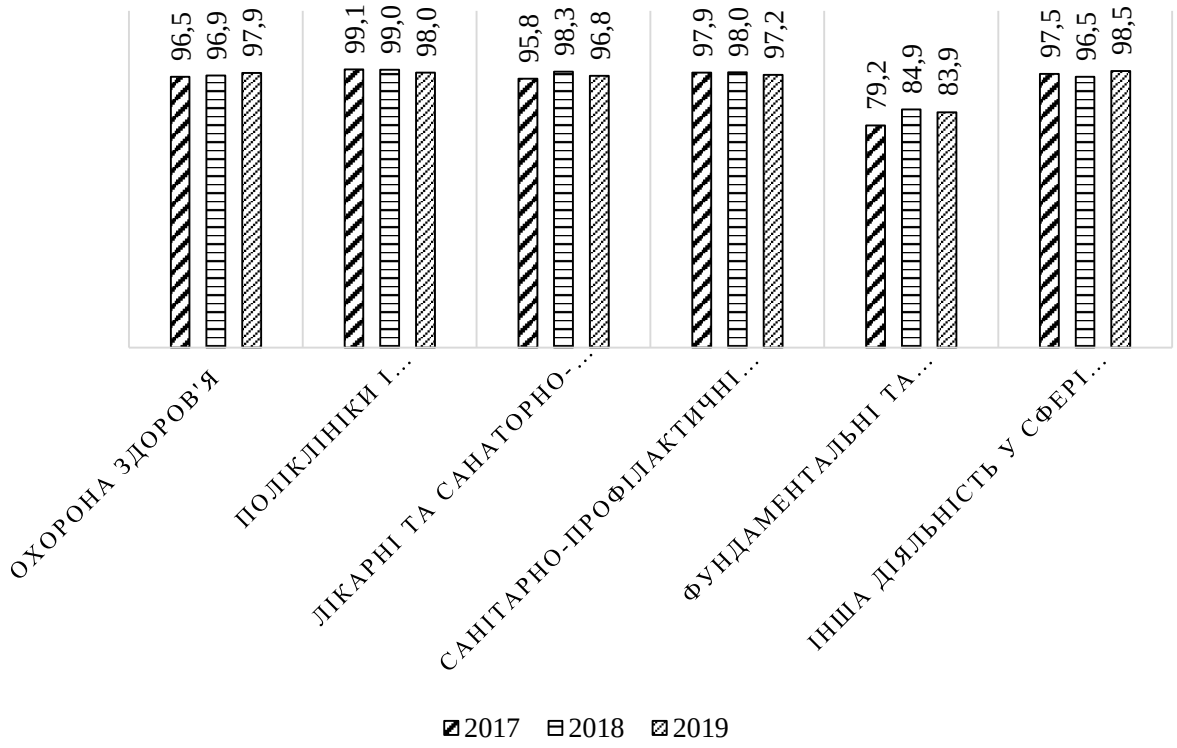

Рис.1. Виконання плану за видатками на охорону здоров'я за функціональною класифікацією

Джерело: побудовано автором на основі таблиці 1

Також неможливо оминути тему, щодо започаткування та впровадження медичної реформи, яка має на меті підвищення рівня якості медичних послуг. «гроші йдуть за пацієнтом» буде запроваджено вже на всіх рівнях надання медичної допомоги.

Зазначимо, що «з 1 квітня 2020 р. у повному обсязі запрацювала Програма медичних гарантій, яка включає 6 видів медичної допомоги (первинну, спеціалізовану амбулаторну, госпітальну, екстрену, паліативну та реабілітацію, а також реімбурсацію лікарських засобів) та має на меті значне покращення стану охорони здоров'я в Україні» [4]

Також в зв'язку з пандемією COVID-19, значна частина коштів була направлена саме на запобігання поширенню вірусу та його лікуванню.

Постановою Кабінету Міністрів України від 06 травня 2020 р. № 372 «Про виділення коштів для забезпечення здійснення деяких заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (далі – Постанова № 372) виділено МОЗ України 2 990 045,3 тис. грн із Фонду боротьби з COVID-19 для забезпечення здійснення вказаних заходів. [2]

Спостерігається, значне виділення коштів саме на подолання COVID-19, що стало насамперед великим ударом по охороні здоров'я в Україні та вказало про її неготовність до таких неочікуваних пандемій.

Висновки: Як свідчать наведені вище показники аналізу видатків на охорону здоров'я, фінансування ресурсів в даній сфері значно бракує і є недосконалою політика фінансування. Також спостерігається невиконання плану на 100%, що є негативною тенденцією, також ситуація з COVID-19, показала, що стан медицини в Україні потребує кращого рівня і неготовність до таких непередбачуваних ситуацій. На даний момент

започаткована медична реформа, яка насамперед повинна змінити стан охорони здоров'я в Україні та забезпечити надання високоякісної медичної допомоги громадянам. Дана реформа перебуває на етапі поступової реалізації в медичній сфері та потребує подальшого вдосконалення, адже як показав аналіз видатків, вони є недостатньо профінансовані та спостерігається тенденціє невиконання плану.

Список використаної літератури

1. Державна казначейська служба України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/ index.

2. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.mof.gov.ua/uk/data_and_analytics-433.

3. Бюджетний кодекс України / Верховна Рада України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.rada.gov.ua/.

4. Держбюджет – 2020: загальні показники та видатки на охорону здоров’я. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.apteka.ua/article/525932.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК

Пляс І.

магістрант

Науковий керівник - к.е.н. Г. П. Мартинюк

Постановка проблеми Шлях до Європейського вектору розвитку країни поряд із пріоритетами ставить ряд проблем які необхідно вирішити в сфері оподаткування. Ключовою проблемою є подолання дефіциту бюджету. Однак, фіскальні надходження від непрямих податків не забезпечують належного рівня доходів і тому прямі податки, в особливості прибуткові, являються ключовими в наповненні бюджету. Враховуючи низьку податкову культуру платників, адміністрування виступає фіскальним інструментом що здатне вирішити поставлену проблему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Засади адміністрування податку на прибуток знайшли відображення у наукових доробках: Д. Деми, І. Шевчук, В. Мельника, Т. Донченко О. Сидоренко. Однак науковців, в більшій мірі, цікавить наповнення державного бюджету за допомогою податку на прибуток, а механізм адміністрування даного податку потребує більш чіткого розуміння та деталізації.

Метою дослідження є обґрунтування інституціальної теорії адміністрування. У процесі дослідження необхідно розкрити сутність адміністрування; дослідити складові визначеного процесу; зробити відповідні висновки.

Теоретичною і методологічною основою наукового дослідження є системний підхід до трактування інституціальної теорії адміністрування податку на прибуток.

У процесі дослідження теорії адміністрування податку на прибуток використано методи: *абстрактно-логічний, аналізу та синтезу*.

Результати досліджень В Україні пряме оподаткування розглядається як фіскальний інструментарій відчуження частини прибутку підприємств, через сплату податку, що спрямовується на формування дохідної частини Державного бюджету. Доцільність використання такої форми оподаткування прибутку підприємств ґрунтується на сприянні фінансово-економічної стабільності держави за для виконання її соціальних функцій.

Оскільки інституціальнним середовищем оподаткування виступають податкові органи то виникає необхідність в дослідженні теоретичних аспектів адміністрування податків, в тому числі і податку на прибуток. Загальновідомо що адміністрування податку на прибуток це сукупність правил та норм поведінки при якісному податковому менеджменті.

Дослідження теорії прямого оподаткування породжує необхідність здійснення ефективних податкових відносин під час адміністрування податку на прибуток. Адміністрування податку на прибуток формується в сукупній єдності правового регулювання із податковим консультуванням, досконалим обліком платників та їх зобов'язань при поєднанні визначених ланок через податковий контроль (рис 1.).

Рис 1. Основні елементи адміністрування податку на прибуток

Джерело: власні дослідження.

В наукових доробках доктора економічних наук, професора Мельника В. М. стверджується що «адміністрування податку на прибуток підприємств характеризується наявністю як фіскальних, так і регулюючих ефектів» [3]. Разом із тим він стверджує що: « при цьому існують регулюючі ефекти двох типів: позитивні та дестимулюючі. В цілому ж адміністрування податку на прибуток орієнтоване на забезпечення функціонування його бюджето- та регуляторноорієнтованих елементів» [3] і в контексті формування дохідної частини бюджету проявляються в облікових функціях, а саме в обліку платників податку на прибуток та їх виконаних зобов'язань.

Оскільки бюджето-орієнтований елемент адміністрування виступає ключовим для держави то великі платники податків мають достатньо вагомі зобов'язання з оподаткування прибутку. У зв'язку з цим Сидоренко О.М. констатує що одним із засобів вирішення проблеми вдосконалення взаємодії між спеціалізованими фіскальними органами та ВПП, має стати введення у дію розширеного діалогу між ними, зокрема, шляхом здійснення індивідуального консультаційного супроводження ВПП працівниками фіскальних органів [2]. Необхідно звернути увагу на консультування з питань податкового законодавства середніх підприємств та суб'єктів малого бізнесу які знаходяться на загальній системі оподаткування, та не можуть собі дозволити тримати штат податкового менеджменту і тому податкове консультування є незамінним агрегатом адміністрування податку на прибуток.

Однак, враховуючи низьку податкову культуру особливе місце в інституціальній теорії адміністрування визначеного податку займає податковий контроль. Разом з тим нам прийнятне тлумачення Донченко Т. В., в якому стверджуєтеся, що до актуальних проблем адміністрування податків, основною функцією держави у системі адміністрування залишається податковий контроль, а основним методом податкового контролю – перевірки, тоді як наданню допомоги платникам у здійсненні податкового менеджменту взагалі не приділяється уваги [1]. Камеральні, документальні, бухгалтерські перевірки відволікають платників податків від головної цілі отримання прибутку та виконання податкових зобов'язань по його оподаткуванню.

Висновки та перспективи подальших досліджень Провівши дослідження проблем адміністрування оподаткування прибутку підприємств модна стверджувати про його значимість для функціонування підприємницьких структур.

Подальшого дослідження потребує дослідження інструментів впливу на розмір сплати податку на прибуток, соціальної відповідальності бізнесу, а відтак, і соціальної функції податку.

Список використаної літератури

1. Донченко Т. В. Сучасні аспекти адміністрування податків в Україні. Вісник Хмельницького національного університету. *Економічні науки*. 2016. № 4(2). С. 52-58.
2. Сидоренко О. М. Покращення консультативного супроводження великих платників податків як ключовий елемент удосконалення податкового адміністрування в Україні. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2018. № 2. С. 337-349.
3. Мельник В. М. Фіскальні та регулюючі ефекти адміністрування податку на прибуток в Україні. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2011. № 1. С. 118-125.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Поліщук Л.

магістрантка

Науковий керівник – к.е.н. Мартинюк Г.П.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Місцевий бюджет є самостійною фінансовою категорією. Він дає загальне уявлення про величину отриманих коштів місцевих органів самоврядування і напрями використання цих фінансових ресурсів, дозволяє забезпечити їх взаємоузгодження. Частка податкових надходжень у наповненні місцевих бюджетів з кожним роком зростає. Особливу увагу, крім відрахувань від загальнодержавних податків, слід приділити питанню формування дохідної частини місцевих бюджетів саме, за рахунок місцевих податкових платежів, оскільки регіональна податкова політика є дієвим інструментом досягнення стабільного економічного зростання регіонів. Саме удосконалення системи місцевих податків і зборів дозволить місцевим органам самоврядування отримати додаткові кошти в їх одноосібне розпорядження, що покращить здійснення їх повноважень. Отже, дане дослідження є досить актуальним.

Вирішення проблеми удосконалення системи місцевих податків широко і різноманітно висвітлені в дослідженнях багатьох науковців: Р. Є. Волощук визначив напрямки удосконалення місцевого оподаткування з використанням досвіду зарубіжних країн [1]; І. О. Лютий та В. Е. Іванюк визначили суперечності системи місцевого оподаткування та розглянули перспективи їх розв'язання [2]; І. В. Мартинюк та Є.М. Богатирьова запропонували шляхи розвитку місцевого оподаткування в Україні на основі його сучасного стану [3]; В. В. Письменний вказав напрямок реформи місцевого оподаткування з метою ефективного формування доходів окремих місцевих бюджетів [4]; В.Ф. Тищенко запропоновано заходи щодо розвитку місцевого оподаткування в Україні [5] тощо. Хоч проблема удосконалення місцевого оподаткування, висвітлена у значної кількості науковців, але щорічні зміни частки місцевих податків в структурі податкових надходжень потребують подальшої дискусії

стосовно даної тематики. Тому метою дослідження є визначення шляхів удосконалення місцевих податків і зборів в Україні, з врахуванням сучасного стану їх адміністрування.

Виклад основного матеріалу. Україна наблизилася до проблеми реформування системи оподаткування місцевих податків і зборів, необхідність розв'язання якої продиктована потребою формування фінансово спроможних територіальних громад [2. с. 58].

Місцеві податки та збори мають стати одним з важливих джерел коштів місцевих органів влади, як це відбувається в розвинених країнах – де місцеве оподаткування складає значну частину надходжень відповідних адміністративно-територіальних одиниць [3, с. 28].

В Україні значною проблемою, викликаною нестабільністю існуючих дохідних джерел, є забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів необхідних місцевим бюджетам. В Україні система місцевого оподаткування не виконує належним чином фіскальної функції формування дохідної частини місцевих бюджетів, про, що свідчать дані табл. 1.

Таблиця 1

Місцеві податки та збори
та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів за 2015-2019 рр.

Показники	Роки					Зміна 2019 р. до 2015 р.
	2015	2016	2017	2018	2019	
Місцеві податки та збори, млрд грн.	27,0	42,3	52,6	61,0	73,6	46,6
Питома вага місцевих податків і зборів у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів, %	9,2	11,5	10,5	10,9	13,1	3,9
Питома вага місцевих податків і зборів у фіскальних доходах місцевого бюджету, %	27,5	28,8	26,2	26,2	27,2	-0,3

Джерело: [6].

Протягом досліджуваного періоду частка податкових надходжень від місцевих податків і зборів поступово зростає: якщо у 2015 році вона становила 9,2%, то вже у 2019 році сягнула 13,1%, що свідчить про незначні позитивні зміни у структурі сформованих доходів місцевих бюджетів за рахунок надходжень від місцевих податків і зборів. Проте слід наголосити, що така зміна відбулася в першу чергу за рахунок зменшення доходів місцевих бюджетів у 2019 році на 0,3% порівняно попереднього року, в той час місцеві податки і збори зросли на 20,6%.

У 2019 році зберігається тенденції попередніх років: основними місцевими податками і зборами були майновий податок і єдиний податок відповідно 51,6% та 47,9% від всіх місцевих податків та зборів. Питома вага збору за місця для паркування транспортних засобів останніми роками є незмінною 0,16%, а частка туристичного збору за період дослідження зросла майже в 2 рази і в 2019 році рівна 0,27%. Отже, результати оцінки структури та динаміки місцевих податків і зборів свідчать про те, що впродовж 2015-2019 років в Україні продовжується розвиток системи місцевого оподаткування.

Подальше зростання темпів розвитку місцевого оподаткування в Україні вимагає обґрунтованих змін як у системі фіскальних відносин держави з платниками податків, так і врегулювання проблемних питань у системі бюджетних відносин, забезпечення реального зростання вагомості місцевого самоврядування як невід'ємного інституту зміни структури місцевих податків і механізму їх адміністрування [5, с. 97].

Ефективне удосконалення місцевого оподаткування повинне відповідати ряду критеріїв: недопущення дублювання чинних податкових платежів; уникнення податкової конкуренції для забезпечення рівномірного податкового навантаження в різних територіях; недопущення використання індивідуальних ставок і пільг в місцевому оподаткуванні; виправданні витрати на податкове адміністрування нових податків; в деяких випадках – спрямування фіскальних надходжень до спеціального фонду, щоб забезпечити їх цільове призначення.

Перспективою подальшого розвитку системи місцевого оподаткування, на нашу думку, є запровадження (повернення) збору на рекламу; збору за використання біологічних ресурсів лісового фонду; місцевого збору за спеціальне використання орендованих водних об'єктів, збору за використання корисних копалин для власного використання, збору за зайняття території населеного пункту; збору за впорядкування територій, утилізаційного збору.

Запровадження збору на рекламу стане важливим інструментом регулювання ринку рекламних послуг на місцевому рівні, а також доцільним кроком щодо збільшення фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування [4, с. 128]. Оскільки при інформатизації суспільства, реклама відіграє значну роль, саме це, на наше переконання, зробить збір на рекламу ефективним податковим інструментом органів місцевого самоврядування. Розвиток та вдосконалення ринку рекламних послуг, є визначальним аргументом щодо повернення збору на рекламу до переліку місцевих податків і зборів. Ставку податку на рекламу пропонуємо диференціювати в першу чергу в залежності від виду реклами: політична реклама – 5, реклама тютюну та алкоголю – 3, соціальна реклама – 0,5, інші види реклами – 1-2. Слід продумати єдину формулу для встановлення основної ставки на збір на рекламу, що враховуватиме тривалість розміщення реклами, носія тощо. Вважаємо, що в зборі на рекламу є значний потенціал зростання фінансової самодостатності місцевих органів влади.

Збір за збирання біологічних ресурсів лісового фонду потрібно впроваджувати в тій місцевості в достатній кількості ростуть ягоди та гриби та інші біологічних ресурси лісового фонду. Пропонуємо оподатковувати біологічні ресурси лісового фонду, зібрані обсягом більшим ніж 10 кг для власних потреб та від 0,1 % розміру мінімальної зарплати за кожен 1 кг зібраних біологічних ресурсів та 0,5% для тих лісових ресурсів, що продаються.

Пропонуємо запровадження місцевого збору за спеціальне використання орендованих водних об'єктів. Платниками такого збору будуть орендарі водойм. Пропонуємо оподатковувати часткове або повне спускання водойм для вилову риби, якщо не надається послуга платної риболовлі. Якщо така послуга є, то вважаємо доцільною суму збору 5%, якщо вартість одноразового рибальського квитка до 200 грн і 2-4% якщо перевищує 200 грн.

Збір за використання корисних копалин для власного використання стосуватиметься оподаткування корисних копалин місцевого значення: глини, піску, гравію, вапняку, торфу, вугілля тощо. Ключовим у базі оподаткування цього платежу є контекст слів «власне використання», який не передбачає великі обсяги видобутку та продаж іншим особам.

Збір за зайняття території населеного пункту стосуватиметься тих садиб або різних суб'єктів господарювання, які можуть зберігати будівельні матеріали, великогабаритні транспортні засоби та інше майно, безоплатно займаючи прилеглу територію. Ставки пропонуємо встановлювати від 0,5% до 3% мінімальної заробітної плати за 1м^2, а площа зайнятої території, менш ніж 5м^2, або строком менше 3 діб не оподатковуватиметься. При цьому кошти від даного збору потрібно використовувати лише на прибирання та благоустрій населеного пункту, поліпшення інфраструктури місцевості.

Ще одним податковим збором, на який потрібно звернути увагу, є збір за упорядкування територій. Він справлятиметься різними суб'єктами господарювання. Причому їм слід запропонувати вибір: або заплатити двірнику заробітну плату; або сплатити збір у розрахунку від 0,5 % до 1 % мінімальної заробітної плати за 1 м^2 площі, відведеної для здійснення діяльності.

Важливим кроком місцевого оподаткування є запровадження утилізаційного збору. Даний збір сприятиме не тільки зростанню джерел фінансових ресурсів місцевих органів влади, а й допоможе контролювати накопичення відходів у навколишньому природному середовищі окремих територій. Фінансові ресурси отримані від даного збору повинні мати цільове призначення і використовуватися на налагодження системи збору відходів.

Також вважаємо, що позитивні моменти зарубіжного досвіду, можуть стати підґрунтям створення ефективної системи місцевого оподаткування в Україні. Основними запозиченнями зарубіжного досвіду могли б стати: збільшення переліку податків і зборів, які є платою за

послуги; впровадження місцевих акцизів і включення їх в перелік місцевих податків; надання більшої самостійності в питаннях встановлення податків місцевим органам влади; створення спеціального цільового фонду джерелом, якого мають стати кошти від самооподаткування тощо [1, с. 206].

Для впровадження якогось одного або всіх розглянутих платежів, потрібні всього лиш політична воля, чітке роз'яснення в законодавстві та єдиний підхід, базою якого є чітко вироблені критерії.

Висновки. Проведене дослідження сучасного стану місцевого оподаткування в Україні показує позитивну динаміку розвитку системи місцевих податків і зборів та свідчить про наявність перспективних потенціальних джерел збільшення обсягів місцевих податків та зборів. Важливим є те, що запровадження розглянутих місцевих податків та зборів вирішуватиме не лише фінансові питання, які будуть сприяти розширенню фінансової автономії органів місцевого самоврядування, але й складні соціально-економічні та екологічні проблеми на відповідних територіях шляхом спрямування фіскальних надходжень від місцевих податків і зборів до спеціального фонду, щоб забезпечити їх цільове призначення.

Список використаної літератури

1. Волощук Р. Є. Особливості організації місцевого оподаткування у зарубіжних країнах. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2018. Вип. 14(1). С. 198-207. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2018_14%281%29__31.

2. Лютий І. О., Іванюк В.Е. Оподаткування доходів фізичних осіб та місцеві фінанси: суперечності й перспективи їх розв'язання. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2018. Вип. 1. С. 53-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2018_1_10.

3. Мартинюк І. В., Богатирьова Є. М. Місцеве оподаткування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та держава*. 2019. № 6. С. 27-31. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2019/7.pdf.

4. Письменний В. В. Вплив реформи місцевого оподаткування на формування доходів сільських бюджетів. Центральноукраїнський науковий вісник . Економічні науки. 2019. Вип. 2. С. 124-131. URL: http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/9137/1/13.pdf.

5. Тищенко В. Ф. Розвиток місцевого оподаткування в Україні. Фінансовий *простір*. 2018. № 2. С. 90-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2018_2_11.

6. Веб-портал Державної казначейської служби України. URL: http://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu.

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Река А.

магістрант

Науковий керівник - к.е.н., доцент Н.О. Куровська

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. В умовах мінливого економічного та соціально-політичного становища інвестиційна привабливість регіонів виступає мірилом ділової активності та рівня розвитку окремих територій зокрема та держави загалом. Інвестиційна привабливість регіонів формується під впливом багатьох різноманітних показників, які всебічно характеризують економічне, політичне, соціальне та екологічне середовище, в якому функціонують суб'єкти господарювання.

Інвестиційна привабливість регіонів є предметом дослідження багатьох вчених: Т. Гулик, М. Дяченко, С. Іщук, І. Каркіч, Т. Кулініч, А. Кербікової, Г. Лещук, О. Малютіна, П. Матвієнко, О. Саковської та інших. Поряд з цим, у наукових дослідженнях чільне місце відводиться різноманітним напрямам підвищення інвестиційної привабливості. Зокрема, серед засобів підвищення інвестиційної привабливості регіону Ю. Глушач виділяє рейтингову оцінку [2], Попова Ю. – брендинг [5], Савлук О. – інституціональне регулювання [6]. Проте пошук резервів підвищення інвестиційної привабливості регіонів потребує додаткових досліджень.

Основний матеріал. У Стратегії сталого розвитку України до 2030 рр. одним із інструментів забезпечення належного фінансування зазначено: «поліпшення інвестиційного клімату та запровадження заходів заохочення іноземних і вітчизняних інвесторів вкладати кошти з наданням пріоритетності інвестиціям, спрямованим на реалізацію цілей Стратегії» [7]. У цьому контексті вагома роль покладається на галузевий підхід: які галузі і сфери економіки здатні генерувати інвестиційну привабливість регіонів і наскільки вони стануть цікавими для інвесторів.

Згідно з результатами досліджень міжнародної аудиторської компанії Ernst & Young у 2019 р. найбільш інвестиційно привабливими секторами у світовому масштабі стали: цифрові технології та бізнес послуги (1992 проінвестовані проєкти на 66626 робочих місць) (табл. 1). Окрім того, важливим є те, що найбільше нових робочих місць (64460 од.) забезпечили інвестиційні проєкти у сфері машинобудування.

Таблиця 1

Топ -10 інвестиційно привабливих секторів, 2019 р.

Сектор	Кількість інноваційно-інвестиційних проєктів, од.	Місце в рейтингу	Кількість робочих місць за інноваційно-інвестиційними проєктами, од.	Місце в рейтингу
Цифрові технології	1219	1	41025	2
Бізнес послуги	774	2	25601	3
Обладнання	535	3	16512	6
Машинобудування	472	4	64460	1
Транспорт і логістика	414	5	22183	4
Агропродовольчий комплекс	377	6	11392	7
Фінанси	367	7	6126	9
Хімікати та пластмаси	283	8	6955	8
Електроніка та ІТ	274	9	16741	5
Фармацевтика	164	10	3921	10

Джерело: сформовано за даними [1].

У Топ-10 інвестиційно привабливих секторів також входять: обладнання, машинобудування, транспорт і логістика, агропродовольчий комплекс, фінансова сфера, хімікати і пластмаси, електроніка та IT, а також фармацевтика.

Поряд з цим, економіка України має свої особливості та, відповідно, пріоритетні напрями інвестування, які залежать від особливостей економічних, політичних та соціальних умов, в яких функціонують суб'єкти господарювання. Зокрема, Україна має зручне геополітичне розташування та значний ресурсний потенціал, нестабільну політичну ситуацію та вагому частку тіньової економіки, дефіцит власних джерел інвестиційних ресурсів та нераціональний механізм державної підтримки. Ці та інші фактори чинять специфічний вплив на інвестиційну привабливість як держави загалом, так і окремих її регіонів та галузей економіки.

Беручи до уваги національні особливості, пріоритетними сферами інвестиційних вкладень в економіку України є перераховані вище види діяльності (табл. 2).

Таблиця 2

Пріоритетні сфери інвестиційних вкладень в економіку України та Житомирської області, 2019 р.

Сфера	Україна		Житомирська обл.	
	тис. грн	у % до загального обсягу інвестицій в Україну	тис. грн	у % до загального обсягу інвестицій в область
Переробна промисловість	103565358	44,7	1820426	49,9
Добувна промисловість і розроблення кар`єрів	67747165	29,2	694426	19,1
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	56499524	24,4	1077983	29,6
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	31802169	13,7	558191	15,3
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	30488404	13,2	100571	2,8
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	10213840	4,4	492913	13,5
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	9522005	4,1	217500	6,0

Джерело: сформовано за даними [3].

Поряд з цим, економіка кожного з регіонів України має свої характерні ознаки, які визначають рівень інвестиційної привабливості кожного з них. Зокрема, Житомирська область характеризується своїми специфічними особливостями, що спричиняє посилення пріоритетності при виборі об'єкту для інвестування таких секторів як постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, або ж підвищення питомої ваги сектору «Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції».

Зважаючи на тенденції, що притаманні світовому економічному співтовариству, в Україні варто звернути увагу на підтримку впровадження та розвиток цифрових технологій, які привертають увагу міжнародних інвесторів, і автоматично дають можливість розширювати коло інвесторів. Окрім того, цінним є досвід іноземних країн, які «йдуть шляхом створення

профільованих організацій, що займаються повним переліком питань, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, включаючи і формування інвестиційної привабливості» [5].

Сучасні дослідження науковців дають підстави стверджувати, що основними напрямами капітальних інвестицій для підвищення інвестиційної привабливості України є: «1) створення сприятливого інвестиційного клімату, що забезпечить фінансування капітальних інвестицій; 2) удосконалення регіональної політики економічного розвитку в напрямі стимулювання капітальних інвестицій; 3) зменшення податкового тиску на суб'єкти господарювання, що спрямовують власні фінансові ресурси на фінансування капітальних інвестицій; 4) сприяння розвитку парабанківської системи для стимулювання фінансування капітальних інвестицій» [4].

Висновки. Таким чином, підвищення інвестиційної привабливості регіонів в сучасних умовах може бути пов'язано з розвитком цифрових технологій та забезпеченням сприятливого інвестиційного клімату, що в результаті приверне увагу іноземних інвесторів і сприятиме притоку капіталу в економіку України.

Список використаної літератури

1. How can Europe reset the investment agenda now to rebuild its future? URL : https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/attractiveness/ey-europe-attractiveness-survey-2020-v2.pdf
2. Глушач Ю.С. Рейтингова оцінка як засіб підвищення інвестиційної привабливості регіону. *Регіон – 2018: стратегія оптимального розвитку* : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 8 – 9 листопада 2018 р.). С.75-80.
3. Капітальні інвестиції (щоквартальні показники) за січень-грудень 2019 року. *Державна служба статистики України.* URL : http://www.ukrstat.gov.ua/
4. Коць О.О., Бондаренко Л.П., Хоркава Н.Б. Напрями підвищення інвестиційної привабливості через здійснення капітальних інвестицій. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017 Вип. 16. С. 160-165.
5. Попова Ю.М. Брендинг як інструмент підвищення інвестиційної привабливості регіону / Ю. М. Попова // The Caucasus: Economical And Social Analysis Journal Of Southern Caucasus. – Volume 11. – Issue 01. – 2016. – P. 13 – 15.
6. Савлук О. В. Світовий досвід підвищення інвестиційної привабливості регіону на основі інституціонального регулювання. *Вісник Хмельницького національного університету,* 2012. № 2. Т.1. С. 256-262.
7. Стратегія сталого розвитку України до 2030 рр. URL : https://ips.ligazakon.net/document/view/XH6YF00A.

СТРАХОВІ ПРЕМІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ВИД ДОХОДІВ ВІД СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сидоренко С.В.

магістрант

Науковий керівник – к.е.н. доцент І. А. Шубенко

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень. Структура й динаміка державного бюджету є основним показником фінансового стану будь-якої держави. Безперервний дефіцит державного бюджету породжує проблеми, пов'язані із неспроможністю держави ефективно здійснювати всі покладені на неї функції, також до здороження позикових коштів та втрати довіри міжнародних установ до країни. Державний бюджет є основним чинником котрий підтримує соціально-економічний розвиток держави, і всі проблеми, які з'являються у цій сфері відносять до найважливіших з погляду економічної безпеки.

Проблемам дослідження бюджетного дефіциту займаються вітчизняні та зарубіжні економісти, серед яких: Андрущенко В., Барро Р., Бланкарт Ш., Р, Буковинський С., Федосова С, Опаріна С, Омельянович Л., Сутормін В. та інші.

Основний матеріал. Держава у своєму функціонуванні бажає налагодженого поділу видатків і доходів. Щоб досягти цього необхідно мати чітко налаштовані методи управління бюджетом, котрі могли б убезпечити дієве користування коштами. Бюджетний дефіцит – це фінансове явище, яке необов'язково має відношення до категорії виняткових подій. У нинішньому світі немає держави, яка в той чи інший етап своєї історії не зіткнулася б з дефіцитом бюджету [5].

Значення дефіциту бюджету як явища економічного в наукових джерелах досить часто тлумачать як об'єктивні економічні взаємини, які проявляються між співучасниками відтворювального процесу при використанні державою грошових коштів більше ніж наявні доходи бюджету [3, с. 310]. Інакше кажучи, дефіцит, здебільшого, формується як наслідок незбалансованості бюджету, тобто недостачі грошових коштів для фінансування фіксованого розміру державних видатків. З цього випливає, що головна причина появи бюджетного дефіциту полягає у відставанні темпів росту бюджетних доходів порівняно із збільшенням бюджетних видатків. Вагомим чинником бюджетного дефіциту є нездатність держави убезпечувати наповнення бюджету необхідними доходами. Приводом для цього можуть бути глибинні диспропорції непрямого характеру: неефективність виробництва, що відзначається високим рівнем собівартості виготовлених товарів, необхідність оновлення обладнання та використання новітніх технологій, а в цілому – неефективність господарювання.

В багатьох зарубіжних країнах та в Україні зокрема, дефіцити бюджету набули хронічного характеру, що слугувало збільшенню фінансової нестабільності. Вони є початком інфляційних процесів та знижують обсяг вкладення значних капітальних ресурсів у приватний сектор. Безконтрольність щодо бюджетного обмеження дефіциту є приводом падіння фінансової дисципліни у країні та заглиблення фінансової безвідповідальності урядів [4, с. 210]. Присутність хронічних бюджетних дефіцитів у світовій практиці вказує на існування певного причинно-наслідкового механізму. У першу чергу, бюджетний дефіцит впливає на зменшення обсягу заощаджень у загальнонаціональному масштабі, яке обумовлює збільшення відсоткової ставки, меншу доступність кредитних ресурсів для приватного сектору [3].

Застосування спеціальних фіскальних правил є одним із найважливіших методів боротьби з хронічними дефіцитам. Вони спрямовані на зменшення обсягів державного боргу, інфляції та досягнення сталого розвитку. Політичні діячі з допомогою цих правил приймають рішення в області фіскальної політики, щодо розміру і розподілу державних видатків та джерел їх фінансування (боргового, податкового). Ці правила відображаються у законодавчих нормах, політиці бюджетного процесу та цифрових задачах.

Важливо відмітити, що існує близький взаємозв'язок між величиною бюджетного дефіциту й державного боргу. Дефіцит бюджету призводить до збільшення державного боргу,

а зростання державного боргу, у свою чергу, спонукає до додаткових витрат бюджету на його обслуговування і це збільшує дефіцит бюджету. У такому разі з'являється «боргова циклічність: бюджетний дефіцит – державні запозичення – державний борг – платежі за боргом – бюджетний дефіцит» [6].

Боргова циклічність може призвести до багатьох негативних наслідків, що показано на рис.1.

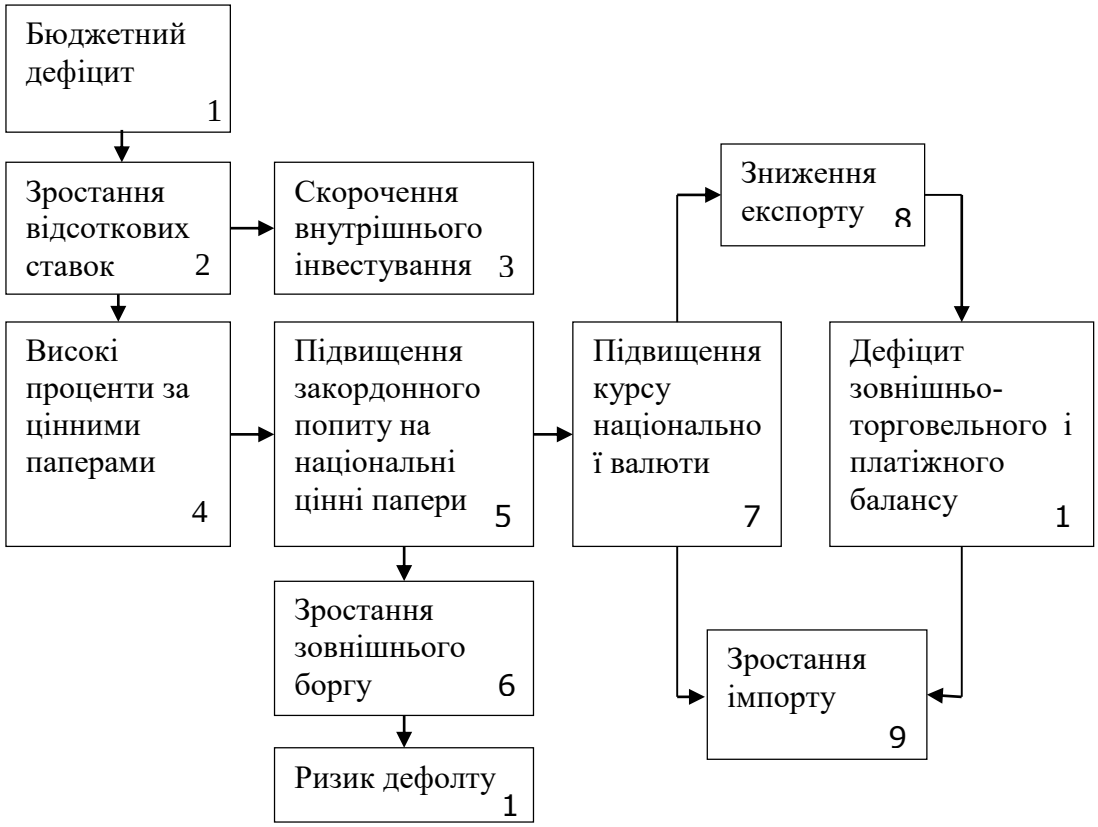

Рис. 1. Причинно-наслідкові зв'язки бюджетного дефіциту [1, с. 86].

1. Збільшення ринкових процентних ставок, відбувається у випадку фінансування бюджетного дефіциту в наслідок випуску державою цінних паперів на вільному ринку країни. Під час боргового фінансування бюджетного дефіциту процентні ставки збільшуються найбільше в тому випадку, коли поєднується стимулювальна, фіскальна й антиінфляційна грошово-кредитна політики. Боргове фінансування дефіциту бюджету спричиняє до зростання попиту на гроші, а як наслідок – спонукає швидке зростання процентних ставок та має два наслідки:

По перше, він веде до зменшення приватних внутрішніх інвестицій, зокрема довготермінових. Державні кошти використовуються, здебільшого, на фінансове забезпечення найнеобхідніших потреб населення. По-друге, підвищений процентний рівень спричиняє до падіння курсу національної валюти порівняно валют інших країн, де процентний рівень нижчий. Падіння курсу відбувається нерівномірно та веде до неадекватного зниження купівельної сили грошей на внутрішньому ринку. При намаганнях держави вмішатися у валютні і зовнішньоекономічні відносини з'являється розбіжність між офіційним і ринковим курсом валюти. Всі ці явища приводять зовнішньоекономічні зв'язки до реформування, вносять до них досить суттєвий спекулятивний елемент, затримують приплив іноземного капіталу, погіршують платіжний баланс країни, її валютний ринок, підривають її позиції на світовому ринку.

По друге, значні інвалютні потоки призводять до збільшення боргової залежності країни. Закупівля іноземцями прибуткових цінних паперів визначеної країни призводить до

посилення зацікавленості інших країн до національної валюти цієї ж визначеної країни. Такий взаємозв'язок підвищує попит на цю валюту на міжнародному валютному ринку.

По третє, збільшення курсу національної валюти на міжнародному ринку, валюти певної країни зменшує показник її експорту, що спричиняє до стимулювання імпорту іноземних товарів. Зниження чистого експорту товарів сповільнює зростання експортно-орієнтованих галузей.

По четверте, погіршення інвестиційної діяльності стає причиною для скорочення капіталу акціонерних товариств, виробничих потужностей та обсягу виробництва. Таке погіршення стає причиною зменшення продуктивності праці, та реального доходу, що провокує послаблення очікувань інвесторів, а отже зменшення інвестиційних програм та вивезення капіталу за кордон.

Надлишковий державний борг і дефіцит платіжного та зовнішньоторговельного балансу збільшує ризик дефолту – це коли країна не в змозі виплатити зобов'язання за державними запозиченнями. Дефолт може спонукати до негативних для економіки країни і статусу держави наслідків, викликаних згортанням інвестицій, збуванням цінних паперів нерезидентами, що зумовлює падіння їхньої вартості й подальше зростання процентних ставок [1, с.87]. Усі переглянуті зв'язки у структурі дефіцитного фінансування державної діяльності, дають привід говорити про комплекс макрофінансових впливів, які послаблюють економічну ситуацію в країні, і тим самим формують потребу в реалізацій дієвої політики управління бюджетним дефіцитом. [6]. Важливою передумовою для стійкого економічного зростання має стати зниження ключових боргових показників до безпечних меж, як зазначають науковці [2, с. 332].

Висновки та пропозиції. Бюджетний дефіцит як явище поширена проблема при створені державного бюджету. Він являє собою переважання видатків бюджету над його доходами та є показником негативних явищ в економіці, що може зумовлювати не лише інфляційні процеси та девальвацію національної грошової одиниці, але і системну кризу державних фінансів. Основна причина появи бюджетного дефіциту полягає у відставанні темпів росту бюджетних доходів у порівнянні із збільшенням бюджетних видатків. Бюджетний дефіцит також впливає на розмір державного боргу і ці поняття взаємозалежні. Щоб не допустити надмірний державний борг держава повинна проводити ефективну політику керування бюджетним дефіцитом.

Список використаних джерел

1. Бюджетна система [Текст]: підручник / В. В. Бабіченко [та ін.] / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учбов. л-ри; Тернопіль: Екон. думка, 2012. 871 с.

2. Дема Д.І., Бюджетна система: підручник / Дема Д.І., І.А. Шубенко, Н.М. Фещенко; за заг. Ред. Д.І. Дем. Житомир: Житомирський національний агроекологічний університет, 2019. 396 с.

3. Машко, А. Дефіцит бюджету: сутність, причини виникнення та проблеми управління. Соціально-екон. проблеми і держава. 2012. Вип. 2 (7). С. 308-314.

4. Нечаюк І.Б. Шляхи подолання негативних наслідків бюджетного дефіциту в державі. Економічний форум. 2014. №1. С. 209-213.

5. Семено М. В. Дефіцит державного бюджету та шляхи його подолання. Наукові конференції. Соціум. Наука. Культура URL: http://intkonf.org/semeno-m-v-defitsit-derzhavnogo-byudzhetu-ta-shlyahi-yogo-podolannya/ (дата звернення 05.11.2020).

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СТАРТАП-КОМПАНІЯХ

Сичевська Я.

магістрант

Науковий керівник – д.е.н., професор Н.М. Малюга

Постановка проблеми. Створення стартап-компанії - це проміжний етап, на якому планується перетворити такий суб'єкт господарювання на велике інноваційне підприємство, у зв'язку з чим виникає потреба у створенні відповідного внутрішнього підрозділу, який забезпечив би поточне відображення всіх виробничо-господарських процесів та явищ компанії, формування на їх основі необхідної внутрішньої та зовнішньої звітності для подальших управлінських рішень. Стаття доводить, що найбільш оптимальною формою бухгалтерського обліку в стартап-компанії, яка створюється в організаційно – правовій формі акціонерного товариства, є бухгалтерська служба, структура якої залежить від обсягу діяльності, кількості співробітників, розмірів компанії та інші фактори. Дослідження дозволило визначити найбільш оптимальні форми бухгалтерського обліку в стартап-компанії з урахуванням етапів розвитку новоствореного суб'єкта господарювання та особливостей його інноваційної діяльності, існуючі ризики господарської діяльності, їх причин, загроз, негативних наслідків невизначеності майбутніх результатів діяльності стартап- компанії.

Зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах є важливою складовою господарської діяльності, оскільки якість наданих, отриманих та оброблених бухгалтерських даних, тобто їх точність, надійність, актуальність, своєчасність, доступність, повнота, наочність, зручна форма подання та подання залежать від правильність та необхідність управлінських рішень. Необхідно враховувати види діяльність суб'єкта господарювання, їх кількість та специфіку, кількість працівників, користувачів різної бухгалтерської інформації, оскільки для певних груп осіб важливі управлінські та фінансові звіти, для інших - поточні дані бухгалтерського обліку для певних об'єкти, господарських процесів та явища. Однією з основних проблем обліку інноваційної діяльності стартапів є відсутність єдиної системи документації та рахунків-фактур для обліку витрат, доходів, результатів запуску та інших об'єктів бухгалтерського обліку. Для вирішення вищезазначених проблем необхідно вивчити форму організації та обліку інноваційної діяльності новоствореного суб'єкта господарювання. Дослідженням облікових аспектів діяльності стартап-компаній займалися такі автори, як: Л. Богатирьова [5], Р. Ісламов [1], Д. Збанацький [3], С. Легенчук [2], О. Марченко [4], Г. Мельничук [4], Г. Пилипчук [2], Т. Тардаскіна [5], Ю. Терешко [5]. Однак питання організації бухгалтерського обліку у своїх працях розкриває лише Р. Ісламов, зокрема в частині організації обліку зовнішніми суб'єктами ведення бухгалтерського обліку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення найбільш оптимальних та доцільних форм організації бухгалтерського обліку в стартап-компанії, які б враховували етапи розвитку новоствореного суб'єкта господарювання та особливості його інноваційної діяльності з точки зору ризику.

Виклад основного матеріалу дослідження. У будь-якій компанії формування облікової політики покладається на головного бухгалтера або бухгалтерську службу або аудиторську фірму (приватний аудитор), а за її затвердження відповідає керівник чи власник або уповноважені ними органи (посадові особи).

Стартап-компанії, враховуючи одну із своїх основних особливостей – інноваційність, використовують автоматизовану форму ведення бухгалтерського обліку, що забезпечує оперативність та спрощення бухгалтерської облікової роботи, більший контроль за операціями та їх результатами, можливість взаємодії різних технічних засобів, програм статистичних, податкових та інших звітів, декларації, первинні документи, їх обмін, наявність,

оперативне відображення в єдиній системі стану документів для підрядників, між якими вони складаються, та державних органів, які контролюють процес подання та реєстрації відповідних документів. Комп'ютерна форма бухгалтерського обліку дає змогу інноваційним компаніям розробляти та впроваджувати нові технічні продукти, інструменти, програми для вдосконалення бухгалтерського обліку, внутрішньогосподарського контролю, управління тощо.

Часто стартапи спочатку тестують віджети та пристрої на своїх проектах, отримують на них патенти, і при позитивних результатах нові технології продаються іншим компаніям як інноваційні продукти (послуги). При достатніх ресурсах виробника (продавця) придбання підприємствами нових програм або обладнання супроводжується консультаційними послугами та підтримкою впровадження інноваційних систем відповідно до реалій та особливостей конкретного бізнесу.

Бухгалтерський облік на інноваційних підприємствах може здійснюватися різними суб'єктами господарювання залежно від стадії розвитку компанії, організаційно-правової форми господарювання та інших умов, визначених чинним законодавством. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" виокремлює такі форми бухгалтерського обліку для забезпечення його ведення, які компанія обирає самостійно відповідно до вимог цього Закону: 1) запровадження посади бухгалтера або створення бухгалтерії, яку очолює головний бухгалтер; 2) користування послугами бухгалтера, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи; 3) забезпечення бухгалтерського обліку на договірній основі централізованою бухгалтерією або підприємством, суб'єктом господарювання, самозайнятою особою, що здійснює діяльність у галузі бухгалтерського обліку та / або аудиту; 4) незалежний облік і звітність безпосередньо власником або керівником підприємства [6]. В процесі своєї діяльності інноваційне підприємство може вибирати різні форми організації бухгалтерського обліку залежно від рішення керівництва з урахуванням фінансових, людських, часових та технічних (матеріальних) ресурсів, господарської діяльності (операцій), а також обсягів бухгалтерської роботи. Таким чином, застосовується окрема форма організації бухгалтерського обліку для забезпечення його ведення у стартап-компаніях залежно від стадій розвитку інноваційного підприємства та умов господарської (інноваційної) діяльності.

На початку діяльності, якщо є час, відповідні знання та досвід, засновник підприємства може вести облік самостійно. Однак ця «форма бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна розкриватися» [6]. Основними такими суб'єктами є публічні та приватні акціонерні товариства, підприємства, що становлять суспільний інтерес, «окрім великих підприємств, які не є емітентами цінних паперів), суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку, підприємства, які здійснюють діяльність із видобутку корисних копалин загальнодержавного значення» та ін. [7]. Переваги створення такої бухгалтерії проявляються у випадку складної організаційної структури підприємства, великої кількості працівників, наявності філій, відокремлених структурних підрозділів тощо. Ці умови передбачають виконання багатьох бухгалтерських робіт, як поточних (підготовка та обробка первинних документів), так і періодичних (формування та подання фінансових, податкових звітів, декларацій) для ефективності та своєчасності яких потрібен бухгалтер на підприємстві.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Проаналізувавши вищезазначені можливі умови економічної діяльності стартапів, слід відмітити, що при створенні стартапу у формі публічного акціонерного товариства, що займається діяльністю зі створення інноваційної продукції (послуг), використовуючи велику кількість ресурсів, необхідно організувати бухгалтерську службу зі структурою, яка б забезпечувала ведення обліку з ефективним, вчасним та повним наданням інформації про поточні та періодичні результати діяльності бізнесу.

Найефективнішою формою бухгалтерського обліку для забезпечення його ведення у стартап-компаніях вважаємо створення бухгалтерії. Формування такого внутрішнього підрозділу за умови ефективної організації його співпраці з іншими підрозділами є найбільш доцільним порівняно з використанням інших форм організації бухгалтерського обліку в стартап-компаніях. Найбільш оптимальною організаційно-правовою формою управління стартап-компаніями є публічне акціонерне товариство (ПАТ). Створення інноваційних підприємств у цій формі вигідне таким суб'єктам через можливість вільного розміщення акцій та їх обігу на фондовому ринку. Публічність акцій приваблює інвесторів, які хочуть інвестувати в новий бізнес, що дуже необхідно для стартапів. Акції підприємства можуть купувати і продавати його працівники, коли вони подорожчають, що має позитивні переваги для кожної сторони: власники стартапу отримують додаткові інвестиції, а працівники - можливість отримати додатковий дохід, іноді навіть право голосу в управлінні бізнесом за сприятливих умов розвитку компанії власники акцій отримають чималі вигоди від здійснених вкладень.

Список використаних джерел:

1. Ісламов Р. Аутсорсинг бухгалтерських послуг для стартапів: плюси та мінуси. 2017. URL: https://ua.accace.com/ autsorsynh-buxhalterskyx-posluh-dlya-startapiv-plyusy-taminusy/ (дата звернення: 02.12.2020).

2. Легенчук С.Ф., Пилипчук Г.В. Історичні аспекти виникнення і особливості діяльності стартап-компаній: обліково-економічні аспекти. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Серія «Бухгалтерський облік, контроль і аналіз». 2016. Вип. 1. С. 122-144. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2016_1_12 (дата звернення: 02.12.2020).

3. Збанацький Д.В. Стартапи: юридичні та практичні аспекти. Ознайомча частина. Незалежний аудитор. URL : http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/269?view= material (дата звернення: 02.12.2020).

4. Мельничук Г.С., Марченко О.І. Стартапи як особлива організаційна структура ринку інновацій. Формування ринкових відносин в Україні. 2017. № 2. С. 28-34. URL : http://nbuv.gov.ua/ UJRN/frvu_2017_2_8 (дата звернення: 02.12.2020).

5. Терешко Ю.В., Тардаскіна Т.М., Богатирьова Л.Д. Особливості розвитку Інтернет-стартапів в Україні: реалії і перспективи. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 12. С. 435-443.

6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/996-14 (дата звернення: 02.12.2020).

7. Хто та в які строки зобов'язаний оприлюднювати фінзвітність за 2017 рік. Інтерактивна бухгалтерія. 2018. URL: http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onenews/ 116519 (дата звернення: 02.12.2020).

ПОРЯДОК КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ЗА ВИДАТКАМИ

Сікалюк Ю.

студентка

Науковий керівник – ст. викладач І. В. Дем'янюк

Постановка проблеми. В сучасних умовах ринкової економіки в Україні виникає потреба у забезпеченні ефективного та цілеспрямованого управління бюджетними видатками. Нинішня система управління видатками державного бюджету Україні є недосконалою. Зокрема спостерігається збільшення витрат на обслуговування державного боргу як зовнішнього так і внутрішнього; зниження рівня та якості життя населення. На процес управління видатками бюджету впливають ряд чинників зовнішнього та внутрішнього походження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням теоретичних засад та практичних аспектів бюджетування в Україні присвячені наукові праці Благун О., Єрмошенко М., Міщенка В., Опаріна В., Пасічника Ю., Розпутенко І., Чугунова І., Юрія С. та інші. Щодо ефективного управління видатками державного бюджету України, структура бюджетних видатків має ряд невирішених питань та проблем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Казначейське обслуговування бюджетів за видатками здійснюється через особові рахунки бюджетних установ.

У Бюджетному кодексі України (БКУ) визначено, що «видатки бюджету – це кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, до яких не належать: погашення боргу; надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування» [1].

Зазначимо, що «система видатків бюджету являє собою сукупність певних напрямків видатків (програм), їх структура, а також відносини між відповідними органами в процесі планування і виконання видатків, складання звітності та контролю за виконанням видаткової частини бюджету» [2].

В таблиці 1, показано динаміку та структуру видків державного бюджету за функціональною класифікацією за 2017 - 2019 рр.

Розглянувши таблицю 1 видно, що впродовж останніх років видатки державного бюджету зросли з 839,3млрд грн у 2017 р. до 1075,3 млрд грн у 2019 р., тобто на 28 %.

Отже, виходячи з наведених даних у таблиці 1, за досліджуваний період видатки на оборону в порівнянні 2017р.- 2019р.збільшились на 32,3 млрд грн., або на 43%. Крім того, збільшилися видатки на: громадський порядок, безпеку та судову владу, економічну діяльність. Видатки на охорону здоров'я склали велику часту загальних видатків бюджету. Це зростання пов'язане у 2019 р. зі епідемічною хворобою COVID-19.

Отже, в загальному видатки державного бюджету з 2017р. по 2019р. зросли на 235,98 млрд грн.

За економічною класифікацію видатки державного бюджету поділяються на: поточні та капітальні видатки (рис.1).

Поточні видатки, це ті видатки, які виділяються для фінансування підприємств, організацій, установ, а також на фінансування соціального захисту населення. Капітальні видатки, вони займають найвагоміше місце в структурі і в функціонуванні держави. Спрямовані на придбання основного капіталу, (тобто на обладнання та предмети довгострокового користування), та необоротних активів, тобто на капітальний ремонт, капітальні інвестиції тощо.

Таблиця 1

Аналіз виконання державного бюджету за видатками за 2017 – 2019 рр. млрд грн.

Видатки	Роки									Відхилення 2019р. до 2017р. % виконання
	2017			2018			2019			
	План	Виконано	% виконання	План	Виконано	% виконання	План	Виконано	% виконання	
Загальнодержавні функції	147,0	142,5	96,94	179,3	162,9	90,85	177,3	168,2	94,87	-2,07
Оборона	77,8	74,3	95,50	97,8	97,0	99,18	109,0	106,6	97,80	2,30
Громадський порядок, безпека та судова влада	92,0	87,8	95,43	123,5	116,9	94,66	146,7	142,4	97,07	1,64
Економічна діяльність	51,7	47,0	90,91	74,4	63,6	85,48	84,7	72,4	85,48	-5,43
Охорона навколишнього природного середовища	5,2	4,7	90,38	6,1	5,2	85,25	7,7	6,3	81,82	-8,56
Житлово-комунальне господарство	0,03	0,02	66,67	0,4	0,3	75,00	0,2	0,1	50,00	-16,67
Охорона здоров'я	17,3	16,7	96,53	23,3	22,6	97,00	39,4	38,6	97,97	1,44
Духовний та фізичний розвиток	8,2	7,9	96,34	10,5	10,1	96,19	10,8	10,1	93,52	-2,82
Освіта	46,7	41,3	88,44	50,2	44,3	88,25	58,5	51,7	88,38	-0,06
Соціальний захист та соціальне забезпечення	145,1	144,5	99,59	164,1	163,9	99,88	221,3	218,6	98,78	-0,81
Міжбюджетні трансферти	279,2	272,6	97,64	304,7	298,9	98,10	279,3	260,3	93,20	-4,44
Усього	870,23	839,32	96,45	1034,3	985,7	95,30	1134,9	1075,3	94,75	-1,70

Джерело: побудовано автором на основі [2].

Загальна кількість видатків державного бюджету України за економічною класифікацією станом на 2019 р. становлять 1072,89 млрд грн., з них:

поточні видатки - 998,94 млрд грн.;

капітальні видатки – 73,95 млрд грн. [3]

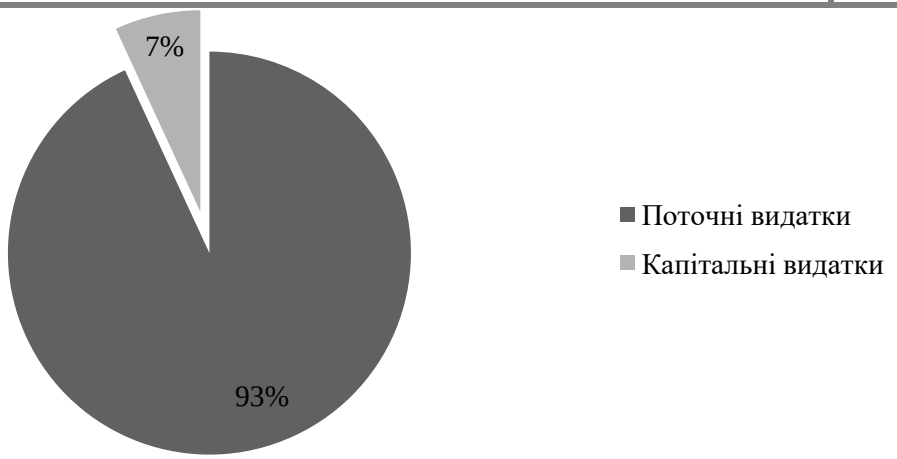

Рис.1. Динаміка видатків державного бюджету за економічною класифікацією за 2019р.

Джерело: [3].

Виходячи з динаміки видатків державного бюджету рис.1, наглядно видно, що у 2019р. найбільшу частку у структурі державного бюджету становлять поточні видатки, які становлять 93% з усього бюджету, і лише 7% капітальних видатків. Тобто найбільша кількість коштів за економічною класифікацією виділяється для підтримки підприємств, організацій, установ, а також на фінансування заходів щодо соціального захисту населення. І незначна частина, тобто 7% на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності держави.

Висновки та пропозиції: Провівши дослідження, можемо зазначити, що органи ДКСУ є безпосередньо основним механізмом контролю за усіма видатками Державного бюджету України. На даний момент міжбюджетні трансферти домінують над усіма видатками державного бюджету. В умовах обмеженості бюджетних ресурсів, Урядом проводилася спрямована політика видатків з бюджету на підвищення обороноздатності держави, своєчасних погашень державних боргів, а також забезпечення економію бюджетних коштів. Удосконалення системи бюджетних видатків, потрібно спрямувати на економічну сферу, звертаючи увагу на соціальну сферу. Потрібно удосконалити державний контроль, бюджетного і податкового законодавства, мережі виконавців, а також проводити не тільки планування, а більш точний прогноз видатків державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України (нова редакція) від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21
2. Державна казначейська служба України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/ index
3. Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2017 – 2020 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://index.minfin.com.ua/.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Сімашко А.

магістрант

Науковий керівник - к. е. н. доцент М. А. Мартинюк

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Сучасний орієнтир підприємницьких структур на інноваційну основу розвитку обумовлена рядом причин, до яких слід віднести: трансформаційні процеси в економіці, політико-правові аспекти господарювання, зміна вподобань споживачів, зменшення купівельної спроможності населення, дестабілізаційні умови господарювання в умовах пандемії. При цьому виникає необхідність у пошуку нових способів управління, удосконалення виробничого процесу з метою утримання належної ніші на ринку, що здатна забезпечити отримання економічної вигоди в майбутньому. Одним із таких стратегічних методів є диверсифікація, процес формування якої відбувається поетапно, однак не менш ефективно і дієво, зважаючи на мінливість ринкового середовища.

Теоретичні основи формування диверсифікації значною мірою відображені у працях багатьох економістів-дослідників, таких як: О. Мазуренок [6], К. Богачевської [5], Н. Белякової, Г. Семенова та Ю. Кременчутської. Однак, зважаючи на вагомість даної проблематики, питання впровадження диверсифікації потребує постійного вивчення і детального дослідження.

Основний матеріал. Теоретичні основи диверсифікації характеризуються відсутністю єдиного загальновизнаного науково підходу та мають різносторонній характер. Достатньо цікавим є підхід до даного трактування, в якому акцентується увага на одночасному розвитку різних не взаємопов'язаних між собою видів діяльності, розширення товарної номенклатури і асортименту продукції, розширення активності за межі основного бізнесу, в основу якого покладено продукування продукту, який займав би вагому частку в структурі продажу.

Доповненням до такого тлумачення є підхід С. Попова [7, с. 20], який під даною економічною категорією розглядає збільшення асортименту продукції та послуг, вихід за рамки традиційного виду діяльності на основі використання правильних технологічних рішень з одночасним використанням внутрішніх резервів підприємства. Передумовами впровадження диверсифікації різними суб'єктами господарювання є зменшення прибутку, дисбаланс на ринку, потреби споживача, невідпрацьована схема оподаткування, науково-технічній прогрес.

На думку О. Мазуренок [6, с. 28] диверсифікація підприємства здатна оптимізувати процес виробництва, зменшити показник матеріаломісткості, посилити взаємозв'язок між структурними підрозділами підприємства і тим самим зменшити ризики підприємницького середовища, і різних сфер економіки країни. Багато науковців вбачають інноваційний підхід у впровадженні диверсифікації на підприємстві з елементами ефективного менеджменту і перерозподілу ресурсів.

Так, зокрема, Богачевська К. [5, с. 261] і Бахчиванжи Л. [3, с. 92] розглядають диверсифікацію як інновацію на підприємстві яка передбачає не лише розширення номенклатури уже освоєної продукції, а й перехід на нові напрями діяльності з одночасним впровадженням маркетингових заходів з метою забезпечення конкурентоспроможності в майбутньому. Ансофф І. вбачає вигоду у проведенні диверсифікації, оскільки саме вона дозволяє мінімізувати ризики функціонування у нестабільних умовах бізнес-середовища [2, с. 113]. Поділяє іхню думку Н. Рудик, і доповнює їх зміст тим, що саме диверсифікація орієнтована на освоєння підприємницькою структурою нових сфер виробництва, охоплення не відомих сегментів ринку [8, с. 223]. Доповненням до такого тлумачення є підхід Д. Аакера, який зазначає, що даний механізм дій є своєрідною тактикою підприємства, пов'язаною зі

входженням його на товарний ринок [1, с. 325]. Завершальним, у даному контексті, є судження Я Бєлоущенко, в якому відмічено, що диверсифікація суб'єктів господарювання повинна передбачати правильний перерозподіл ресурсів, який забезпечить розробку нового виду продукції з використанням сучасних технологій ефективного менеджменту [5, с. 19].

Успіх будь-якого суб'єкта підприємницького середовища залежить від швидкого пристосування до змін зовнішнього і внутрішнього середовищ, адаптації до нових викликів ринку, які змушують кардинально змінити структуру виробництва, розробити нові види продукції та вдаватися до систематичного її продукування, дотримуватися заздалегідь розробленого плану щодо виробництва, готовності до різноманітних нововведень та своєчасного адаптування до науково-технічних зрушень. Розгляд питання використання та впровадження диверсифікації може відбуватися на всіх етапах прийняття рішень, в тому числі внаслідок порівняльного аналізу бажаного та можливого рівнів отримання прибутку, продуктивності праці, ефективності діяльності.

Зважаючи на різносторонній характер визначення даної дефініції, можна передбачити дії підприємства, яке має намір диверсифікуватися, і в умовах невизначеності, отримати очікуваний ефект (рис.1). Однак не варто уникати питання ідентифікації чинників, що змушують вдаватися до таких змін. Загальновідомо, що фактори економічного, технічного, організаційного і технологічного характеру відіграють ключову роль у впровадженні нових методів господарювання.

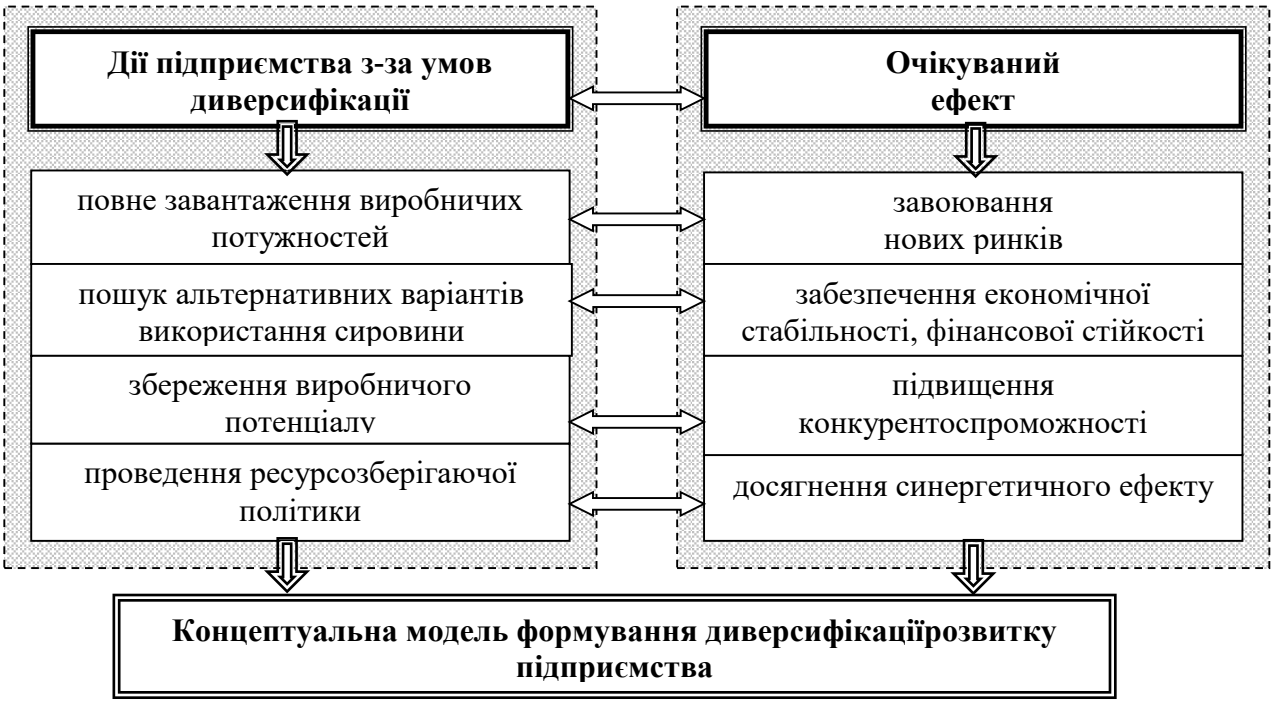

Рис.1. Концептуальна модель формування диверсифікації

Джерело: власні дослідження.

Як правило, такі фактори взаємопов'язані між собою і нерідко впливають на результати господарської та іншої діяльності підприємств в різних напрямках. Одні з них мають позитивний вплив, інші – негативний, є й такі, що в сучасних умовах економічного реформування є нейтральними.

Висновки та пропозиції. Узагальнюючи аналіз теоретичних підходів щодо сутності диверсифікації дозволяє зробити висновок про багатогранність його тлумачення. Зміст даного поняття уособлює інтеграційну домінанту, яка дозволяє розширити сферу діяльності з метою отримання комерційної вигоди. Впроваджуючи диверсифікаційний підхід, підприємницькі структури значно швидше можуть адаптуватися до мінливого ринкового середовища та ризиків сучасності. В даному контексті вагомого значення набуває своєчасне визначення ключових чинників, що мають вплив на диверсифікований розвиток підприємства.

Список використаної літератури:

1. Акер Д. Стратегическое рыночное управление. URL: www.labirint.ru/books/127932/.
2. Ансофф И. Стратегическое управление. URL: https://studfile.net/preview/5712210/.
3. Бахчиванжи Л. та ін. Диверсифікація діяльності та перспективи соціально-економічного розвитку аграрних підприємств: монографія. Одеса: Аспект, 2013. 92 с.
4. Белоущенко Я.А. Теоретические аспекты стратегии диверсификации в современных условиях хозяйствования. *Экономика и предпринимательство.* ВАК РФ, база Agris, база РИНЦ. Москва: ООО «Сам Полиграфист», 2019. № 4. С. 882-885.
5. Богачевська К. Теоретичні підходи до визначення поняття «диверсифікація підприємства» як економічної категорії. *Вісник Криворізького національного університету.* 2012. № 33. С. 261–263.
6. Мазуренок О. Особливості диверсифікації машинобудівних підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук; Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. Тернопіль, 2013. 28 с.
7. Попова С. Диверсифікація діяльності підприємств в умовах трансформаційної економіки: автореф. дис. канд. екон. наук; Харківський національний економічний університет. Харків, 2004. 20 с.
8. Рудик Н. Конгломеративные слияния и поглощения. Книга о пользе и вреде непрофильных активов. Москва: Дело. 2005. 223 с.

ЕТАПИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИМ БАНКОМ

Сліпковська В.

магістрантка

Науковий керівник – к.е.н., доцент І.А. Шубенко

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Споживче кредитування відіграє важливу роль в економіці будь-якої держави, сприяє розвитку ринку споживчих товарів, підтримці соціальної стабільності тощо. Споживче кредитування має вплив на реальний сектор економіки, сприяє будівництву, спрощує реалізацію вартісних споживчих товарів, стимулює розвиток суміжних галузей, сприяє створенню нових робочих місць. Споживче кредитування відіграє важливу роль у розвитку економіки, адже воно, об'єднуючи фінансовий ринок із іншими ринками, сприяє капіталізації ресурсів.

Теоретичні аспекти споживчого кредитування в Україні відображали в своїх роботах вітчизняні науковці: Алескерова Ю.В., Виклюк М.І., Гаврилко Т.О., Геєць В.М., Дзюбенко А.Д., Д'яченко А.В., Завидівська О.І., Карпа І.С., Кравченко В.І, Корнєєв В.В., Кузнєцова Л.В., Лесів А. В., Лютий І.О., Савіч В.І., Соколовський Є. А., Тригуб О.Р., Юркевич О.М., Янкович Я.Я. та ін. Однак, існують певні проблеми процесу управління організацією споживчого кредитування в комерційних банках, що заважають розвиватися цьому виду економічних відносин.

Основний матеріал. Сучасне суспільство неможливо уявити без розвинутої системи різноманітних банківських продуктів, і в першу чергу – банківських кредитів. Істотне місце в їх структурі припадає на кредити фізичним особам, так звані кредити на споживчі цілі. Від розвитку даного сегмента багато в чому залежить попит споживачів на товари тривалого користування і спроможність населення задовольнити свої потреби в даних товарах [1]. Споживчий кредит – це одна з найбільш зручних для фізичних осіб форм кредитування.

Сутність споживчого кредитування відображена в його назві – даний вид кредиту завжди пов'язаний із задоволенням споживчих потреб позичальника [2].

Комерційні банки завжди намагаються запропонувати для своїх клієнтів широкий спектр послуг у наданні споживчого кредиту, під яким слід розуміти кредит, що надається фізичним особам для задоволення їх споживчих потреб (побутової техніки, меблів, автомобіля, подорожі і т.д.) [3].

Згідно даних НБУ відомо, споживче кредитування є одним з основних джерел доходів банків. Також воно привабливо тим, що з отриманням громадянами країни додаткового доходу, що надається банками у вигляді кредитних ресурсів, відбувається збільшення купівельної спроможності населення, що, в свою чергу, веде до підвищення економічного розвитку України [4]. Кредитування є найбільш значущою, з точки зору отримання прибутку, операцією банку. В даний час особливої актуальності і значущості набуває кредитування фізичних осіб на різні цілі і терміни.

Дані НБУ показують, що споживчі кредити банків отримані фізичними особами за 2019 рік рівні 173,7 млрд грн, що перевищує суму споживчих кредитів банків за 2018 рік на 22,1 млрд грн чи на 14,6%, та більше від суми споживчих кредитів банків від 2015 року на 68,8 млрд грн чи на 65,6% [4].

Однак за рівнем розвитку споживчого кредитування українські банки мають велике відставання від банків економічно розвинених країн. Споживче кредитування фізичних осіб - не найпоширеніший вид кредитування в Україні, але з кожним роком обсяги споживчих кредитів ростуть, також і збільшується частка проблемних кредитів. Необхідність споживчого кредитування залежить не тільки від потреб населення, а й від отримання прибутку банківськими установами. Тим самим, банки різними способами залучають нових клієнтів, а також намагаються не втратити вже наявних. Але і багато зусиль іде на подолання проблем споживчого кредитування (неповернення кредитів, інфляція, ведення кредитної історії, конкуренція банків, недостатня капіталізація банків, слабке забезпечення кредитів, зниження довіри позичальників до банків і ін.).

У цілому, слід відзначити велику різноманітність видів банківських споживчих кредитів, спрямованих на задоволення різноманітних потреб і потреб позичальників, що стимулює його активний розвиток та підвищує соціально-економічну роль в забезпеченні зростання національної економіки. Ефективна організація споживчого кредитування в комерційному банку сприяє диверсифікації банківської діяльності, отримання доходів, а з точки зору банківських клієнтів - підвищення якості життя населення та стимулювання його платоспроможного попиту.

Процес управління організацією споживчого кредитування в банку включає в себе певну сукупність певних етапів, в результаті яких клієнт отримує кредит, а фінансова організація прибуток у вигляді відсотків по кредиту. У кожному банку розроблено свій процес споживчого кредитування.

Основними етапами споживчого кредитування є: 1) підготовчий етап включає в себе розгляд кредитної заявки, перевірку заявлених параметрів; 2) оцінка кредитоспроможності клієнта полягає у вивченні фінансового стану потенційного позичальника, кредитної історії, визначення максимальної суми кредиту; 3) оформлення кредиту підписання договору, видача кредиту; 4) супровід кредиту; 5) погашення кредиту.

Кожен з цих етапів вимагає ретельного опрацювання, що спирається на нормативно-правову базу. Нормативно-правові документи, що регулюють процес споживчого кредитування включають зовнішні і внутрішні нормативні документи.

До внутрішніх (банківським) процедурам, що регулює процес споживчого кредитування відносяться:

1) кредитна політика надання споживчих кредитів комерційного банку;

2) загальний порядок здійснення споживчих кредитних операцій;

3) зразки форм договорів споживчого кредитування;

4) методика оцінки платоспроможності позичальника фізичної особи і т.п.

Кожен банк самостійно розробляє нормативні процедури, що регулюють різні процеси, в тому числі і споживче кредитування. На початковому етапі споживчого кредитування потенційний позичальник подає заявку на отримання позики, в якій зазначаються особисті дані, цілі кредитування, розмір кредиту, термін погашення, можливе забезпечення.

На другому етапі процесу споживчого кредитування проводиться оцінка платоспроможності клієнта з метою мінімізації кредитного ризику. За даними, наданими клієнтом (довідки про заробітну плату і інші доходи, декларації про доходи), оцінюється фінансовий стан позичальника. Якщо позичальник є клієнтом банку, отримує дохід через банк, або вже брав кредит, то це істотно полегшує завдання оцінки клієнта. Набагато складніше скласти об'єктивну картину позичальника в перший раз. На даному етапі у кожному банку також є свої методики розподілу потенційних позичальників на «позитивних» і тих, кому слід відмовити в споживчому кредиті.

Наступний етап споживчого кредитування полягає в безпосередньому підписання кредитного договору і видачі кредиту. Тут основою є сам кредитний договір, який визначає, яким чином будуть здійснюватися взаємини між кредитними і не кредитними фінансовими організаціями та позичальниками в рамках надання споживчого кредиту і позики для цілей, не пов'язаних з підприємницькою діяльністю.

Супровід споживчого кредиту полягає в контролі за погашенням кредиту і своєчасному реагуванні на зміну фінансового стану позичальника з метою мінімізації ризику неповернення споживчого кредиту. Найчастіше, графік платежів по кредиту розписаний помісячно на весь період кредитування рівними частками, при цьому сума основного боргу погашається від меншого до більшого, а відсотки по кредиту навпаки.

На сьогоднішній день опрацьовано досить багато питань, пов'язаних з регулюванням процесу споживчого кредитування, але деякі питання потребують доопрацювання, як на законодавчому рівні, так і на рівні банків зокрема.

Висновки. У процесі кредитування позичальників банками можливо виділити етапи кредитного процесу. Було виявлено, що виділяють п’ять основних етапів кредитування. Кожен з цих етапів вимагає ретельного опрацювання, що спирається на нормативно-правову базу. Також показано, що основними внутрішніми (банківськими) процедурами, які регулюють процес споживчого кредитування відносяться: кредитна політика банку; загальний порядок здійснення кредитних операцій; зразки форм типових договорів; методика оцінки платоспроможності клієнта і т.п.

Список використаних джерел

1. Алескерова Ю. В., Дзюбенко А. Д. Особливості розвитку споживчого кредитування в Україні. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 27(2). С. 87-92.
2. Виклюк М. І., Лесів А. В.,. Янкович Я. Я. Сучасний стан банківського споживчого кредитування. Економіка і управління. 2018. № 4. С. 133-137.
3. Гаврилко Т. О. Споживче кредитування в Україні. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2019. Т. 30(69), № 5(1). С. 110-116.
4. Звіт про фінансову стабільність за грудень 2019 року. Публікація НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2019-roku (дата звернення 16.11.2020.

КАПІТАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА ДИНАМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Толочко В.

магістрант

Науковий керівник - д. е. н., доцент О. М. Віленчук

Актуальність дослідження. Всебічний розвиток вітчизняного бізнесу потребує його поступової капіталізації. Суть даного процесу полягає у спроможності раціонального поєднання різноманітних (матеріальних, нематеріальних, інтелектуальних, кадрових, фінансових та ін.) ресурсів, необхідних для досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства на середньострокову та довгострокову перспективу його розвитку. Підвищення рівня капіталізації підприємства впливає на зростання його інвестиційної привабливості та позиціювання з позиції надійного ділового партнера в конкурентному середовищі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Економічна наука у тематиці капіталізації підприємства представлена працями таких закордонних і вітчизняних науковців, як: А. С. Пермякова, Ю. В. Єжова, В.В. Казінцева, Д. Е. Овсепян, В. В. Півень, Є .В. Гальцева, А.Ш. Варок та ін. Проте, актуальність зазначеної проблематики потребує здійснення подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. У загальноприйнятому розумінні економічний зміст капіталізації розглядається як фундаментальний процес, що полягає у підвищенні вартості капіталу, що належить суб'єктам усіх рівнів господарювання у результаті росту їх виробничого потенціалу та ефективності діяльності [4, с. 287]. Багатогранність категорії "капіталізація підприємства" віддзеркалюється в її визначені: «як процес підвищення вартості підприємства, як процес перетворення різноманітних ресурсів підприємства у капітал, як процес накопичення і приросту капіталу підприємства, як ринкової оцінки вартості підприємства» [2, с. 136].

Оскільки основною метою капіталізації є безперервний процес її нарощування, то для більш ефективного управління процесами, а також формування механізмів її зростання почали виділяти три форми капіталізації.

Реальна капіталізація є першою формою капіталізації. Вона створюється шляхом нарощування капіталу за допомогою використання власних інвестицій від позитивного фінансового результату діяльності підприємства. Сферою формування даної форми капіталізації виступає реальний сектор виробництва і сфера обігу. Формою її прояву є поповнення оборотних і необоротних активів та зростання резервів, що в результаті веде до збільшення власного капіталу, а отже, сприяє зростанню реальної капіталізації.

Другою формою капіталізації виступає маркетингова капіталізація. Вона є результатом активної маркетингової політики, включаючи рекламну кампанію, які сприяють нарощуванню ринкової вартості підприємства, тим самим відриваючи її від реальної вартості. У цьому випадку зростання капіталізації, як правило, формується у сфері обігу й відбувається за рахунок нематеріальних активів. Істотна роль в маркетинговій капіталізації відводиться створенню впізнаваного бренду і торгової марки компанії, які сприяють ефективному просуванню продукції і послуг на ринку.

Третьою формою капіталізації є ринкова або фіктивна капіталізація. Розвиток даної форми пов'язаний з появою цінних паперів, тобто активів, які за своєю природою мають нетоварний характер. Фіктивність цієї форми капіталізації пов'язана з тим, що цінні папери самі по собі не мають споживчої вартості. Фіктивний капітал не функціонує в процесі відтворення, а залучений на специфічному ринку – фондовому. Оскільки дана форма капіталізації формується в результаті фондових операцій, то вона отримала назву «фіктивна капіталізація». Нарощування ринкового (фіктивного) капіталу здійснюється за допомогою операцій по котируванню акцій, які здійснюють біржові структури. Залежно від ситуації на ринку ринкова вартість акцій може збільшуватися або зменшуватися, відповідно збільшується

або зменшується капіталізація компанії. Така форма прояву капіталізації має подібність із маркетинговою капіталізацією.

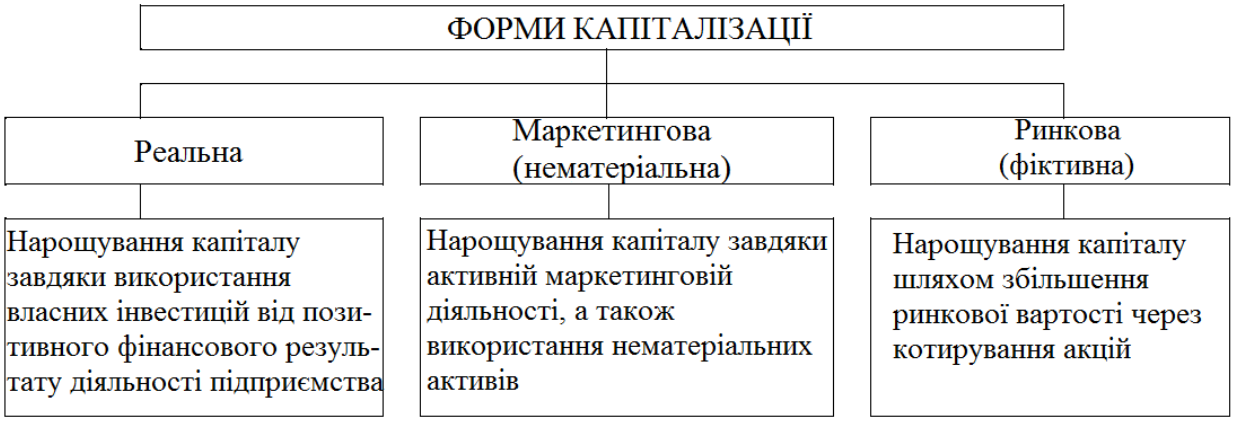

Рис. 1. Форми капіталізації

Джерело: власні дослідження.

Економічна цінність капіталу для стейкхолдерів ринку проявляється у наступному:

1. Для суб'єкта підприємницької діяльності – можливість залучення матеріальних, нематеріальних трудових фінансових та інших ресурсів, необхідних для розв'язання стратегічних та тактичних завдань підприємства;

2. Для інвестора – забезпечити відповідний рівень дохідності від інвестування ресурсів у певний суб'єкт господарювання;

3. Для країни в цілому – створення додаткових робочих місць та сплата податків до бюджетів всіх рівнів.

Динамічний розвиток підприємства потребує використання різних форм капіталу, які формують підґрунтя для успішного функціонування підприємницької діяльності. Взагалі капітал слід розглядати як широкий спектр ресурсів, що складається з: 1) фінансовий капітал (інвестування коштів оборотні та необоротні активи); 2) інтелектуальний капітал (освіта працівників, їх професійні компетенції, лідерські здібності, гнучкість та адаптивність до ринкового середовища); 3) технологічний капітал (реалізація інноваційних проєктів, застосування сучасних технологій ноу-хау тощо; 4) клієнтський капітал (формування лояльності та довіри серед потенційних споживачів до товарів та/або послуг); 5) комунікаційний капітал (сприяння інформаційній обізнаності щодо товарів та послуг які позиціонуються на рику). Раціональне виростання різних форм капіталу та забезпечення його трансформації сприяє економічному розвитку підприємства у середньо та довгостроковій перспективі.

Висновки. Отже, капіталізація є важливим фактором розвитку економіки країни в цілому, так і окремих суб'єктів підприємницької діяльності. Нагромадження капіталу варто розглядати у контексті успішного підприємництва та реалізації наявного потенціалу стейкхолдерів економічного середовища. Забезпечення поступової трансформації капіталу з грошової у виробничу, товарну, а потім знов у грошову досягається завдяки ефективного менеджменту, що сприяє підвищенню ефективності функціонування підприємства.

Список використаних джерел

1. Економічна енциклопедія. Політична економія. Київ : Велика енциклопедія, 2015. Т. 4. 672 с.

2. Кох Р. Менеджмент і фінанси від А до Я. С.: Зірка, 2009. 496 с.

3. Кривов'язок І.В., Пушкарчук, Волинчук Ю.В. Капіталізація як основа динамічного розвитку підприємств / *Економічний форум* №2017. №1. С. 135-142.

4. Малова Т. А. Капіталізація в умовах структурних особливостей (концептуальний підхід) *Аудит и финансовый анализ.* 2007. №5. С. 285-289.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСНОВНІ ПІДХОДИ ЩОДО ЙОГО ФОРМУВАННЯ

Шевкопляс О.

магістрант

Науковий керівник – к. е. н. доцент М. Ф. Плотнікова

Постановка проблеми. В останні роки розвитку світової економіки особливого значення набуває роль соціального підприємництва в сфері бізнесу. Його авторитетність та популярність обумовлені різними чинниками соціально-економічного характеру. Стабільність і добробут населення, інновації та використання передових технологій, підвищення рівня довіри до державних структур, соціально-орієнтований бізнес – це далеко не повний перелік ключових питань, які допомагає вирішити саме соціальне підприємництво.

Основний матеріал. Теоретична обґрунтованість соціального підприємництва ґрунтується на певних наукових підходах і дефініціях. Так, зокрема, найбільш узагальненим і широким є підхід авторів, які під соціальним підприємництвом розуміють певний вид діяльності, який орієнтований на кінцевий результат з-за умови виконання соціальної місії. В основу такого трактування покладено ведення традиційного бізнесу з обов'язковим врахуванням соціальної складової. Вагоме місце в даному контексті налужить також як недержавним прибутковим, так і неприбутковим організаціям. Однак таке трактування не відображає особливості, якими соціальне підприємництво різниться з іншими видами діяльності. Такої думки дотримуються: Е. Шоу, Г. Морт, А. Фоулер [2, с. 113].

Взаємозв'язок соціальної і бізнес складової обумовлює наступний підхід до визначення соціального підприємництва, в основу якого покладено процес створення нових підприємств, як об'єктів підприємницьких та суспільних цінностей, що призводять до соціальних покращень [3, с. 267].

Формування соціального підприємництва впродовж останнього часу багатьма науковцями розглядається як інноваційний підхід з обов'язковою компонентою, що передбачає вирішення ряду проблем соціального характеру і, цим самим, ідентифікує інноваційну складову розвитку бізнесу. Однак в такому контексті прослідковується односторонній підхід до визначення, який соціальні підприємства розглядає, як інвестиційне джерело фінансування соціальної сфери без використання інновацій.

Не менш вагомим є трактування соціального підприємництва, як діяльності орієнтованої на вирішення проблем певних соціально незахищених груп населення. Доповненням до такого тлумачення є підхід А. Курило і Е. Немкович, які зазначають, що зазначений вид діяльності є комерційним, і, задовольняючи суспільні потреби, методично вирішує проблеми найбільш вразливих верств громадян, отримуючи при цьому оптимальний прибуток [4, с. 14].

Достатньо багатогранним є підхід Яна-У. Сандала, який розглядає соціальне підприємництво, як некомерційний сектор, що розпоряджається величезними ресурсами в суспільстві і здійснює вагомий внесок у задоволенні соціальних потреб. Водночас професор відмічає брак належного управління та ефективного використання ресурсів [5, с. 8]. .

Такі підходи поєднують в собі багато соціально спрямованих аспектів, які регламентують діяльності різноманітних структур, організацій, підприємств. Вони стали цільовим орієнтиром у визначенні сутності соціального підприємництва. Дослідження багатьох науковців вказують на те, що немає єдиного, уніфікованого і загальноприйнятого трактування даного поняття. Всі вони достатньо різносторонні та не ототожнені.

Оскільки соціальне підприємництво передбачає виконання соціальної місії і, водночас, отримання прибутку, слід провести порівняльну характеристику трьох видів ведення бізнесу (рис.1).

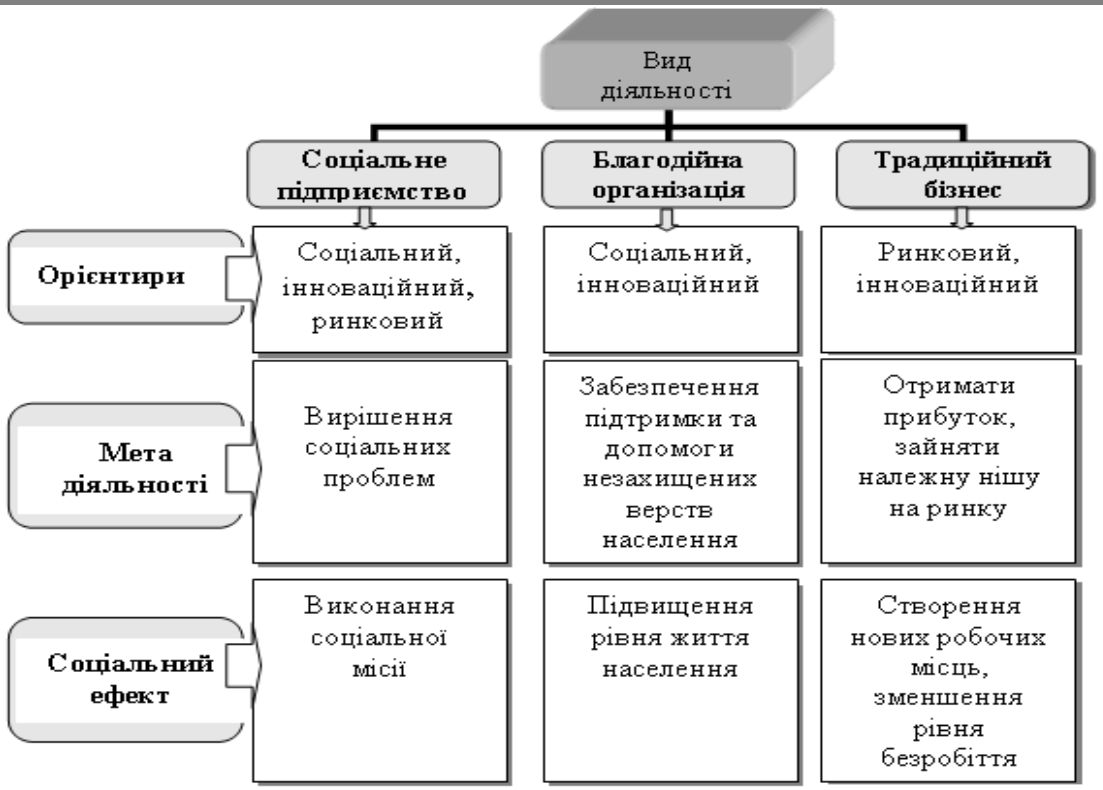

Рис. 1. Основні відмінності між соціальним підприємництвом, традиційним бізнесом, благодійництвом

Джерело: *власна розробка автора.*

Для традиційних підприємств ефективна діяльність характеризується рівнем прибутку, який вона отримує. Натомість соціальне підприємство не завжди передбачає виконання соціальної місії, однак включає певні оцінювальні параметри. До таких можна віднести: кількість осіб, яким надало допомогу підприємство, фінансову допомогу, що була спрямована на вирішення соціальних проблем або корисність продукції, що має цільове призначення.

Формування соціального підприємництва має на меті визначити і обґрунтувати:

– основні *передумови створення даного типу підприємств*: кризові явища; військовий конфлікт; бюджетний дефіцит фінансування соціальної сфери; зростання рівня зубожіння; значний обсяг державного боргу та необхідність його обслуговування тощо;

– *мети діяльності*, а саме створення і розвиток соціальних підприємств передбачає досягнення максимального ефекту за рахунок виконання усіх поставлених завдань щодо перерозподілу прибутку і дотримання належного рівня його використання у виконанні соціальної місії. Головним аспектом створення соціальних підприємств за кордоном визнано використання комерційних підходів у соціальній сфері;

– *принципів соціального підприємства*, які включають: спільну і рівну власність членів; прийняття рішень демократичного характеру;

– *основних напрямів діяльності соціального підприємства.*

– *необхідних джерел фінансування соціального підприємництва,* яке передбачає перерозподіл доходів від власної господарської діяльності, грантові кошти, кредитні лінії, бюджетні кошти, інвестиції, запозичення тощо.

– *перерозподіл отриманого прибутку,* який може бути спрямований на реінвестування; на виконання соціальної місії; на часткове використання з-за умов дотримання цільового соціального призначення;

– *механізму впливу державних інституцій на розвиток соціальних підприємств*, тобто державний протекціонізм формування соціального підприємництва;

– *системи показників,* що відображають рівень досягнення результатів діяльності соціальних підприємств, ефективності розподілу фінансових ресурсів на проведення різноманітних заходів соціального характеру.

Висновки та пропозиції. Науковий підхід щодо формування категорії соціального підприємництва є багатогранним і неоднозначним. З одного боку, науковці, надають перевагу діяльності підприємств, що орієнтовані на отримання максимального прибутку, який в подальшому забезпечить виконання заходів соціального характеру. З іншого – дослідники враховують вразливість такого типу підприємств та їх пристосовуваність до нестабільних умов ринкової економіки. За таких обставин бути соціально відповідальним вкрай важко, а виконання соціальної місії потребує додаткових фінансових механізмів застосування. Обов'язковою вимогою формування соціального підприємництва стає поєднання традиційних підприємницьких структур із благодійними організаціями, що забезпечить виконання соціальної місії, і, як наслідок, зростання добробуту населення.

Список використаної літератури:

1. Смаль В. В., Кокоть В.О. Соціальне підприємництво: підходи до визначення та . ідентифікації. Наук. вісник Херсонського державного університету. 2016. № 6. С. 69−74.

2. Друкер П.Ф. Рынок: как выйти в лидеры. Практика и принципы. Москва: Б.и., 1992 . 351 с.

3. Mair J., Robinson J., Hockerts K.. Social Entrepreneurship. New York: Palgrave MacMillan, 2006. P. 267.

4. Курило А. Е. Зарождение социального предпринимательства в Республике Карелия. Науч. Ведом. Белгородского государственного университета. 2012. №7 (126), вып. 22/1. С. 14.

5. Jan-U. Sandal. Social Entrepreneur school IBS, Course Code SK-03-A. 2019. P. 8.

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПП АГРОФІРМА «ГІЗІВЩИНА» ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Шмакова К.

магістрант

Науковий керівник – к. е. н., доцент Т. В. Швець

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Кризові явища, що притаманні ринковій системі господарювання обумовлюють використання особливих методичних підходів до управління підприємством. В цьому контексті найбільш дієвими є методи стратегічного аналізу, які дозволяють оцінити чинники внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування підприємства, виявити проблемні аспекти, обґрунтувати стратегічні рішення та імплементувати пріоритетні стратегічні орієнтації. Сфера застосування стратегічних рішень передбачає широкий спектр дій, зокрема, вибір перспективних напрямів діяльності, пріоритетність залучення і використання ресурсів, залучення бізнес-партнерів, формування інноваційного потенціалу, мінімізація негативного впливу зовнішнього середовища, впровадження конкурентної інноваційної антикризової політики тощо. Стратегічне значення набуває раціональне використання ресурсів: формування логістичних потоків, використання інноваційних ресурсних технологій тощо.

Дослідженню теоретичних та прикладних аспектів стратегічного аналізу, його методології присвячено праці класиків теорії стратегічного управління, зокрема, І. Ансоффа, Дж. Дея, А. Дж. Стрікленда, А.Томпсона та ін. У науковій вітчизняній науковій літературі

приділяється значна увага дослідженню методів стратегічного аналізу, їх переваг та недоліків, доцільність використання в кризових умовах. Результати цих досліджень представлено в працях М. Володькіна, П. Гордієнко, Т. Головко, Г. Давидова, В. Пастухова, Р. Шурпенкова та ін. Однак, недостатньо дослідженим залишається питання ефективності методів стратегічного аналізу в умовах аграрного підприємства, що й обумовило проведення окремого дослідження.

Основний матеріал. Наразі не існує єдиних підходів до визначення стратегічного аналізу. Переважна більшість дослідників розглядає застосування стратегічного аналізу в комплементарній залежності з процесом стратегічного планування. На думку інших авторів процес стратегічного планування та стратегічного аналізу розглядаються як процес розробки процедур і операцій, необхідних для досягнення перспективного розвитку підприємства. І. Ансофф ототожнює процеси стратегічного аналізу і формулювання стратегії, не акцентуючи увагу на оцінці ефективності реалізованих стратегій [1]. А. Томпсон та А.Дж. Стрікленд розглядають досить широко поняття стратегічний аналіз, підкреслюючи, що стратегічне мислення і стратегічний аналіз сприяють обґрунтованому стратегічному плануванню [2]. Отже, стратегічний аналіз підприємства варто розглядати як багаторівневе дослідження зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства, з метою обґрунтування стратегічного набору, на основі якого формується та імплементується стратегія управління підприємством.

З метою обґрунтування ефективності стратегічних центрів господарювання проведено портфельний аналіз з використанням матриці BCG. Дану модель було розроблено представниками Бостонської консалтингової групи. В основі пропонованого метода –гіпотеза про взаємозв'язок частки ринку яку займає підприємство і рівень його рентабельності. Матриця широко використовується в практичній діяльності, оскільки є зручним і ефективним інструментом зіставлення різних СГЦ і можливістю обґрунтування подальшої стратегії розвитку. Доцільно визначити та охарактеризувати портфель продукції ПП Агрофірма "Гізівщина" в порівнянні з основним конкурентом в Любарському районі ПП Агрофірмою "Поділля" (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика портфеля продукції ПП "АФ "Гізівщина"

Продукція	Виручка, тис. грн			Обсяг продажів конкурента, тис. грн., 2019 р.	Показник	
	2018 р.	2019 р.			Темпи зростання ринку, %	Частка ринку, %
		тис. грн	%			
Зерно та зернобобові	644,1	717,9	21,7	624	111,5	115,0
Соя	225,7	642,3	19,4	605	276,6	106,2
М'ясо ВРХ	1039,7	867,0	26,2	800	83,4	108,4
Свині	1902,1	-	-	2560,0	-	74,3
Молоко	1110,2	1080,0	32,7	1002,0	97,3	107,8
Ін. прод. твар	45,8	-	-	69,0	-	66,4
Всього	4967,6	3307,2	100,0	-	-	-

Джерело: власні дослідження.

Проаналізувавши дані таблиці дістаємося висновку, що досліджуване підприємство займає велику частку ринку регіону з реалізації певних видів продукції. Найбільший конкурент також нарощує свою частку ринку але стикається з аналогічними проблемами. На основі отриманих вихідних даних побудуємо матрицю BCG "зростання-частка ринку" (рис. 2.1).

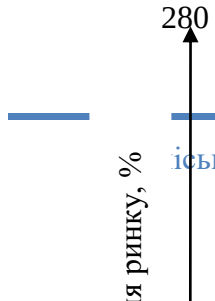

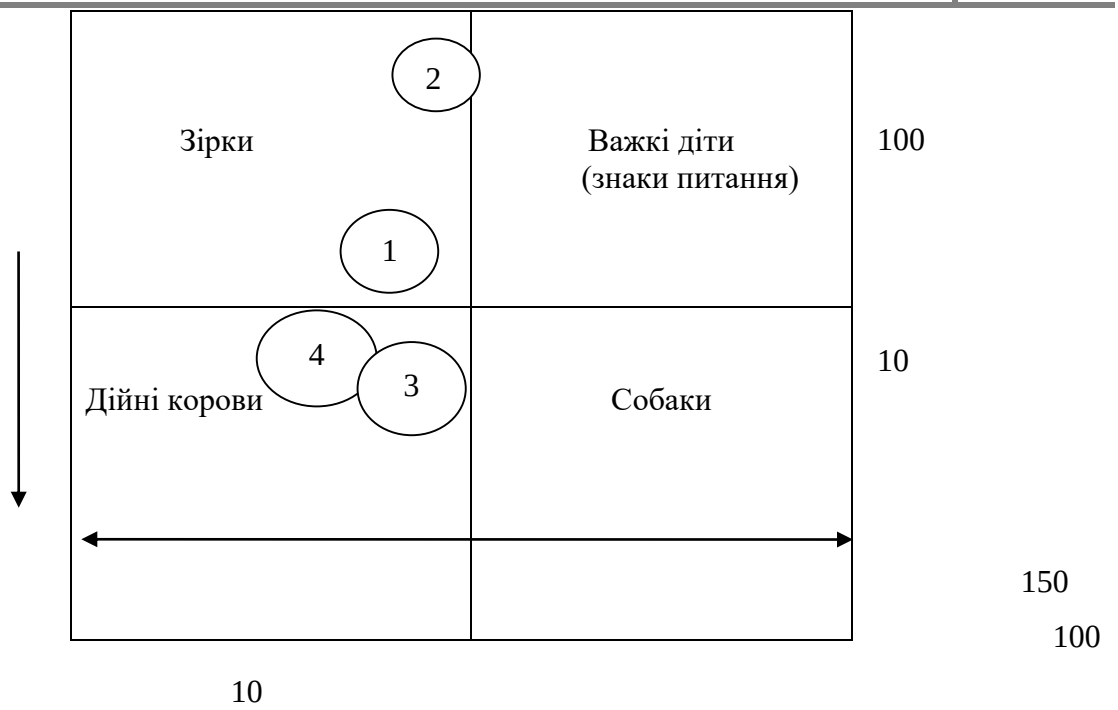

Рис. Матриця БКГ "зростання-частка ринку" ПП Агрофірма "Гізівщина"
1 – зернові та зернобобові; 2 – соя; 3 – м'ясо ВРХ; 4 – інша продукція тваринництва
Джерело: власні дослідження

Проведене дослідження свідчить про збалансований господарський портфель ПП Агрофірма "Гізівщина", оскільки має в своєму складі бізнеси, що знаходяться в квадратах "Зірки" та "Дійні корови". Так, зокрема, стратегічні зони господарювання – зернові та зернобобові, соя знаходиться в секторі "Зірки", що свідчить про високі темпи зростання та високий рівень конкурентоспроможності. Водночас дані стратегічні центри передбачають вкладання значних фінансових ресурсів з метою утримання цих товарів на ринку. СЦГ – вирощування м'яса ВРХ та іншої продукції тваринництва це продукція, що знаходиться у стадії зрілості, а це означає, що при мінімальному інвестуванню, продукція приносить значні надходження. Пріоритетною стратегією в даному випадку може бути "збір врожаю" або "збереження частки ринку".

Висновки та пропозиції. Отже, проаналізувавши сучасний стан формування системи стратегічного планування діяльності ПП Агрофірма "Гізівщина" можна зробити висновок, що підприємство має достатній конкурентний потенціал, є фінансово та економічно стійким, постійно нарощує обсяги реалізації продукції. Позитивною тенденцією у діяльності підприємства є збалансованість господарського портфеля, що є свідченням дієвої системи стратегічного управління. Водночас пошук нових стратегічних напрямів діяльності сприятиме забезпеченню актуальності підприємства на ринку.

Список використаної літератури:

1. Ансофф, И. Стратегический менеджмент [Текст]. СПб.: Питер, 2011. 344 с.
2. Томпсон, А.А., Стрикленд А.Д. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации [Текст]: учебник, М.: ИНФРА. М, 2008.
3. Шурпенкова Р. К. Стратегічний аналіз як складова процесу управління підприємством // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2015. Вип. 2. С. 96-99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2015_2_24.

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Штик Ю.

магістрантка

Науковий керівник –к.е.н., доцент І. В. Абрамова

Постановка проблеми. Забезпечення стабільного розвитку діяльності в умовах ринкової конкуренції є однією з головних проблем українських підприємств.

Необхідність визначення стійкості розвитку підприємства обумовлена не тільки потребою самого підприємства, але і його майбутніми партнерами, для яких надійність замовника і його фінансове благополуччя відіграють першочергову роль. Тому, підприємство має велику перевагу в порівнянні зі своїми конкурентами, якщо воно фінансово стійке, а саме перевага в отриманні позикових коштів, в залучення інвестицій, в підборі кваліфікованих кадрів або виборі постачальників. У той же час в компанії не виникає проблем з державою і суспільством, тому як податки і соціальні внески сплачуються своєчасно, робітники і службовці вчасно отримують заробітну плату, а акціонери свої дивіденди, банкам ж підприємство гарантує повернення кредитів і належних із них відсотків.

Аналіз останніх досліджень. В даний час вивченню проблем оцінки фінансової стійкості підприємства присвячені роботи вчених економістів, зокрема: І.О. Бланка, В.Х. Бівера, Ф.Ф. Бутинця, І.В. Абрамової, Л.В. Недільської, О.О. Терещенка, Н. Холта Роберта, Ю.С. Цал-Цалко, О.Я. Стойка та інших вчених.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи фінансову стійкість підприємства, необхідно звернути увагу на те, що існує безліч підходів до визначення фінансової стійкості, оскільки значна кількість авторів акцентують увагу на різних аспектах даного терміну. Існує два основні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства:

- перший підхід - це визначення фінансової стійкості у вузькому сенсі, полягає в оптимальному співвідношенні між видами активів підприємства і джерелами їх формування;
- другий підхід - розгляд фінансової стійкості в широкому сенсі, як багатовимірне економічне явище, що містить у собі сукупність різних аспектів діяльності організації таких як фінансових, економічних, організаційних, техніко-технологічних.

Результати дослідження сутності поняття «фінансова стійкість» підприємства узагальнено в табл. 1.1.

Аналіз публікацій показав, що кожне з наведених визначень розглядає сутність фінансової стійкості з різних сторін. Одні автори проводять тісний взаємозв'язок з фінансовим станом, інші прирівнюють її до платоспроможності або ототожнюють з наявністю у підприємства власного капіталу. Але спільним в цих визначеннях те, що фінансова стійкість забезпечує розвиток підприємства, гарантуючи її постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість.

Варто відзначити, що поняття фінансової стійкості і платоспроможності досить близькі, однак не рівнозначні. Фінансова стійкість дозволяє зробити висновок про стан підприємства в довгостроковому періоді, оцінити структуру його капіталу в цілому, комплексно відображає виробничий і фінансовий потенціал розглянутого суб'єкта бізнеса. Під платоспроможністю розуміється здатність підприємства своєчасно гасити свої платіжні зобов'язання в поточний момент за рахунок майна в грошовій формі. Володіючи достатнім рівнем фінансової стійкості в перспективі підприємство може в певний період часу виявитися неплатоспроможним.

Таблиця 1.1

Результати дослідження сутності поняття «фінансової стійкості» підприємства у наукових працях

Автор	Визначення поняття «фінансової стійкості»
Савицька Г. В. [1, с. 619]	«здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів, які є гарантією його постійної платоспроможності та інвестиційної привабливості в межах допустимого рівня ризику»
Білик М. Д. [2, с. 305]	«стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення»
Кремень В. М. [3, с. 100]	«спроможність підприємства за рахунок власних коштів забезпечувати діяльність або запаси і витрати, це здатність господарюючого суб'єкта функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовищ»
Ковальов А.І, Привалов В. П. [4, с. 249]	«фінансова незалежність підприємства, тобто здатність маневрувати власними коштами, достатня фінансова забезпеченість безперебійного процесу діяльності»
Притуляк Н. М. [5, с. 30]	«одна з комплексних характеристик фінансового стану, яка акумулює в собі результати управління фінансовими ресурсами на стадіях їх формування, розміщення і використання, і таким чином, обумовлює можливості підприємства в забезпеченні стійких темпів його економічного розвитку на основі стабільного зростання прибутку і капіталу»

Висновки. Таким чином, дослідивши точки зору різних авторів можна зробити висновок, що сутність фінансової стійкості будь-якого господарюючого суб'єкта полягає в можливості провадити господарську діяльність в умовах ризику і нестабільного бізнесового середовища з метою зростання прибутку власників, збільшення конкурентних переваг підприємства з урахуванням інтересів соціумі у дежави. Але наявність різних підходів щодо теоретичного змісту поняття «фінансова стійкість» ще раз показують, що не існує єдиної концепції визначення цього терміну.

Список використаних джерел

1. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учеб. Пособие. 7-е изд., испр. Мн. : Новое знание, 2002. 704с.
2. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. Посібник. К. : КНЕУ, 2005. 592с.
3. Кремень В. М. Оценка финансовой устойчивости предприятия. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 1. 107-116с.
4. Ковалев, А. И. Анализ финансового состояния предприятия: монография. 5.изд.,перераб.и доп. М. : Центр экономики и маркетинга, 2011. 249с
5. Притуляк Н. М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем. *Економіка. Фінанси. Право*. 2011. № 1 С. 26-31.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Шудра Л.

магістрантка

Науковий керівник - к. е. н., доцент Ю. Ю. Сус

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Недостатній досвід щодо розробки різного роду стратегій для вітчизняних суб'єктів господарювання, застосування способів здійснення фінансового планування, що не відповідають вимогам сучасності, неможливість застосування іноземного досвіду без врахування українських реалій, обмеження функціонування підприємств, обумовлені пандемією Covid-19, стимулюють кожного керівника чи власника до застосування нових, сучасних способів розробки стратегії розвитку бізнесу, у тому числі і у фінансовій його складовій.

Окремої уваги даній проблемі приділяли у своїх працях: Волощук Л. О. [1], Мараховська К. А. [2], Хринюк О. С. [3] та ін. Однак, проблема удосконалення фінансового планування для підприємств продовжує бути актуальною.

Основний матеріал. Як правило, зарубіжні підприємства застосовують стратегічне планування задля визначення напрямів подальшого розвитку, вирішення основних організаційних питань функціонування, вдосконалення основних характеристик компанії, досягнення високих фінансово-економічних показників діяльності, що дасть змогу переважати позиції конкурентів на ринку. У той же час, одним із завдань стратегічного планування виступає врахування допустимих рівнів ризиків, які властиві будь-якому виду бізнесу, чи сфері діяльності підприємств.

Зазвичай, будь-яка стратегія, включаючи і фінансову, розробляється з врахуванням кількарічної перспективи, конкретизується в різних проектах, програмах і реалізується в процесі виконання практичних дій. У той же час, у процесі фактичної розробки фінансової стратегії, необхідно враховувати значну кількість факторів. До їх складу можна включати як особистісні, управлінські якості керівника, так і галузеву приналежність підприємства, карантинні чи політичні умови, тощо.

Доцільно зазначити, що при створенні фінансової стратегії підприємства існують окремі обмеження, що не дозволяють здійснювати її суттєве чи оперативне коригування, а саме: досить вагомі фінансові витрати; відволікання працівників фінансової служби, оскільки не завжди існує відділ фінансового планування чи відповідна посадова особа. Саме це і виступає одним із стримуючих факторів щодо широкого використання стратегічного фінансового планування на вітчизняних підприємствах. Однак, на всіх етапах стратегічного планування необхідно врахувати ідентифікацію методів формування стратегії (рис. 1).

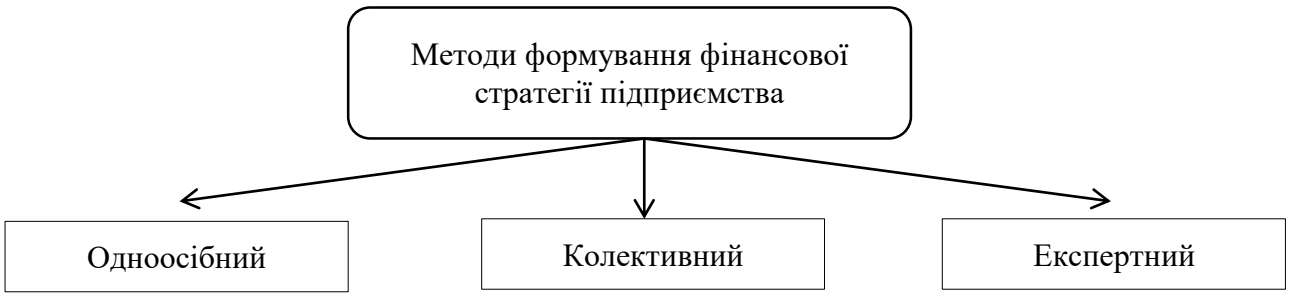

Рис. 1. Методи формування фінансової стратегії підприємства

Джерело: адаптовано [2, с. 94].

Перший метод – одноосібний. Як правило, здійснюється за наступним принципом: «Сам вирішую як діяти». Вважається, що застосування такого методу стратегічного планування є доцільним при створенні чи реорганізації підприємства.

Такий спосіб є характерним для застосування на підприємствах (корпораціях) з відносно авторитарним менеджментом. Керівник підприємства чи відділу формує самостійно мету діяльності компанії, корпоративні правила підпорядкування та субординації, кінцевий продукт, який має бути досягнуто в результаті діяльності, тобто формує певну стратегію підприємства, частиною якої також виступає фінансова стратегія. При цьому, вважаємо, що такий спосіб є доцільним при процедурі створення підприємства, або ж кардинальній зміні його діяльності чи форми господарювання.

Другий метод – колективний, який реалізується працівниками відділу чи підприємства загалом. Менеджменту постійно функціонуючого підприємства, потрібно враховувати думки співробітників, які відображають власне бачення перспектив розвитку. Після оголошення усіх сформованих планів та пропозицій, більшість визначає правила ведення справ, яких повинні дотримуватися структурні підрозділи та окремо взяті працівники. Саме такий підхід може стати досить інноваційним як для українських підприємств, так і для організацій, оскільки не завжди на вітчизняних підприємствах відбуваються такі збори, а особливо, що стосується формування чи витрачання фінансових ресурсів організації.

Третім способом створення фінансової стратегії є спосіб, коли її розробкою та первинним впровадженням займаються незалежні експерти-консультанти, які не є працівниками таких підприємств. Зовнішні експерти здійснюють повний аналіз складових діяльності підприємства та презентують готову фінансову стратегію. Вважається, що застосування даного способу є полегшеним при розробці, однак, досить затратним при первинному впровадженні.

Мета залучення зовнішніх експертів включає в себе як отримання реально сформованої фінансової стратегії, так і розробку аргументів для керівництва щодо прийняття запропонованих рішень. Наслідки залучення зовнішніх фінансових консультантів матимуть позитивний результат виключно на умовах створення тісної співпраці з працівниками підприємства-замовника, які будуть здійснювати практичну реалізацію заходів та ідей, розроблених консультантами. На підприємстві необхідно покласти комунікативні функції на окремо взятого працівника, що передбачатиме додаткові фінансові витрати, але вони покриватимуться за рахунок вищих доходів підприємства при впровадженні даної фінансової стратегії.

«Цей метод вітчизняними спеціалістами також оцінюється як цікавий та продуктивний, оскільки керівникам різного рівня доволі складно об’єктивно оцінити процеси, що відбуваються на рівні підприємства чи структурних підрозділів, а консультанти зможуть побачити прогалини і поставити пріоритетні завдання, які самостійно виявити не завжди вдається. Сьогодні більшість підприємств втрачають конкурентні позиції та перестають бути життєздатними тільки тому, що топ-менеджмент управляє компанією, використовуючи «застарілі» методи» [2, с. 95].

Для підприємств європейського та світового співтовариства властивими є два основні шляхи побудови фінансової стратегії: на основі функціонального та цільового підходів. При цьому, якщо підприємство функціонує за умов вільної конкуренції, бізнес-середовище якої є досить динамічним, то властивим є застосування функціонального підходу побудови стратегії. У той же час, при стійкій кон’юнктурі, як правило застосовують цільовий підхід побудови фінансової стратегії.

Для суб’єктів господарювання в Україні притаманним є застосування функціонального підходу. Однак, головною проблемою витупає не стільки розробка фінансової стратегії, а недостатня кількість та компетентності осіб, що відповідають за її впровадження та реалізацію. Тому можемо запропонувати певне поєднання зазначених підходів з метою удосконалення фінансового планування на вітчизняних підприємствах.

Висновки. Отже, фінансова стратегія як спосіб дій стає необхідною, коли існує потреба пошуку додаткових фінансових ресурсів для досягнення основної мети. Подальшої розробки потребують можливості щодо формування стратегічного фінансового планування,

враховуючи зміни політичного, нормативно-правового та ринкового характеру; стан розвитку окремо взятого підприємства.

Список використаних джерел

1. Волощук Л. О., Науменко К. І. Фінансова стратегія в управлінні розвитком та економічною безпекою підприємств. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету.* 2017. №1 (1). С. 23-30. URL: http://economics.opu.ua/ejopu/2017/No1/23.pdf (дата звернення 18.11.2020 р.)

2. Мараховська К. А. Особливості використання зарубіжного досвіду стратегічного планування на українських підприємствах. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Випуск 4 (51). С. 93-97.

3. Хринюк О. С., Крижня В. О. Фінансова стратегія підприємства як головний інструмент його сталого розвитку. 2018. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/81.pdf (дата звернення 18.11.2020 р.).

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ КОРОЛІВСТВА ІСПАНІЯ

Шуневич А.

студентка

Науковий керівник – к.е.н., доцент О.М. Дмитренко

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. В умовах поглиблення інтеграційних процесів, створення і функціонування спільних підприємств, реалізації спільних проектів існує необхідність у дослідженні та використанні підприємствами досвіду компаній економічно розвинутих країн світу, однією з яких є Іспанія. Бухгалтерський облік як система узагальнення ділових і фінансових операцій, в першу чергу, потребує використання позитивного досвіду та впровадження нових методів регулювання, оцінки, опрацювання та подання інформації, яка, в свою чергу, є важливою для складання фінансової звітності та представлення компанії на міжнародному ринку.

Особливості регулювання та ведення бухгалтерського обліку у вітчизняній та зарубіжній практиці вивчали такі науковці, як: Бондаренко О., Бутинець Ф., Галузіна С., Голов С., Губачова О., Звірід Н., Ільїн В., Лучко М., Чижевська Л. та інші. Не зважаючи на ґрунтовність розробок вчених не втрачає актуальності вивчення зарубіжного досвіду та його застосування за необхідності і можливості у вітчизняній практиці. Саме тому, дослідження спрямоване на вивчення особливостей регламентації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах Королівства Іспанії в сучасних умовах, що є важливим з позиції налагодження партнерських відносин та використання досвіду при формуванні економічної політики на національному рівні.

Основний матеріал. Іспанія є членом Організації Об'єднаних Націй, Європейсьського Союзу, Єврозони, Ради Європи, Середземноморського союзу, Північноатлантичного альянсу, Організації економічного співробітництва та розвитку, Шенгенської Зони, Світової Організації Торгівлі. Іспанія є першою країною, де запровадили державне регулювання бухгалтерського обліку шляхом прийняття закону про введення облікових регістрів (книг) у XIII ст.

Модель системи обліку Королівства Іспанія є континентальною. «Вона передбачає детальну юридичну регламентацію фінансового обліку та звітності та базується на консерватизмі в обліковій політиці, що розробляється суб'єктами господарювання, а вся система обліку та звітності підпорядкована інтересам державного регулювання оподаткування та макроекономічного планування (суттєвий вплив ЄС)» [3].

Стратегічною лінією регулювання бухгалтерського обліку в Іспанії є легалізм, що передбачає наявність численних нормативних актів з бухгалтерського обліку, в тому числі для окремих галузей та видів підприємницької діяльності [5].

Джерелами нормативного регулювання бухгалтерського обліку є документи законодавчих органів, зокрема Парламенту, що затверджуються королем у формі законів; документи Міністерства економіки та фінансів у формі міністерських наказів; документи Інститут бухгалтерів та аудиторів (підпорядковується Міністерству економіки та фінансів) у вигляді постанов та документи Асоціації іспанських бухгалтерів та чиновників у формі стандартів та методичних рекомендацій.

Порядок регулювання бухгалтерського обліку в Королівстві Іспанії здійснюється в основному за допомогою двох регулюючих установ, а саме:

1) Інституту бухгалтерів та аудиторів (ICAC), основним завданням якого є контроль за діяльністю бухгалтерів та вирішення питань стосовно їх роботи. Інститут підпорядковується Міністерству економіки та фінансів, яке призначає керівництво даної установи. Членами інституту можуть бути виключно державні службовці;

2) Іспанської асоціації бухгалтерського обліку та бізнес адміністрування (AECA). Це єдина професійна організація, яка видає стандарти бухгалтерського обліку в Іспанії. Ці стандарти не є обов'язковими, але вважаються загальновизнаними принципами бухгалтерського обліку в Іспанії. Асоціація співпрацює з органами державної влади, керівниками даної установи можуть бути тільки члени асоціації, які призначаються під час голосування її членів. До членів установи можуть вступати бухгалтери, аудитори, вчені та інші фахівці [1].

Основними нормативними документами, що формують базові засади бухгалтерського обліку в Іспанії є Торговельний кодекс та Закон про діяльність компаній. У 1989 р. ці документи були скориговані щоб відповідати директивам ЄЕС. Безпосередньо ведення бухгалтерського обліку в Іспанії регламентується Генеральним планом бухгалтерського обліку, що затверджений відповідним Королівським указом у 1973 р. з наступними змінами та доповненнями. Генеральний планом бухгалтерського обліку включає обов'язкові частини, що стосуються бухгалтерських принципів, бази для оцінок і бухгалтерських форматів та додаткові частини, в яких подаються формулювання використовуваних бухгалтерських термінів і правил ведення бухгалтерської документації [4, с. 289].

В Іспанії в цілому план рахунків бухгалтерського обліку має подібну структуру з планом рахунків Франції. План рахунків має 9 класів: основний капітал, непоточні активи, запаси, розрахунки, фінансові рахунки, закупки і витрати, продажі і доходи, витрати, визначені в капіталі, доходи, визначені в капіталі [7].

У своїй діяльності компанії мають дотримуватись таких принципів ведення бухгалтерського обліку: безперервності діяльності (Going concern principle); нарахування (Accrual principle); послідовності/постійності (Consistency principle); консерватизму/передбачливості/обережності (Conservatism principle/Prudence); зарахування/визнання (Offsetting principle); матеріальності або суттєвості/істотності (Materiality) [7].

Фінансова звітність іспанських компаній повинна бути підготовлена відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Бухгалтерський облік в Іспанії базується на Загальному плані бухгалтерського обліку у повній відповідності з МСФЗ. Бухгалтерські річна звітність складаються з балансу, звіту про прибутки та збитки, звіту про зміни чистих активів, звіту про рух грошових коштів та приміток до звітності. [6]. До обов'язкової фінансової

звітності іспанських компаній також належить звіт керівництва компанії. Складання балансового звіту на підприємствах Іспанії дозволяється у таких варіантах: повному і скороченому. Складання звіту допускається у двох варіантах: повному і скороченому. В скороченому балансу інформація згрупована у два розділи: актив і пасив. В активі відображається інформація про суми основного і оборотного капіталу, витрати на попередню оплату, короткострокові зобов'язання та ін. В пасиві - сума власного капіталу, відстроченого прибутку, резерву на непередбачені ситуації і платежі, суму довгострокових зобов'язань організації. Звіт про прибутки і збитки містить дані про прибуток і збиток від основних видів діяльності, звичайних фінансових операцій, від надзвичайних операцій та про результати після сплати податків [2]. Скорочена річна звітність може складатись малими компаніями та мікропідприємствами у разі дотримання певних умов щодо обсягу активів, річного обороту та кількості персоналу. Відповідно до іспанського законодавства, якщо наступні вимоги виконуються протягом двох років поспіль, компанія може уникнути аудиту своїх річних звітів: загальні активи складають менше 2,85 млн. євро; річний оборот менше 5,7 млн. євро; а робоча сила включає менше 50 працівників. Публікація звітів для контролюючих органів є щорічною та обов'язковою. Керівництво компанії має три місяці після закінчення фінансового року для підготовки звітності [6]. Компанії, які зареєстровані на фондовій біржі, зобов'язані складати щоквартальну зведену бухгалтерську звітність [2].

В цілому, ведення бухгалтерського обліку в Іспанії сьогодні орієнтується на вимоги директив ЄС та Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Висновки. Іспанське регулювання бухгалтерського обліку в кінцевому рахунку визначається урядом через уповноважений Міністерством економіки та фінансів орган – Інститут бухгалтерів та аудиторів та професійні бухгалтерські організації, а саме Іспанську асоціацію бухгалтерського обліку та бізнес адміністрування, Інститут сертифікованих публічних бухгалтерів Іспанії, Іспанську асоціацію консультантів з оподаткування тощо. Вплив зазначених організацій останнім часом відіграє все більшу роль у розвитку й удосконаленні бухгалтерської та аудиторської практики. Підготовка звітності в іспанських компаніях здійснюється у відповідності до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Україні корисно вивчати зарубіжний досвід регулювання обліку.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О.С. Особливості організації бухгалтерського обліку у зарубіжній та вітчизняній практиці. Ефективна економіка. 2013. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2377.

2. Звірід Н. В. Особливості облікових систем в країнах ЄС. Збірник наукових праць [Буковинського університету]. Економічні науки. 2017. Вип. 13. С. 34-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpen_2017_13_6.

3. Ільїн В., Кузьмич С. Особливості бухгалтерського обліку у зарубіжних країнах. Міжнародний науковий журнал. 2020. Вип. 2. URL: file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D1%8C%D0% B3%D0%B0/Downloads/477-1000-1-SM.pdf.

4. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах : навч. посібник. ТНЕУ, 2016. 370 с.

5. Canibano L, Ucieda J.L. Accounting and financial reporting in spain. URL: https://www.researchgate.net/publication/280951431_Accounting_and_financial_reporting_in_spain.

6. Country profile Spain. Accounting and accounting rules in Spain. URL: https://www.nordeatrade.com/en/explore-new-market/spain/accounting.

7. Spanish General Accounting Plan URL: http://www.icac.meh.es/Documentos /CONTABILIDAD/PGC%20Ingles.pdf.

СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Ященко М.

студентка

Науковий керівник – к. е. н. Л. В. Сус

Постановка проблеми. Необхідність дослідження та розвитку ринку кредитних операцій зумовлено тим, що в Україні спостерігається економічне зростання, процес якого сповільнений внаслідок фінансової кризи, операцією Об'єднаних сил на Сході, окупацією Автономної Республіки Криму та епідемією коронавірусу в державі та світі. В таких умовах виникає необхідність у забезпеченні суб'єктів господарювання грошовими коштами, і саме кредитний ринок, як основна складова фінансової системи, повинен стрімко розвиватися та забезпечувати економіку необхідними ресурсами, таким чином, сприяючи економічному зростанню та зниженню темпів інфляції .

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На даному етапі дослідженням ринку кредитних операцій займалися вчені-економісти: Ковальчук Т.Т., Марценюк-Розарьонова О. [1]. Мороз А.М., Міщенко В.І., Пуховкіна М.Ф., Рахман М. [3], Ровенська В. [4], які дослідили банківську систему в умовах наближення до міжнародних стандартів кредитування, проблеми кредитування та розвиток ринку кредитних операцій.

Вклад основного матеріалу. Необхідність кредитування в сучасних умовах полягає в підтримці малого та середнього бізнесу, підприємницької діяльності на міжнародному ринку, задоволенні господарських та особистих потреб, стимулюванні процесу розширеного відтворення. У зв'язку з поставленими цілями, в банківській системі України спостерігається поступовий перехід від збиткової до прибуткової діяльності комерційних банків, що пов'язано з широким наданням кредитних послуг як домогосподарствам, так і підприємствам, а також з значним скороченням кількості неплатоспроможних та збиткових комерційних банків, що призвело до трансформації ринку кредитних операцій та банківської системи в цілому. В Таблиці 1 показано динаміку скорочення комерційних банків за останні 10 років.

Таблиця 1.

Динаміка кількості банків в Україні за останніх 10 років

Рік	Кількість, од.	В .т.ч. іноземний капітал
2010	182	51
2011	176	55
2012	176	53
2013	176	53
2014	180	49
2015	163	51
2016	117	41
2017	96	38
2018	82	38
2019	77	37

Джерело: сформовано автором на основі даних [2].

Таке різке скорочення, починаючи з 2015 р., мало одночасно позитивний і негативний вплив набанківську систему України. Зменшилась конкуренція між банківськими установами та кількість надання банківських послуг, в тому числі і операцій з кредитування. Та поступово банківська система оновилась, зменшилась частка непрацюючих кредитів та кредитних ризиків, знизилась облікова ставка, вдосконалився механізм надання кредитів та інших фінансових послуг.

Унаслідок зменшення кількості банків частка кредитування фізичних та юридичних осіб майже не змінилась щодо загального обсягу кредитних ресурсів. Можна помітити лише незначні коливання: з 2016 року по 2017 рік кредитування фізичних осіб зменшилось на 10,7%,

а кредитування юридичних осіб зменшилось на 1,9%. В наступні роки простежується тенденція до зростання кредитування обох форм. З 2017 року по 2019 рік обсяги кредитування фізичних осіб зросли на 28,2%, а обсяги кредитування юридичних осіб – на 7,7 %. [3]

У таблиці 2 відображено 10 найбільших банків за обсягом кредитного портфеля фізичних та юридичних осіб. До націоналізації АТ КБ "ПриватБанк" головні позиції на українському ринку займали АТ "Ощадбанк", АТ "Укрексімбанк" та АБ "УКРГАЗБАНК". Перехід АТ КБ "ПриватБанку" у власність держави призвів до монополізації ринку надання банківських послуг урядом та, безсумнівно, змінив структуру банківської системи України. Наразі лідерами з обсягу кредитного портфелю є АТ "Ощадбанк", АТ КБ "ПриватБанк" та АТ "Укрексімбанк". Також спостерігається значна різниця в кредитуванні фізичних та юридичних оссіб комерційними банками, адже всі 9 банків мають значно більший обсяг кредитного портфелю саме у розрізі юридичних осіб. Винятком є АТ КБ "ПриватБанк", де обсяг портфелю фізичних осіб на 28,05 млрд грн більший за портфель юридичних осіб.

За структурою видно, що вищезгадані 10 банків контролюють 70,42 % кредитного портфеля України. Це 68,99 % в розрізі кредитного портфеля юр. осіб та 74,76% кредитного портфеля фіз. осіб. Трійка лідерів, а саме АТ "Ощадбанк" володіє 10,84 % кредитного портфеля, АТ КБ "ПриватБанк" – 10,02 %, АТ "Укрексімбанк" - 8,88 %.

Таблиця 2

Рейтинг 10 найбільших банків за обсягом кредитного портфеля станом на 01.10.2020 р.

№	Банк	Кредитний портфель, млрд грн	%	Обсяг кредитного портфеля юр. осіб, млрд грн	%	Обсяг кредитного портфеля фіз. осіб, млрд грн	%
1	АТ "Ощадбанк"	63,05	10,84	54,36	12,44	8,69	6,02
2	АТ КБ "ПриватБанк"	58,26	10,02	15,10	3,45	43,16	29,91
3	АТ "Укрексімбанк"	51,65	8,88	51,50	11,78	0,15	0,10
4	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	44, 37	7,63	38,35	8,77	6,03	4,18
5	АБ "УКРГАЗБАНК"	42,81	7,36	39,87	9,12	2,94	2,04
6	АТ "АЛЬФА-БАНК"	41,53	7,14	23,28	5,33	18,25	12,65
7	АТ "ПУМБ"	34,59	5,95	21,64	4,95	12,96	8,98
8	АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	25,74	4,43	21,21	4,85	4,52	3,13
9	АТ "ОТП БАНК"	25,46	4,38	18,54	4,24	6,92	4,80
10	АТ "УКРСИББАНК"	21,99	3,78	17,73	4,06	4,26	2,95
	Інші банки	216,36	29,58	135,55	31,01	36,43	25,24
Всього		581,44	100,00	437,13	100,00	144,31	100,00

Джерело: сформовано автором на основі даних [2].

Складений рейтинг свідчить про те, що дані банківські установи вклали величезні кошти в розвиок українського бізнесу, прокредитували економічно доцільні та соціально важливі національні проекти та програми, тим самим простимулювавши економічне зростання в Україні. Таке різке збільшення обсягу кредитування, порівнюючи з останніми роками, свідчить про суттєве спрощення процедури отримання кредитів, зростання споживчого кредитування та вкладання в бізнес. Звісно ж це посприяло підвищенню добробуту населення, економічному зростанню та покращення рівня зайнятості.

Банківська система теж отримала певну віддачу та вдосконалення у вигляді перерозподілу коштів, отриманні прибутків, концентрації капіталу, поступового відновлення довіри населення, запровадження відповідальності політиків, засобів масової інформації, посадових осіб за створення негативного інформаційного середовища, стимулювання

розвитку інструментів кредитного ринку, запровадження підвищення кваліфікаційних вимог до працівників.

Висновки. Вплив розвитку ринку кредиту на економіку є очевидним та визначальним. Не дивлячись на кризові явища та інші негативні зовнішні чинники, в банківській системі України відбулися значні зміни, такі як розвиток кредитування для фізичних та юридичних осіб та велике скорочення неефективних банків, що свідчить про ефективну політику Національного банку та стабілізацію економічних процесів.

Список використаних джерел:

1. Марценюк-Розарьонова О. В., Шмігельська В.В. Аналіз сучасного стану ринку банківських послуг в Україні та напрями його розвитку. Ефективна економіка. 2018. № 10. – DOI: 10.32702/2307-2105-2018.10.43.

2. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: https://bank.gov.ua.

3. Рахман М.С., Зарайська В.С. Аналіз результативності кредитної діяльності банківської системи України. Приазовський економічний вісник. 2019. № 5 (16). С.312-316.

4. Ровенська В.В. Киркач В. Е. Кредитна політика та аналіз сучасного стану кредитного ринку України. Економічний вісник Донбасу. 2019. № 1 (55). С. 103-108.

Наукове видання

Студентські наукові читання:2020

матеріали конференції
першого туру Всеукраїнського конкурсу
студентських наукових робіт
Поліського національного університету

(м. Житомир, 30 листопада 2020 р.)

Комп'ютерна верстка Сус Л. В.

Умов. друк. арк. 8,3

Поліський національний університет, 2020.

10008, м. Житомир, бульвар Старий, 7